

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 787

18. SVIBNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

Vrijeme upisa:
**Koristimo
svoja prava**

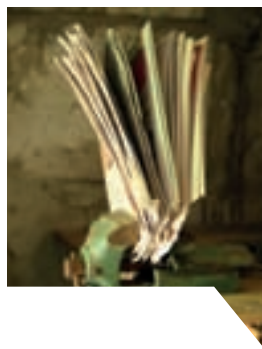
SADRŽAJ

6

Javni diskurs o napetim odnosima između Hrvatske i Srbije

Tvrđnje bez argumentiranja

10

Obilježen Svjetski dan slobode medija

Sloboda medija na poražavajućoj razini

12

Mr. sc. Darko Vuković, grafički dizajner

Kreativne boje slobode

19

Obnova katedrale-bazilike u Subotici

Konačno rješenje za pukotinu?

30

Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca predstavljen na Kliofestu u Zagrebu

Vjerodostojan promotor kulturnih vrednota

34

Srebrni jubilej u Đakovu

Karmelićanka s. Ljiljana Prelić

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Mimikrija kao štit

Upis u škole je u tijeku. Svake godine očekuje se da će više roditelja iskoristiti pravo na obrazovanje na materinjem jeziku i upisati svoju djecu u odjele s nastavom na hrvatskom jeziku. Iskustva su pozitivna i prednosti su brojne, svjedoče roditelji čija djeca pohađaju ove odjele, ali obuhvat učenika nastavom na materinjem jeziku, i nakon petnaest godina postojanja, i dalje je izuzetno nizak i »odskake« u negativnom pravcu u odnosu na sve druge manjine.

Prema podacima objavljenim u Strategiji za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća obuhvat učenika hrvatske nacionalnosti je tek nešto iznad 4%, dok je obuhvat učenika Mađara blizu 80%, Slovaka 71%, Rumunja 52% i Rusina 48%. Kada smo tijekom svih ovih godina pokušavali saznati od roditelja zašto ne koriste pravo na obrazovanje na materinjem jeziku, dobijali smo različite odgovore. Uglavnom se svodilo na odgovor kako ne žele da se njihova djeca izdvajaju, ili da su odjeli mali pa se neće imati priliku družiti s drugom djecom, da nema udžbenika...

Međutim, roditelji koji su upisali svoju djecu u ove odjele svjedoče kako nikakvih problema u druženju s drugom djecom nisu imala, a rezultati na različitim natjecanjima u Srbiji, Hrvatskoj pa i uspjeh u kasnijem obrazovanju govore da je i kvaliteta obrazovanja dobra. Ipak, za većinu roditelja svi ovi dobri pokazatelji nisu dovoljni. Logično je zapitati se zašto je to tako? Zašto roditelji pripadnici drugih manjina koriste u značajno većoj mjeri ovo pravo od Hrvata?

U jednom istraživanju iz 2010. godine utvrđeno je da je za pripadnike manjinskih zajednica karakterističnija (u odnosu na pripadnike većinskog naroda) nedovoljno razvijena ili ambivalentna etnička samosvijest, što se tumači kao psihološka »obrambena reakcija« izazvana stvarnom ili psihološki konstruiranom prijetnjom. Rezultat je odricanje ili prikrivanje vlastitog identiteta i težnja ka prikrivenoj ili potpunoj asimilaciji jer ne žele biti prepoznati kao »drugačiji«. Drugim riječima, ako se narod kojemu pripadaju pozitivno vrednuje i cijeni u društvu u cjelini i pojedinci će internalizirati svoje pripadništvo naciji jer će to pridonijeti njegovom osobnom samopoštovanju. Ukoliko pak u društvu postoji negativna predstava o narodu kojemu (po rođenju) pripadaju, reakcija može biti poricanje pripadništva i manjak samovrednovanja i samopoštovanja.

Činjenica je da je društveno ozračje nepovoljno, jer se Hrvati kao narod često negativno kvalificiraju u javnosti, i teško se može očekivati slobodnije izražavanje svoje nacionalne pripadnosti i slobodno korištenje manjinskih prava sve dok je to tako. Stoga bi i država trebala učiniti više, mijenjati to ozračje i tako potaknuti slobodno korištenje prava kada je riječ o najranjivijoj skupini a to su djeca. Sama mogućnost, vidi se, nije dovoljna. A ono što možda sami roditelji zanemaruju je činjenica da ma koliko se trudili, svoju je nacionalnu pripadnost teško sakriti. Pa će i ako upišu dijete u odjel na većinskom jeziku ona i dalje biti »drugačija« i percipirana kao drugačija. I u preporukama OEES-a kaže se kako se u vrtiću, predškolskom i osnovnoj školi nastava treba ostvarivati na jeziku manjine i postupno uključivati djecu u nastavu na većinskom jeziku i pismu. Zato je i odluka gdje upisati dijete u prvim godinama odgoja i obrazovanja najvažnija u dječjem razvoju.

J. D.

Mjesna organizacija DSHV-a Tavankut

Mjesna organizacija DSHV-a Tavankut 13. svibnja 2018. na Etnosalašu Balažević održala je redovitu izbornu skupštinu. Tridesetak članova i simpatizera Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodinu okupili su se kako bi izabrali novo vodstvo stran-

ke za mjesnu organizaciju Tavankut. Nazočnima se prvo obratio predsjednik subotičke podružnice DSHV-a **Mirko Ostrogonac**, kao i predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**. Istaknuli su značaj djelovanja DSHV-a u svakom mjestu u kojem žive Hrvati, te kako je važna participacija na svim mogućim razinama vlasti, kao i uključanje u sva stranačka tijela, aktivnosti oko izbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, angažiranost oko upisa djece u hrvatske odjele, te podršku rada mjesnom hrvatskom društvu.

Nakon smrti dosadašnjeg predsjednika **Josipa Petreša**, tavankutska mjesna organizacija je izabrala nove članove svoje mjesne organizacije. **Tome Vojnić Mijatov**, dosadašnji zamjenik predsjednika mjesne organizacije, podnio je izvješće o radu ove mjesne organizacije, nakon čega je uslijedio izbor novoga rukovodstva. Jednoglasno su izabrani Tome Vojnić Mijatov za predsjednika, **Slavko Benčik** za zamjenika predsjednika i pet članova: **Emma Buljovčić**, **Antun Lučić**, **Mladen Petreš**, **Petar Stantić** i **Ivica Dulić**.

I. D.

LSV: Mažar napadnut na nacionalnoj osnovi

Liga socijaldemokrata Vojvodine priopćila je da je zastupnik te stranke u Skupštini općine Vrbas **Mario Mažar** napadnut na nacionalnoj osnovi na portalu *provereno.rs*, te da je autor spornog teksta spominjao njegovu nacionalnost u lošem kontekstu.

»Na portalu *provereno.rs* objavljen je tekst koji potpisuje autor **J. Popović**, a u kojem se na grub način negiraju građanska prava

Maria Mažara«, piše u priopćenju LSV i navodi da »autor teksta J. Popović nizom grubih kvalifikacija pominje nacionalnu pripadnost Mažara, negira njegovo ustavno pra-

vo na slobodan razvoj osobnosti i slobodu misli, te otvoreno poziva na nepoštovanje odredbi Ustava i Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.«

U tekstu na spomenutom portalu pod naslovom »Šta to hoće Mažar«, o zastupniku se govori kao o »Hrvat koji se bori za prava Crnogoraca« i osporava mu se to pravo.

Stranka je ocijenila kako je neprimjereno i to što su taj, kako su naveli »sramotan tekst, na društvenim mrežama dijelili i nosioci vlasti u Općini Vrbas.«

LSV je navela da se u tom tekstu krši Ustav Srbije, Zakon o zabrani diskriminacije i Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

U priopćenju se traži od tužiteljstva da hitno reagira i da po službenoj dužnosti pokrene istragu.

.....

Šid – inicijativa za otvaranje malograničnog prijelaza Jamena – Račinovci

Članovi Općinskog vijeća Općine Šid su na svojoj sjednici prošloga tjedna između ostalih točaka dnevnog reda podržali inicijativu za otvaranje malograničnog prijelaza Jamena – Račinovci, kao i izradu studija njene opravdanosti. Prema riječima člana Općinskog vijeća **Dragana Gutića** to je tek početak procedure. U suradnji s nadležnim pokrajinskim tajništvima i institucijama Općina Šid krenut će u daljnji postupak i traženje mišljenja svih relevantnih čimbenika kako bi na obostrano zadovoljstvo dvije susjedne države i mještana navedenih sela ta inicijativa bila provedena u praksi. Iako je Jamena od Račinovaca u susjednoj im Hrvatskoj udaljena samo 4 kilometra, a do Strošinaca još manje, zbog nepostojanja graničnog prijelaza, prelasci granice su nemogući. Da bi se posjetili, mještani s jedne i s druge strane moraju prijeći 75 do 80 kilometara preko najbližeg međudržavnog prijelaza između Hrvatske i Srbije u Batrovcima. Otvaranjem prijelaza susjedna sela bi nakon više od 20 godina izoliranosti napokon oživjela, a bila bi uspostavljena i nova suradnja.

S. D.

AP Vojvodina i Istarska županija učvršćuju partnerstvo

Izlaslanstva o razvoju poljoprivrede i suradnji

Izlaslanstvo Skupštine AP Vojvodine, predvođeno predsjednikom Skupštine **Istvánom Pásztorom**, razgovaralo je prošloga tjedna u Pazinu s najvišim predstavnicima Istarske županije s kojima AP Vojvodina njeguje dugogodišnje partnerstvo i uspješnu suradnju.

Nakon sastanka s predsjednikom Skupštine Istarske županije **Valterom Drandićem** i suradnicima, predsjednik Pásztor je najavio da će članovi Odbora za poljoprivredu Istarske županije već ovoga tjedna, tijekom održavanja 85. Međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu, biti gosti Skupštine APV. Pásztor je podsjetio i na to da je, s ciljem daljeg zbližavanja i planiranja zajedničkih aktivnosti, početkom ove godine donesena Odluka o obrazovanju *Zastupničke grupe prijateljstva* s Istarskom županijom.

»Želimo iskoristiti veoma uspješna iskustva i pozitivne rezultate koje je Istra ostvarila u razvoju održivog ruralnog turizma, brendiranja lokalnih poljoprivrednih proizvoda, kreiranju projekata za male poljoprivredne proizvođače. Za Vojvodinu su ta iskustva veoma važna jer puno pomažu revitalizaciji i razvoju seoskih sredina«, rekao je Pásztor i dodao da su za AP Vojvodinu korisna i iskustva koje je Istra imala u procesu približavanja Hrvatske Europskoj uniji. Pásztor je dodao i da Istra, kao turistička regija, ima veoma izražen cilj za predstavljanjem u AP Vojvodini, kao i za plasmanom poljoprivrednih proizvoda iz Vojvodine.

Predsjednik Skupštine Istarske županije Valter Drandić naglasio je da su Vojvodina i Istra prijateljske regije koje imaju zajednički cilj da bliski institucionalni kontakti ožive kroz zajedničke projekte i veze građana s oba područja. On je ponovio spremnost Istarske županije da AP Vojvodini prenese svoja iskustva vezana za kreiranje projekata koji se financiraju iz fondova EU, s obzirom na to da je Istra jedna od najuspješnijih hrvatskih županija po ovom pitanju.

Prije sastanaka u Skupštini Istarske županije, izaslanstvo Skupštine APV obišlo je Institut za poljoprivredu i turizam u Poreču, gdje ih je direktor ovog uspješnog znanstvenog instituta **Dean Ban** upoznao s mnogobrojnim aktivnostima koje provode u cilju razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja, promocije turizma i ukupnog gospodarskog napretka Istarske županije.

U Skupštini AP Vojvodine je u utorak, 15. svibnja, održana zajednička sjednica Odbora za poljoprivredu Skupštine AP Vojvodine i Odbora za gospodarstvo i turizam Skupštine Istarske županije, u čijem radu su sudjelovali i predsjednici skupština AP Vojvodine i Istarske županije István Pásztor i Valter Drandić. Nakon održane sjednice, István Pásztor rekao je da se nakon konstatacije da su interesne oblasti suradnje dvije regije poljoprivrede i ruralni razvoj nalazimo u fazi identificiranja projekata koji se mogu realizirati zajedničkim kapacitetima.

»Svakako možemo iskoristiti znanja i iskustva koja imaju naši prijatelji iz Istarske županije. Fascinirani smo načinom na koji su oni pristupili realizaciji onih problema koje su imali u sferi vlastite poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja. Postoji puno toga što možemo primijeniti i sigurno ćemo iskoristiti mogućnost za učenje kroz praksu i implementaciju njihovih iskustava na naše prilike«, rekao je Pásztor, ocjenjujući da je odnos AP Vojvodine i Istarske županije iskren, otvoren i prijateljski.

Predsjednik Skupštine Istarske županije Valter Drandić rekao je da je zajednički interes Vojvodine i Istre gospodarski rast i razvoj dvije regije, a da otvorena pitanja postoje samo na temu kako biti bolji, uspješniji i još više povezati građane Vojvodine i Istre.

»Mi otvaramo vrata kako bi naši poljoprivrednici i privrednici mogli međusobno razvijati zajedničke projekte i programe. Danas smo razgovarali o konkretnim projektima, a dogovorili smo i da buduću suradnju proširimo na oblast obrazovanja, zdravstva i povezivanja mladih. Izuzetno mi je drago što i u našoj skupštini postoji grupa prijateljstva s Vojvodinom koju čini više od pola zastupnika, a uvjeren sam da će i u budućnosti naše dvije regije biti most boljeg povezivanja Hrvatske i Republike, kao i pridonijeti prevladavanju svih otvorenih pitanja«, poručio je Drandić.

Predsjednik Odbora za poljoprivredu **Nenad Borović** rekao je da je na sastanku bilo riječi i o primjeni znanosti i informacijskih tehnologija u oblasti poljoprivrede u kojoj je Vojvodina postigla zavidan uspjeh, kao i o iskustvima Istre u zaštiti i brendiranju autohtonih proizvoda.

»Važna nam je i primjena iskustava koje je Istarska županija imala u procesu približavanja Hrvatske Europskoj uniji i način na koji se najlakše mogu iskoristiti predpristupni fondovi. S obzirom na to da je Srbija zemlja kandidat i zemlja koja tek treba otvoriti poglavlje koje se odnosi na oblast poljoprivrede, nama u APV je to od izuzetne važnosti«, rekao je Borović. Gosti iz Istarske županije posjetili su u utorak i Institut *Biosens* u Novom Sadu gdje su se upoznali s najnovijim dostignućima u oblasti primjene informacijskih tehnologija u oblasti poljoprivrede, a posjetili su i 85. Međunarodni poljoprivredni sajam gdje su zajedno s izaslanstvom Skupštine APV prisustvovali svečanom otvaranju.

H. R.

Javni diskurs o napetim odnosima između Hrvatske i Srbije

Tvrdnje bez argumentiranja

Jesu li riječi koje su izgovorene na medijskoj sceni u svezi aktualnih odnosa Hrvatske i Srbije one koje vrijedi izgovoriti ili možda ne bi bilo zgorega prilikom takvih javnih istupa pozabaviti se i činjenicama

U osvrtima na aktualne odnose između Hrvatske i Srbije mnogo je izjava u medijima – političara, povjesničara, analitičara i javnih osoba. Svi oni tvrde, ali malo njih i dokazuje. Nakon što je **Friedrich Hegel** početkom 19. stoljeća na sveučilištu u Jeni predavao o svojoj intelektualnoj konstrukciji *Fenomenologija duha*, studenti su mu prilazili i govorili: »Ali, profesore, činjenice se ne slažu s Vama i protive se Vašem poimanju i tumačenju svijeta«. Hegel je odgovorio: »Tim gore po činjenice«.

U pitanju je anegdota, no upitajmo se jesu li riječi koje su izgovorene na medijskoj sceni u svezi aktualnih odnosa Hrvatske i Srbije one koje vrijedi izgovoriti ili možda ne bi bilo zgorega prilikom takvih javnih istupa pozabaviti se i činjenicama. Bez obzira je li intervjuiran o spomenutoj temi sljedbenik mislioca njemačkog klasičnog idealizma Hegela ili ne.

Ima li u Hrvatskoj ustaša?

Kroz te razgovore o napetosti u odnosima između Hrvatske i Srbije, koja malo-malo, pa dostiže alarmantnu razinu, stalno se provlači teza od strane srbijanskih sugovornika da su za aktualne vlasti, a zbog održanja te vlasti, u Hrvatskoj i Srbiji »ustašama potrebni četnici, a četnicima ustaše«, kako je to rekao i glumac **Sergej Trifunović** u emisiji HRT-a *Nedjeljom u dva*. Često se čuju i tvrdnje poput one **Dragana Popovića**, direktora beogradskog *Centra za praktičnu politiku*: »Poslije svega što se dogodilo proteklih godina ne vidim želju i namjeru da se suštinski nešto riješi, jer bi se onda prosto izgubio teren da se stječu laki, jeftini i populistički predizborni bodovi; kad god su neki izbori, u obje države vi imate takve priče. Jer, kada svoju politiku gradite na nacionalizmu i populizmu, i na stalnoj ugroženosti države i naroda, vama nije u interesu da izgubite 'omiljene neprijatelje', da tako kažem«.

Nešto tu nedostaje u izjavi Popovića. Nije rekao što je predmet suštinskog rješavanja napetosti između dviju država. Stijemo i do izjave direktora novosadskog *Centra za regionalizam* **Aleksandra Popova** koji tvrdi sljedeće, misleći na aktualne vlasti u Hrvatskoj i Srbiji: »Njima očito odgovara da ovakvo stanje duže potraje, zato što je lakše baviti se prošlošću, nego baviti se životnim problemima«.

Radi se o tome da je upravo predmet suštinskog rješavanja napetosti prihvaćanje činjenica iz prošlosti i to od strane srbijanskih političara i građana. Za početak, ako netko to još ne zna, u Hrvatskoj nema ustaša. Jako odavno. I što ćemo sad s raznim tvrdnjama? »Omiljenog neprijatelja« nema.

NDH se urušila zajedno sa svojim nacističkim pokroviteljem Trećim Reichom, a ustaška vojnica, vojska ustaške stranke u NDH i domobrani, regularna vojska NDH, djelovale su do poraza NDH u svibnju 1945. godine. Zločinci iz ustaške vojnice koji su izbjegli zarobljavanje pokušali su 1947. i 1948. terorističkim i diverzantskim akcijama organizirati ustanak protiv novih vlasti FNRJ radi obnove NDH. Uhapšeni su u akciji *Gvardijan*, koju je provela Uprava državne bezbednosti i osuđeni, a nekoliko zločinaca je likvidirano kasnijih godina u inozemstvu od strane agencija Udbe, bez suđenja.

Izraz ustaša se u pejorativnom značenju koristio dugo godina nakon Drugog svjetskog rata od strane jugoslavenskih vlasti za separatističko orijentiranu hrvatsku političku emigraciju, dok se devedestih godina u vrijeme Domovinskog rata, uostalom kao i danas, koristi od srbijanskih šovinista kao pogrdno označavanje Hrvata općenito. Treba i sada reći da se dio hrvatske političke emigracije koristio i terorističkim metodama, ali treba reći i da u Hrvatskoj nema ustaša i to jest tako. Činjenica je i da postoji šaka jada ultradesničara kakvi su članovi Autohtone Hrvatske stranke prava. O tome brine policija. Tako je nedavno hrvatska policija uhapsila predsjednika ekstremno desne stranke A-HSP **Dražena Keleminca** u Jasenovcu, gdje je namjeravao izvesti performans sa svojim crnokošuljašima tijekom državne komemoracije za žrtve zloglasnog ustaškog logora smrti.

I zaista je precizno rekao gradonačelnik Grada Zagreba **Milan Bandić** uoči posjeta predsjednika **Vučića** Hrvatskoj u veljači ove godine, komentirajući medijske napise u srbijanskom tisku, kada je rekao da »Vučića neće dočekati ustaše, jer ih u Zagrebu nema« i pojasnio: »Dok god najavljuju da će Vučića u Zagrebu dočekati ustaše, ozbiljan dijalog nije moguć. Dijalog između ustaša i četnika kao historijski poraženih nije moguć. Ali dijalog između Srba i Hrvata je moguć i potreban. Jer druge alternative nema«.

Tko to treba »spustiti glavu«?

U nedavnom intervjuu za *Jutarnji list* predsjednik Pokreta slobodnih građana **Saša Janković** je izjavio, misleći na Srbiju i Hrvatsku da su »naše zemlje taoci kontroliranog konflikta«, pa je dodao: »Kod nas se gledaju pojedinačne istine. A istina u cjelini je porazna za sve. Gotovo svi narodi s prostora bivše Jugoslavije – od Slovenaca, preko Hrvata, Bošnjaka, Srba, Crnogoraca, Albanaca, trebaju spustiti glavu zbog događaja iz konflikata tijekom devedesetih«.

Devedesetih jest bio rat, ali Jankoviću je izgleda teško izgovoriti da je u hrvatskoj Domovinski rat bio obrambeno-osloboditeljski za neovisnost i cjelovitost hrvatske države i da su u tom ratu poražene agresorske velikosrpske snage, pa tako i Srbija. Naravno da Janković ne navodi zbog čega bi, primjerice, Hrvati trebali spustiti glavu zbog događaja iz tog rata.

Janković je u intervjuu rekao i da je u Srbiji danas u tijeku »šešeljizacija«, pa je dodao: »Koliko znam, imate i vi u Hrvatskoj svoje šešelje, samo ne toliko upečatljive.« Pa ako već zna, zašto nije naveo bar jedno ime neupečatljivog »Šešelja« u Hrvatskoj? No, možda Janković, u te neupečatljive ubraja petorazrednog stihoklepa **Marka Perkovića**, poznatijeg kao Thompson, izvođača pjesama i s tobožnjom domoljubnom tematikom.

Jedno je sigurno – Srbija se nije suočila s činjenicama iz novije povijesti, niti s osobama koje i danas prema Hrvatskoj upućuju huškačke poruke. Spominjati sad izjave ministara **Vulina** i **Dačića** ili zastupnika u srbijanskom parlamentu Šešelja? Ne sjećam se da je ijedan ministar Vlade Hrvatske ili saborski zastupnik, bio bilo kojom prigodom nepriličan u svojim izjavama prema Srbiji niti insinuirao bilo što neprihvatljivo, kao spomenuti srbijanski ministri.

Netko će reći – ništa novo u svezi huškačkih poruka, blaćenja i kleveta. Nažalost, jest tako, samo što su takve poruke u ne tako davno vrijeme bile kobne. Primjerice, to oslikava i slučaj pobjede **Vojislava Šešelja** 1990. godine u Rakovici, gdje je za protukandidata imao književnika **Borislava Pekića**. Šešelji je već tada podilazio najnižim nagonima mase, simpatizerima poraženog četničkog pokreta i gubitnicima tranzicije. A bilo je mno-

go takvih govora i izjava raznih političara i uslijedio je nastavak. Srbijansko društvo je duhovno devastirano svojom ulogom u ratovima 1990-ih, što je mnogo veća cijena od materijalnog opustošenja koje se također dogodilo. No, u aktualnom javnom diskursu to se još decidirano ne priznaje kao važan razlog napetih odnosa između dviju država.

Hrvatski antifašizam

Stižemo sada i do teze o »fingiranom sukobu«. Govoreći za novinsku agenciju *FoNet* politolog **Miloš Čirić** iznio je stav kako je rješenje problema između Hrvatske i Srbije lako rješivo, ali ne sada, u trenutku dok su »na vlasti u obje zemlje predstavnici ratnih politika tijekom devedesetih«. Naravno da Čirić nije obrazložio što bi prema njegovom mišljenju trebala značiti »ratna politika« u Hrvatskoj devedesetih i »ratna politika« u Srbiji tih godina,

ali je bar naznačio i općepoznatu činjenicu: »Opasan je svaki sukob, makar i verbalni s bilo kojom državom, posebno u regiji koja je još osjetljiva i koja je u postkonfliktnom stanju«.

Za istu agenciju historičar **Čedomir Antić** je ocijenio da će Hrvatska morati nadvladati sadašnje loše ekonomsko stanje ili će se suočiti s »ozbiljnim krizama i problemima«. Razumna ocjena, ali što kaže u nastavku Antić? Kaže sljedeće: »I tko je kriv? To je vrlo jasno. Pošto više nema Srba, krivi su neki Hrvati.

A pošto je potrebno da nacionalni pokret bude jedinstven, onda je to Srbija«, pokušava nas uvjeriti Antić. Koliko znam, Srba ima u Hrvatskoj i koliko znam u Hrvatskoj se ne spominje Srbija za nekakvu krivnju u svezi gospodarstva.

Govoreći o političkim igrama krize, politolog Čirić kaže da je u pitanju fingirani sukob koji se periodično ponavlja i služi vlastima u obje zemlje. Čirić ne navodi ni jedan primjer prividnog, izmišljenog sukoba koji je potenciran i stavljan u prvi plan od strane hrvatske države. Ne navodi ni stvarna huškanja građana Srbije protiv Hrvata od strane raznih političara, mada ih ima pregršt, od onih koji, kako bi to Čirić rekao »jašu nacionalistički narativ«.

Možda bi dobar početak za javni diskurs o napetim odnosima između Hrvatske i Srbije za one koji govore o tome sa srbijanske strane bilo iznošenje činjenice da izvorišni dio Ustava Hrvatske kazuje da je moderna hrvatska država nastala na temelju ZAVNOH-a i antifašističke borbe, nasuprot NDH-a. Preambulu je napisao partizanski komesar i najmlađi general **Titove** JNA i prvi predsjednik nezavisne Republike Hrvatske **Franjo Tuđman**.

Valjalo bi i da tu činjenicu i HRT objavljuje umjesto televizijskih reklama, jer bi se onda poprilično umanjila mogućnost sramotnog vandalizma da prošlog vikenda na pulskom kupalištu niknu fašistički grafiti – »Ubij Cigana«, »Srbe na vrbe« i »Ubij Srbina« s fašističkim i ustaškim znakovljem.

Život je zeznuta pojava? Nije. Bog daje odgovore, a vrug izgovore.

Zvonko Sarić

Sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije

Slijedi razgovor o političkim pitanjima

Predsjedavajuća Savjeta za nacionalne manjine Ana Brnabić prihvatila prijedlog predstavnika manjina za održavanje posebnoga sastanka na kojem bi se razgovaralo o političkim pitanjima vezanim uz izmjene Zakona o nacionalnim vijećima

Sjednica Savjeta za nacionalne manjine kojoj je predsjedavala predsjednica srbijanske vlade **Ana Brnabić** održana je početkom mjeseca u Beogradu. Predstavnik hrvatske zajednice, predsjednik Izvršnog odbora (IO) Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) **Darko Sarić Lukendić** iznio je ovom pri-

»Bilo je i simulirajućeg uvažavanja kritika. Jedna od naših kritika, čiji sam autor, je da je intencija zakonodavca upravo ograničavanje mehanizama i načina ostvarivanja nacionalno-manjinskih prava što sam elaborirao argumentom da se sve kaznene odredbe odnose na nacionalna vijeća, a niti jedna na tijela javnih vlasti u Srbiji. S tim u vezi, uvedene su tri kaznene odredbe koje se odnose na tijela javnih vlasti.

Jedna od njih je, primjerice, za slučaj odbitka upisa pojedinca u Posebni popis birača. Nije mi poznato da je to igdje bio slučaj pa da bi takvo što trebalo sankcionirati. S druge strane, neke mnogo značajnije stvari poput toga da javna tijela odbijaju uvesti u službenu uporabu jezik nacionalne manjine na način da se promijeni statut lokalne samouprave, primjerice, nije uvršteno kao vrijedno sankcije i tome slično«, kaže Sarić Lukendić.

Na tragu navedenoga, u ime Koordinacije nacionalnih vijeća **Jenő Hajnal** je zatražio od Ane Brnabić da se napravi jedna sesija na koju bi došli odgovarajući ministri te predstavnici svih nacionalnih vijeća.

»Ovakav dogovor je neophodan jer su na stolu očito ostala politička pitanja. Njih radna skupina za izmjene Zakona o nacionalnim vi-

likom stavove i amandmane krovnog tijela hrvatske zajednice u Srbiji, a koji se tiču izmjena Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u Republici Srbiji.

Novi zakon bolna točka države

Na sedam zaključaka Koordinacije nacionalnih vijeća, čija je sjednica održana netom prije sjednice Savjeta za nacionalne manjine, koji se odnose na neophodne intervencije u Nacrtu zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina mjerodavna tijela odgovorila su prilično lakonski – ili da amandman nije pravno moguć ili nije u skladu s pravnim sustavom Republike Srbije, bez obrazloženja i bez ponuđenog alternativnog rješenja, kaže Darko Sarić Lukendić.

ječima nije imala mandat rješavati, a bez da se suočimo za stolom o političkim pitanjima, rješenja ne možemo niti naći», ukazuje predsjednik IO HNV-a.

Ana Brnabić je odgovorila kako će se vrlo rado odazvati te rekla kako unaprijed zna da se s mnogim stvarima neće svi složiti, ali da se uvijek može razgovarati. Za očekivati je da će se to dogoditi u predstojećih približno deset dana, prenosi sugovornik.

Promjene na planu

U vezi s nespojivošću obavljanja dužnosti u vijeću i pripadanja političkoj partiji, ta odredba ponovno je ublažena, kaže Darko Sarić Lukendić. Podsjećanja radi, prvobitno je rečeno da nije moguće biti članom vijeća ukoliko je pojedinac članom nekog od tijela političke stranke.

»Kasnije je to ublaženo tako da se ne može biti članom vijeća ukoliko je član rukovodećeg tijela stranke. Upravo su ovo vijećnici i Hrvatskog nacionalnog vijeća predlagali i usvojili amandmane tijekom sjednica. Radna verzija koju nismo vidjeli, a koja je upućena drugim ministarstvima na mišljenje glasi da članom vijeća može biti član i rukovodećeg tijela ma koje političke stranke, i manjinske i većinske.«

Stav HNV-a je da cijelu tu odredbu o nespojivosti dužnosti treba brisati, a zaključak Koordinacije je da se nakon zarezka kaže »osim ukoliko je riječ o stranki nacionalne manjine«. Argument vlasti bio je da se na taj način diskriminiraju nemanjinske stranke

Na koncu, važeći prijedlog je da svatko može biti članom vijeća ali ne može biti na rukovodećoj poziciji u vijeću što podrazumijeva predsjednika i dopredsjednika vijeća, te članove izvršnog odbora, ukoliko je član političke stranke. Sarić Lukendić je ocijenio kako je tu riječ o popuštanju države s obzirom na kritike i pritiske, a da ne vjeruje kako će se u cijelosti odustati od toga amandmana, već da se traži mogućnost trgovine – što manje popustiti, a što više zadržati.

O izborima za nacionalna vijeća

Predloženi rok za raspisivanje izbora za nacionalna vijeća je između 27. srpnja i 28. kolovoza, a rok, odnosno datum do kojeg će se izbori održati je najkasnije do 4. studenog ove godine, prenosi informaciju predsjednik IO HNV-a.

Darko Sarić Lukendić je na sjednici Savjeta za nacionalne manjine otvorio temu koja se tiče predstojećih izbora za nacionalna vijeća, u varijanti elektorskog sustava.

»Ovdje postoji ograničenje i u broju elektora (izbornika) za pojedine zajednice, i u mogućnosti za ovjeru potpisa za potreban njihov broj, što je, ukazano je, svojevrsna diskriminacija. Naime, kod izravnih izbora ne postoji ograničenje da mora izaći primje-

rice najmanje pola od broja prijavljenih birača. Zato tražimo da se ukine ograničenje na minimalan broj izbornika.«

Postavlja se i pitanje ovjere potpisa za izbornike što će raditi javni bilježnici. Oni više nisu pod državnim okriljem već su privatni poduzetnici. I od njihovog interesa će ovisiti učinkovitost ovjere potpisa, smatra Darko Sarić Lukendić.

Također, u tijeku je proces usvajanja oblika Mreže osnovnih škola. Taj proces podrazumijeva da će jedan broj škola prestati biti samostalne i nastaviti postojati kao izdvojeni odjeli.

»Dobra je vijest da niti jedna škola u kojoj postoji nastava na jeziku nacionalne manjine neće biti ugašena, bez obzira na broj učenika. Ukoliko imate jednog učenika u generaciji postavlja se pitanje racionalnosti održavanja sustava, primjerice u odnosu na osiguravanje njegova prijevoza makar i taksi prijevozom. Stajalište da se niti jedna takva škola neće gasiti za nas je od značaja, osobito u mjestima poput Berega gdje je u generaciji upisano osam učenika. Istina, tamo nije postojala cjelokupna nastava na hrvatskom jeziku, ali jest predmet Elementi nacionalne kulture. Bereg je većinski naseljen hrvatskim življem i to nam je više nego značajno. To nam je dodatni kriterij prilikom spajanja nekoliko škola u jednu pravnu osobu. Dakle, vodit će se računa o tome ima li u toj školi izvođenje jezika na jeziku nacionalne manjine.«

Glede službene uporabe jezika i pisma, u tijeku su promjene ploča s natpisima naseljenih mjesta. Uočeno je na terenu da na novim pločama izostaju nazivi mjesta na jezicima nacionalnih manjina, kaže Sarić Lukendić.

»Ovo je krajnje alarmantno. Na području Grada Subotice dva su takva slučaja. Jedan je naziv naseljenog mjesta Bajmak, odnosno Bajmok u srpskoj verziji, i drugo je naziv naseljenog mjesta Žednik, odnosno Stari Žednik u srpskoj verziji. Ukoliko se već mijenjaju ploče, zašto se mijenjaju na način koji je negativan. Prilika je to da se ispravi ako nešto nije bilo kako treba«, veli Darko Sarić Lukendić.

Siniša Jurić

O Hrvatima u Srbiji u publikaciji Foruma za etničke odnose

Forum za etničke odnose, uz podršku Fondacije za otvoreno društvo – Srbija, ovoga mjeseca objavio je publikaciju pod nazivom *Izazovi manjinske politike u bilateralnoj i regionalnoj suradnji*. Publikacija je rezultat rada tima stručnjaka Foruma za etničke odnose na ostvarivanju projekta *Integrativne politike i položaj nacionalnih manjina*, među kojima je i međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća, politolog **Darko Baštovanović**. On navodi kako se u ovoj publikaciji Foruma za etničke odnose posebna pažnja posvetila odnosima Srbije s njezinim susjedima, naročito s onim državama koje su članice Europske unije i koje imaju manjinsku zajednicu na teritoriju Srbije.

Uz Baštovanovića analizu odnosa Srbije i Hrvatske i položaj srpske i hrvatske zajednice radio je i profesor Političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu dr. **Siniša Tatalović**.

»Nas dvojica smo surađivali jer Srbija i Hrvatska imaju pot-

pisan bilateralni sporazum o zaštiti prava manjina – Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, a cilj nam je bio izdvojiti najbitnije probleme koji opterećuju ove zajednice«, kaže Baštovanović.

Kada je u pitanju položaj Hrvata u Srbiji, Baštovanović kao goruće probleme ističe lošu demografsku sliku koja se posebno pogoršala nakon '90-ih, loš zakonodavni okvir putem kojega bi se integracija ove manjine provodila, identitetsko pitanje za koje kaže kako postoji pogrešna predodžba da ne predstavlja međunarodni spor te nevraćena kulturna dobra hrvatskim društvima i Katoličkoj Crkvi. Kao vrlo značajnu odrednicu položaja Hrvata u Srbiji međunarodni tajnik HNV-a izdvaja i podzastupljenost pripadnika hrvatske manjine u tijelima javne uprave, kao i neosiguravanje garantiranih mandata, što, kako kaže, ukazuje da Srbija ne poštuje svoje međunarodne obveze.

J. D. B.

Obilježen Svjetski dan slobode medija

Sloboda medija NA PORAŽAVAJUĆOJ RAZINI

U svijetu se svake godine 3. svibnja obilježava Dan slobode medija koji je ustanovljen s ciljem da se podigne svijest o značaju slobode novinstva i kako bi se podsjetile vlade država da poštuju i podržavaju pravo na slobodu izražavanja. U izvješću istraživačkog centra Europskog parlamenta navedeno je da sloboda medija na zapadnom Balkanu nije potpuna pošto se zemlje u toj regiji suočavaju s politizacijom, problemima u provođenju zakona i zastrašivanjem novinara, uz porast autocenzure, kao i da, apsurdno, sloboda medija opada paralelno s približavanjem regije Europskoj uniji. Također, Biro za društvena istraživanja (BIRODI) je analizom medijskih sadržaja došao do zaključka da je vlast neproporcionalno mnogo zastupljena u medijima, kao i da se o njoj veoma malo kritički govori. Na ovogodišnjoj rang listi slobode medija, *Reporteri bez granica*, Srbija se nalazi na 76. mjestu, što predstavlja pad od 10 mjesta u odnosu na prošlu godinu. Slovenija se nalazi na 32. mjestu, BiH na 62., Hrvatska na 69., dok Crna Gora zauzima 103. mjesto. A istraživanje pod nazivom »Informiranje na jezicima nacionalnih manjina«, koje je provelo Nezavisno društvo novinara Vojvodine, govori da manjinski mediji ostaju »ispod radara«, da javnost ne zna za njihove probleme iako su oni brojni. Počevši od stalnih političkih pritisaka, mizernih plaća, cenzure i autocenzure,

smanjivanja publike zbog velike migracije mladih ljudi, slabog novinarskog kadra.

Pet minuta tišine

Povodom obilježavanja Dana slobode medija Udruženje novinara Srbije (UNS) uputilo je proglas kojim zahtijeva da vlast uspostavi istinski dijalog s medijskom zajednicom u cilju završetka medijske strategije. NUNS i Granski sindikat kulture umjetnosti i medija *Nezavisnost* pozvali su sve medije, novinarke i novinare da na Svjetski dan slobode medija isključe ton, zamrače ekrane i da se šutnjom od 11:55 do 12 sati pridruže simboličnoj međunarodnoj akciji »Pet minuta gromoglasne tišine« kako bi vlast i javnost još jednom upozorili na, kako su istaknuli, katastrofalan položaj novinarske profesije, medija i medijskih radnika u Srbiji. Povodom Svjetskog dana medija čestitku je novinarima uputio i državni tajnik Ministarstva, kulture i informiranja **Aleksandar Gajović**, koji je, među ostalim, u čestitki naveo kako »posebno treba odati počast svim novinarima koji su žrtvovali i žrtvuju diljem svijeta svoje živote, slobodu ili osobnu dobrobit, tražeći istinu i pravdu«.

»Ovaj dan ujedno predstavlja i priliku da se javnosti potvrdi snažna posvećenost Republike Srbije da unaprijeđuje razvoj

»Iz trenutne pozicije glavne i odgovorne urednice novog medija u manjoj sredini mogu reći da su novinari prestali biti, ako su ikad i bili, sedma sila. Danas domaćim vlastodršcima više dođemo kao sedma rupa na svirali«, kaže Biljana Selaković-Milanović

pozitivnog medijskog okruženja i ohrabruje razvojne inicijative svih zainteresiranih aktera u sferi medija, a u cilju unaprjeđenja slobode izražavanja mišljenja«, navodi se, među ostalim, u čestitki novinarima državnog tajnika Gajovića.

A povodom obilježavanja Svjetskog dana medija oglasio se i zaštitnik građana **Zoran Pašalić**, koji je u svom priopćenju konstatirao da pritisaka na medije i dalje ima, često i kroz direktne napade na novinare. Pozvao je sve društvene i državne aktere i organizacije, a posebno nositelje političkih i javnih funkcija, da se uzdrže od svakog oblika pritiska na medije, na njihovu uređivačku politiku i novinare, dok je medije pozvao da razvijaju princip odgovornog i nepristrasnog novinarstva.

Sedma rupa na svirali

A kako to izgleda u praksi, na terenu i kako položaj svoje profesije vide danas, rekli su nam kolege novinari iz Srijema.

»Govoriti o položaju novinara u Srbiji danas veoma je nezhvalno za svakog kolegu novinara. Iz trenutne pozicije glavne i odgovorne urednice novog medija u manjoj sredini mogu reći da su novinari prestali biti, ako su ikad i bili, sedma sila. Danas lokalnim vlastodršcima više dođemo kao sedma rupa na svirali«, kaže novinarka **Biljana Selaković-Milanović** iz Srijemske Mitrovice, dodajući:

»Novinari danas kao da rade u uslužnoj djelatnosti. Prema njima se mnogi ponašaju kao prema konobarima. Radimo za novac koji dobijamo od lokalnih samouprava, pa ako aktualnoj vlasti nismo dovoljno simpatični, ništa od novca iz lokalnog proračuna. A preživjeti se mora, pa guraj svoj ponos, cenzuriraj svoj mozak i guraj dalje. Hitno je potrebno da prestane urušavanje slobode medija, jer su slobodni mediji osnova garanta ljudskih prava. U svakom slučaju, vrijeme teče, novinarski novčanici sve su tanji, a autocenzura sve češća, jer preživjeti se mora. I sve dok drugi misle našom novinarskom glavom, bit će nam ovako kako nam je trenutno.«

O položaju medija danas svoje mišljenje iznijela je za naš tjednik i dopisnica za Srijem, novinarka *Večernjih novosti* **Smiljka Kostić**.

»Među brojnim problemima s kojima se suočavaju novinari jesu i niske zarade, teški uvjeti rada i odsustvo solidarnosti. Novinari su u javnosti često izloženi uvredama, omalovažavanju i zato oni pored vrhunske radoznalosti moraju biti psihički jaki, kako bi odoljeli svim pritiscima. Za težak položaj novinara mnogo je pridonijela i loša privatizacija medijskih kuća, gdje su mnogi mediji propali, a novinari ostali bez posla«, kaže novinarka Kostić.

Solidarnost na terenu

Kolega koji radi u manjinskom mediju *Ruske slovo* **Vladimir Đitko** kaže da kao dugogodišnji novinar podržava zahtjeve u

Proglasu koje su uputila novinarska udruženje u Srbiji u cilju poboljšanja statusnog i materijalnog položaja, te nesmetanog rada i bez pritisaka.

»Kao novinar u tjedniku *Ruske slovo* ne suočavam se s problemima s kojima se možda suočavaju kolege u privatnim medijima. NIU *Ruske slovo* koje financira Tajništvo za kulturu, javno informiranje i vjerske zajednice AP Vojvodine ima stabilno financiranje iz pokrajinskog proračuna. Istina, već četvrtu godinu plaće su umanjene za 10 posto i u međuvremenu, za razliku od nekih drugih proračunskih korisnika, nije bilo nikakvog povećanja. S obzirom na to da su u prva tri mjeseca ove godine gospodarska kretanja pozitivna i bilježe značajniji rast, postoje najave o povećanju plaća i mirovina do kraja godine i nadam se da će se to povećanje odraziti i na manjinske medije. U šidskoj općini rade dopisnici-novinari i drugih manjinskih medija. Osim na rusinskom, tu su i kolege koji izvještavaju i za hrvatske i slovačke medije. Postoji dobra međusobna suradnja i solidarnost kao i s ostalim kolegama novinarima na ovom području. Također, dobar primjer suradnje je i s lokalnom samoupravom, što u svakom slučaju omogućava uspješniji rad i izvještavanje iz ove sredine«, kaže Đitko.

S. Darabašić

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-34/2018
Dana: 15. 5. 2018.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016) i temeljem članka 34. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 18. 5. 2018. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta. Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice: http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica

Mr. sc. Darko Vuković, grafički dizajner

Kreativne boje slobode

Razgovor vodio: Siniša Jurić

Pitanje potrebe za stvaranjem likovnosti oko sebe jest pitanje svih nas. Biti kreativan znači biti slobodan *
Današnjicu nazivam »Identitet bez identiteta« upravo jer je na tržištu i previše već viđenih rješenja koja se malom intervencijom ponude kao nova

Načini na koje slike i grafička djela nastaju vremenom se mijenjaju, ali povećana produktivnost novih, elektroničkih kistova ne može biti temeljnim motivom likovne kreacije, bila ona poručena ili spontana. Diktiranje trendova namjesto njihova praćenja teže je, ali nosi puno kreativnog zadovoljstva i ne manje rezultata. Izvanredni profesor na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu mr. sc. **Darko Vuković** podijelio je za ovaj broj tjednika *Hrvatska riječ* misli na temu stvaranja grafike i kreativnosti.

Koliko je uopće važno stvarati likovna djela i na taj način komunicirati s publikom? Zašto crtamo, da tako kažem?

Komunikacija, u ovom smislu slikovna, je neminovna i sasvim prirodna. Mi smo civilizacijski usmjereni snalaziti se u prostoru okruženi raznim vizualnim simbolima (prometni znaci, pješački prijelaz, piktogramska oznaka za toalet ili nazivi ulica...). Likovnost sama po sebi dio je naše osobnosti, ona je u DNK svakog dobrog dizajnera i kao takva ona je potreba. Čak i više od toga, obogaćeni talentom spoznajemo dublje sebe i oslobađamo se frustracija, kompleksa ili problema. Da bi određena dizajnerska poruka uopće stigla do krajnjeg korisnika – publike, mora biti odobrena od naručitelja posla. Taj trokut nije zatvorenog tipa, ali u mnogome ovisi kako od naručitelja i njegovih »uplitanja« u posao dizajnera tako i od samog dizajnera koji mora prezentirati svoje djelo na najbolji i najučinkovitiji način. Pitanje potrebe za stvaranjem likovnosti oko sebe jest pitanje svih nas. Biti kreativan znači biti slobodan.

S obzirom na to da su likovna rješenja koja radite segmentarna, kako nastaje prvi segment veće cjeline, je li kao dio već osmišljene šire slike ili se pojedini dijelovi kasnije uklapaju i čine cjelinu? Ili je ta šira slika dio nekoga arhetipa koji postupno izlazi na svjetlost dana?

Uvijek, pristupajući nečemu novom, namjeravam uraditi suprotno u odnosu na prethodno. Odlazim do nivoa osobnog zadovoljstva strogo vodeći računa o tome za koga i što radim, te što bi rezultat kreativnosti trebao postići. S druge strane, često radim više radova paralelno te, zbog takvog tempa i nemam priliku previše se analizirati. Iz tog razloga i koriste izložbe poput »Što smo vam to napravili?« u povodu deset godina postojanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na kojoj se može sagledati dosljednost u likovnom izričaju. S druge strane, svakom radu pristupam krajnje rasterećeno, tretirajući podjednako sliku, boje, tipografiju... Nakon 20 godina profesionalnog bavljenja ovim načinom života (namjerno nisam želio reći »poslom«), mogu reći da sam se puno transformirao u pozitivnom smislu, da volim istraživati.

Kako nastaje grafički izraz? Nastaje li odjednom kao gotova vizija koja se prenosi na površinu ili postupno raste i razvija se? Općenito, što je motivacija? Primjerice, izvorište inspiracije bi mogao biti neki od tekstova, misao, glazba, emocija, boja, priroda, osoba ili osobe...

Ili trčanje, na primjer. Umjetnik uradi najbolju stvar ne radeći ništa osim da se prepusti vremenu i procesu. Stvaram vozeći bicikl ili spavajući, kreiram i tijekom zanimljivog dijaloga... Sve su to segmenti jednog kreativnog procesa tijekom promišljanja nakon čega sjedam za računalo. Motivacija nije biti najbolji, već dati ono najbolje iz sebe, osjetiti radost a ne ponos, biti u miru sa samim sobom. I kao što se trudimo biti konkretni u životu, isto tako i grafička forma traži konkretnost.

Koliko riječi zapravo govori slika, tj. likovni izraz?

Osjetilo vida je prvo od osjetila koje rabimo stupajući u neki novi prostor, ono nam stvara predodžbu osjećamo li se ugodno ili ne. Isto je i s likovnosti. Dočarati glazbu ili ozračje kazališnog komada zahtijeva intuitivnost, umjetnost iz jedne prenijeti u sasvim drugu dimenziju. U svakom slučaju, više od riječi mi govori sreća stvaranja. **Picasso** je rekao »Tri sam godine utrošio da bih slikao kao **Rembrandt**, a cijeli život da bih slikao kao dijete«. Tu je negdje i potvrda kako smo mi umjetnici vječna djeca, igrajući se dok stvaramo.

Dopire li grafika, grafički izraz ili uradak do svih kojima je namijenjena ili općenito to razumiju samo oni s određenim stupnjem obrazovanja? To je, pretpostavljam, pitanje odgovarajućeg pristupa temi...

Apsolutno. Grafički dizajneri jesu ljudi koji bi trebali misliti vizionarski, mnogo više nego od očekivanog. Stupanj obrazovanja vizualnog stvaraoca, njegova širina i otvorenost u mnogome ga određuju dajući mu veliku dozu odgovornosti za ono što radi. Ukoliko se radi o snažnom konceptu, odličnoj ideji ili dobro osmišljenom sloganu onda je i za očekivati kako će krajnji konzument reagirati na nešto novo i drugačije. Šireći vlastite, širim vidike i ljudi oko nas. Mainstream me ne zanima niti se služim povlađivanjem – biti siguran i nedvojben je vrst utemeljene istine. Duhovitost kojom se često koristim u svojim radovima siguran je put do publike. Njom se služim čak i ukoliko objašnjavam određeni ozbiljan društveni problem. Pojam »duhovito« ne smatram uvijek samo kao smiješno, već nezaboravno. To moje »duhovito« može biti obojeno u šokantno, čak i nevjerojatno. Jer je u umjetnosti sve dozvoljeno, osobito u grafičkom dizajnu. Budući da dizajner nije samo umjetnik – on se bavi raznim sociološkim, psihološkim pa i znanstvenim temama, na njemu (dizajneru) je velika odgovornost. Ljude ne treba potcjenjivati već ih je potrebno konstantno navikavati da je život ljepši ako ga promatraš s kreativne strane.

HR U dosadašnjim Vašim radovima većinom za Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i za Hrvatsko nacionalno vijeće zamijeti se vješto i zanimljivo uklopljen simbol nacionalnog identiteta, koji nije nametljiv, s obzirom na povijest agresivnog nacionalizma i nametanja nacionalnih simbola na ovim prostorima. Zanima me vaše viđenje.

Manipulacija određenim nacionalnim simbolom je vrlo opasna ukoliko se ne shvati pravi kontekst. U svom sam slučaju koristio »kockicu« samo i isključivo kao dio likovne cjeline kao što, uostalom tretiram i tipografiju. Ništa manje i ništa više od toga. Naglašavam kako sam osobno nacionalno vrlo svjestan i ponosan član hrvatske zajednice, što mi kao takvom ne daje za pravo da svoj nacionalni ponos iskazujem u krivom smjeru. S druge strane, ako bih kao profesionalac previše emotivno pristupao izradi određenog vizualnog identiteta ili kampanji, onda od profesionalizma ne ostaje puno. Ili da pojasnim na drugi način: zamislite liječnika prve pomoći koji emotivno reagira spašavajući nečiji život. Ne reagirajući po načelima profesionalne etike dotični liječnik pacijenta gubi. Isto tako je i u dizajnu.

HR Znajući da je plakat glavno područje Vašega bavljenja, a koji je u pravilu većih dimenzija, zanima me Vaš odnos spram fizičke veličine slike. Je li svejedno na kolikoj površini će biti prikazan rad, strana knjige spram bilborda npr.?

Plakat nije plakat ukoliko je tiskan primjerice na formatu A3, jer je tada riječ u uvećanom letku. Smisao plakata jest privući vas, očekivati vašu reakciju i djelanje, a to može samo ukoliko ga primijetite na vrijeme i iz daljine. Iz tog razloga on mora dominirati svojom veličinom ali isto tako i sugestivnom porukom. Osobno mi bilbordi u posljednje vrijeme prilično smetaju jer njihova fizička veličina nije razmjerna kvaliteti poruke koju nose. Na taj se način kompenzira nekreativnost i forsira sveprisutnost. To se možda najbolje da vidjeti tijekom političkih kampanja – osmjesi i puno obećanja s bilborda kao vašar neiskrenosti. Kada govorimo o pravom plakatu, pričamo o umjetničkom djelu, o izvanvremenskom. Na bienalu u Veneciji 80-ih godina Jugoslaviju su zastupali plakati **Borisa Bučana** dimenzija 4x4 metra. Odnos prema plakatu danas nije dobar jer ga uglavnom naručuju oni koji o tome nisu educirani ali i stoga što ih izrađuju

dizajneri amateri. Rad na vizualnom rješenju knjige ili monografskog izdanja tretiram drugačije, ovisno o formatu. Ali bit je ista – pamtljivost, privlačenje pozornosti i naslućivanje sadržaja publikacije.

HR Govoreći o suvremenim načinima stvaranja grafike, pridonose li suvremene tehnologije boljem načinu grafičkog izražavanja i stvaranja ili se talent i netaalent jednako mogu očitovati? Ukazujem da kompjutorskoga miša svatko zna držati, ali kist i drugu vrstu takvoga alata ipak ne, što može utjecati na motivaciju...

Dizajnirati znači misliti, promišljati. Naravno da miša svatko može koristiti ali ne može svatko osmišljavati. Svaku svoju ideju prvo skiciram na papiru. Kompjutor je povodljiv ali ne koristim njegova ponuđena rješenja već mu zadajem vlastita. U današnje vrijeme puno je osoba koje sebi dodjeljuju titulu dizajnera samo jer posjeduju kompjutor, a da to nisu. Dobrih dizajnera kod nas je zapravo vrlo malo, mogu se nabrojati na prste obje ruke. Današnjicu nazivam »Identitet bez identiteta« upravo jer je na tržištu i previše već viđenih rješenja koja se malom intervencijom ponude kao nova. Dizajn je ozbiljna struka i bilo da je riječ o umjetničkom djelu ili produktu umjetnosti, kakvoća rješenja posjeduje svoju autonomiju, tako da npr. dobar plakat često nadživi kazališnu predstavu za koju je rađen te nastavlja živjeti na izložbama.

HR U smislu umjetničkoga autorskog stvaranja, kako možete gledati ili kako Vi gledate na radove nastale putem prodžbina, primjerice za naslovne strane, stanovita reklamna rješenja, pa na koncu i na plakate u tom svjetlu? Spram onih koji nastaju spontano, bez usmjerenoga cilja, sami za sebe. Stvarate li tako?

Da. Ali bih se vratio na pitanje onoga tko naručuje rad i tko mora znati što time želi postići. Dizajner treba posjedovati retoričke sposobnosti te moć uvjerljivosti kako bi se izborio da baš to rješenje bude i odabrano. Sugestije prihvaćam ali ne i kompromise gdje bi moje djelo postalo samo ukras. Dizajner ne bi trebao biti dekorater već osoba kojoj se s puno povjerenja povjerava posao. Ono što radim za sebe jesu angažirani plakati kojima iskazujem vlastiti stav o određenom društvenom problemu na globalnom nivou. Umjetnik bez stava nije umjetnik, baš kao što problem prestaje to biti ako se na vrijeme reagira. Izravnost i nedvojbenost je ono čemu uvijek težim, kako u životu tako i kroz umjetnost. Ne pratim trendove već ih želim diktirati.

HR Riječ dvije o suradnji s hrvatskim manjinskim institucijama, ustanovama i udrugama u Srbiji. Je li potrebno pojačati kakvoću njihova likovno-grafičkog identiteta ili smo dovoljno »lijepi« i dopiremo li do ciljne skupine?

Koliko mi je poznato, hrvatska zajednica mnogo ulaže u grafičku prepoznatljivost i postala je uzor drugim manjinskim institucijama, na što sam vrlo ponosan. Bilo da je riječ o naslovnica knjiga, plakata ili kampanja, jasno je da je bez kvalitetnog vizualnog rješenja nemoguće biti vidljiv i prepoznatljiv. Trudim se da ta djela budu prepoznatljiva, a opet drugačija. Puno mi znači što ta rješenja izazivaju pozitivne komentare i izvan Srbije. **Umberto Eco** je napisao da ljepota ne bi postojala bez svoje suprotnosti – ružnoće. Na sreću (ili nesreću), u moru neuspjelih grafičkih rješenja oko nas do izražaja dolaze ona koja su hrvatske institucije u nas prepoznale kao dobar put.

Iz prošlosti žedničkog atara: O objektima kojih više nema

Na krilima vjetrenjače

Rijetki stari zapisi, a češće usmena kazivanja, protokom vremena sada već seoska predanja – svjedoče o postojanju dvije vjetrenjače u nekadašnjoj Pustari Žednik. Već odavno nema ni jedne... Srećom, ima ljudi koji ih se sjećaju, te slike o »krilatim divovima ravnice« nisu potpuno predane zaboravu. Od mnogobrojnih nekadašnjih vojvođanskih vjetrenjača danas ih je malo očuvanih, gotovo se na prste mogu izbrojati. Nestale su i žedničke... Davno, još u godinama po završetku Drugog svjetskog rata.

Gdje su se one nalazile? Jedna je bila u ataru s desne, a druga u ataru s lijeve strane bačkotopolskog puta. Bio je to lijep i zanimljiv pogled: kada bi se iz Žednika spomenutim putem pošlo u pravcu Bačke Topole, s obje strane puta u daljini su se uzdizale vjetrenjače s krilima na pogon vjetra (kako im i ime kaže) nad plodnim žedničkim njivama.

Antun Jozić

Djetinjstvo

Antun Jozić iz Žednika se dobro sjeća vjetrenjača, jer je u njihovom okruženju proveo djetinjstvo i ranu mladost (rođen je 1935. godine), a precizno zna i lokacije na kojima su se nalazile:

»Od *Slobode* (lokalni toponim, naziv nekadašnjeg državnog poljoprivrednog imanja – prim. aut.) prema Novom Žedniku, to je bila Kakonjina vitrenjača, a s druge strane puta u njivama bila je vitrenjača bač **Dure Hevera**. Tamo di je bila Heverova vitrenjača još i sad ima cigalja u zemlji...«

Bio je tada dijete, te ne zna druge podatke o vlasnicima vjetrenjača, niti se ikada više susretao s fotografijama tih objekata, davno uklonjenih iz njiva. Jesu li uopće fotografirane žedničke vjetrenjače? Je li netko sačuvao snimke? Možda u pronalazačenju starih slika iz prošlosti Pustare Žednik pomogne ovaj tekst.

Prebirajući po uspomenama, Antun Jozić kaže:

»O Kakonjiju znam toliko da je bio imućan čovik i živio je u varoši. Sve je to tamo oko vitrenjače bilo njegovo. Imo je kopani bunar, pa je cio šor otaleg nosio vodu; to je bila izuzetna voda... Mi smo stali u **Varginom** salašu, tamo sam se rodio, Stari Žednik broj 66. Varga je bio drvar i imo drvare u Žedniku i Šandoru. Stojali smo tamo jedno 20 godina.«

U uspomenama je još veće mjesto pripalo Heverovoj vjetrenjači, o kojoj i danas pamti neke zanimljive detalje.

»Pa... bila je visoka jedno deset meteri i imala velika krila. Ni jedan gvozden klin nije bio u toj vitrenjači. Sve drveno... I zupčanci drveni. Kako je to bilo napravljeno! Zidana od cigalja, krov pokriven šindrom. Narod je tamo nosio da se krupi i melje ječam, žito, kuruzi. I ja sam malo radio u Heverovoj vitrenjači prije neg što je srušena.«

Jedna od rijetkih fotografija subotičkih vjetrenjača u prošlosti: slikana je u kelebijском ataru

Cigle u domu

Krila na vjetrenjači ostala su u nezaboravnom sjećanju po vrlo opasnim dječjim nestašlicama: ljuljali su se na velikim krilima ovih objekata na pogon vjetra!

»Sigrali smo se na vitrenjači. Znae kako je to uživanje bilo! A idu naši iz varoši, matere i očevi, i vide nas izdaleka na krilima vitrenjače. Visoko smo, pa se daleko vidimo! Kako smo onda s roditeljima prošli, nije za pripovitku.«

Prvo je srušena Heverova vjetrenjača, vjerojatno 1948. godine, a sve do tada je radila. Cigle su zaprežnim kolima transportirane u centar Žednika, za izgradnju zadrugnog doma. U tu svrhu rušeni su i drugi objekti u okruženju. U fondu Povijesnog arhiva Subotica pod nazivom »Zadružni domovi i seljačke radne zadruge u subotičkom srezu 1948-1949. godine« postoji bilješka sa zapisom »rušenje vjetrenjače i salaša Kakonji u Žedniku za gradnju zadrugnog doma Žednik«, ali osim ove bilješke nema detaljnijih podataka.

Antun Jozić je od malena radio na zemlji uz oca i tom pozivu posvetio je cijeli svoj radni vijek, mnogo dulji od uobičajenih. Prestao je obavljati poslove na zemlji tek nedavno. Sve vrijeme imao je konje i u poslovima koristio konjsku zapregu, a svoje umijeće prikazivao je i na takmičenjima risara i orača.

K. Korponaić

Uz korita subotičkih rječica

Sveti Ivan Nepomuk zaštitnik je Češke, grada Praga (gdje je stradao 1393. godine, jer je kao kraljičin ispovjednik odbio otkriti tajnu ispovijedi), ispovjednika, graditelja mostova, kraljica, siromašnih i protiv poplava. Nekada je bio rasprostranjen običaj postavljanja kipa ovoga sveca pokraj mostova i vodotoka diljem Europe.

Otkuda kip Svetog Ivana Nepomuka u centru Subotice (u niši Radićeve palače), čijom površinom ne protječe ni jedna rijeka (niti rječica), a vodena osvježanja potječu samo od fontane i rijetkih javnih česmi? Zato što je nekada kroz središte grada i tadašnji pijačni trg zbilja tekla rječica, a prilikom većih kiša stvarala probleme. Grad je donio odluku o nasipanju trga, radovi su izvršeni 1879. godine, a rječica uvedena u kanalizaciju ka današnjoj Prvomajskoj ulici i dalje ka Mlaki, o čemu opširnije bilježi dr. **Zsombor Szabó** u tekstu *Prvi javni spomenik u Subotici* (Hrvatska riječ, broj 684), podsjećajući na podatak objavljen u monografiji **Istvána Iványija**: kip Sv. Ivana Nepomuka podigao je **Lajos Vermes** 1810. na obali Voka ili potoka koji je tada protjecao kroz pijačni trg.

Kip Sv. Ivana Nepomuka postoji pokraj još jedne rječice koje danas nema na površini, ali teče ispod zemlje u vodovima, iz Gata ka nekadašnjoj Mlaki, ispod Beogradskog puta gdje se kip nalazi (u blizini crkve u Keru) kao svjedočanstvo o postojanju ove vode (gornja fotografija).

Još dva kipa Sv. Ivana Nepomuka postoje u okolini grada: jedan u Hajdukovu, drugi pokraj Malog tavankutskog puta u Maloj Bosni (donja fotografija), oba u neposrednoj blizini otvorenih vodotokova. U Maloj Bosni kip je obnovljen nakon većeg oštećenja koje mu je nanijeto.

Dan Europe

Pet godina nakon završetka II. svjetskog rata tadašnji francuski ministar inozemnih poslova **Robert Schumann** predložio je da se osnuje »Zajednica čelika i uglja« radi usuglašavanja poslovne politike i izbjegavanja međusobne konkurencije. Ovoj zajednici su, uz Francusku i Saveznu Republiku Njemačku, pristupili i Italija, Belgija, Luksemburg i Nizozemska. Iz ove zajednice je nastala preteča današnje Europske unije, jer su se ovoj uniji priključili Velika Britanija, Irska i Danska 1973. godine, zatim Grčka (1981.), Španjolska i Portugal (1981.). Nakon pada Berlinskog zida priključila se i Istočna Njemačka, bivša Njemačka Demokratska Republika. Članice su se sastale u nizozemskom gradiću Maastrichtu 1992. godine i potpisom na tzv. *Maastrichtski sporazum* iduće godine je nastala Europska unija u kojoj je osnovni cilj bio slobodan protok ljudi i robe. U to vrijeme u bivšoj SFRJ uveliko se radilo na »razgraničenju« zemlje. Cilj ove ideje Roberta Schumanna nije bio samo poboljšanje ekonomije nego je imao i političku konotaciju da čvrstim privrednim povezivanjem »vječitih rivala« Francuza i Nijemaca smanji mogućnost međusobnog konflikta na najmanju moguću mjeru. Iz tog razloga održan je sastanak u Milanu 1985. godine na kojem je usvojeno da Dan Europe bude 9. svibanj kada je u Europi službeno završen II. svjetski rat bezuvjetnom kapitulacijom III. Reicha. Oko ovog datuma među tadašnjim saveznicima je nastala izvjesna »zbrka«. Naime, general-pukovnik **Alfred Jodl** je kapitulaciju potpisao s **Eisenhowerom** 7. svibnja u Rhemsu, a idućeg dana isto je potpisano s maršalom **Žukovim** u Berlinu. Tako su zapadni saveznici kao Dan pobjede slavili 8. svibnja, dok je SSSR slavio 9. u istom mjesecu. Danas se među članicama EU ne slavi Dan pobjede, nego se obilježava Dan Europe.

Pobjeda nad fašizmom?

U bivšem SSSR-u Dan pobjede se uobičajeno slavio i velikom vojnom paradom. Tako je to bilo i ovih dana u današnjoj Rusiji. Naši mediji su ovaj događaj popratili nazivajući ga »proslavom pobjede nad fašizmom«. No je li pobijeđen fašizam ili samo Njemački III. Reich? Ako sudimo po izjavama naših ministara: obratite, koji je izjavio da je on antifašist, a ministar vanjskih poslova u sličnom kontekstu aludirao da je pjesma »Lili Marlen« fašistička pjesma koja se pjeva u »susjedstvu«, onda je očito da »fašizam« nije pobijeđen, nego postoji i danas – naravno u drugim zemljama.

Fašistički pokret je nastao u Italiji koncem I. svjetskog rata. Njegov tvorac je **Benito Mussolini**, koji je svoju političku karijeru počeo u Socijalističkoj partiji Italije kao novinar-urednik partijskog lista. Ideje socijalista mu nisu bile dovoljno radikal-

ne i 1919. godine je osnovao partiju *Fascio di Combattimento* (Ratnička sjekira). Za simbol partije je uzeo *fascest*, snop vezanih prutova u sredini sa sjekirom, koji je bio simbol Senata i zajedništva. Vodeća ideja je bila neka vrsta nacionalnog socijalizma. Počeo je organizirati lokalne poluvojne jedinice *squadre* koje su se redovito sukobljavale sa socijalistima. Na izborima 1921. godine njegova je partija osvojila 35 mandata, i bez nje vlada nije mogla funkcionirati. Unutarpolitička situacija je bila nestabilna, prije svega zbog snage socijalista, te je Mussolini sa svojim naoružanim *squadrama* krenuo u Rim u listopadu 1922. godine.

 Otmica Europe, skulptura pred Europskim parlamentom

Zbog ove akcije, nazvane *Marcia sur Roma* (Marš na Rim) tadašnji kralj se uplašio izvanrednog stanja, te je za formiranje vlade dao mandat vođi fašista i tako je Mussolini legalno preuzeo vlast koju je pretvorio u totalitarni režim i sve konce je držao u svojim rukama do 1945. godine kada su ga talijanski partizani ubili.

Totalitarizam

U II. svjetskom ratu najveći protivnici fašistima su bili komunisti na čelu sa SSSR-om i **Staljinom**. Nakon njegove smrti objelodanile su se sve strahote stalinjističkog režima. Iz ovih razloga se danas u društvenim znanostima ne pravi dihotomija fašizam-komunizam, jer su oba sustava vlasti u suštini totalitarni, čije karakteristike su: jedan vođa, jedna vladajuća partija i sustav koji se upliće u svaku poru društva sa željom da kontrolira svakog pojedinca. Danas zvuči neuvjerljivo da čovjek koji je bio član partije JUL-a, nasljednika SKJ, govori da je on antifašist. Ministar vanjskih poslova očito ne poznaje tekst pjesme *Lili Marlen*, tekst koji je vrhunsko ljubavni a koja je pjevana pred američkim vojnicima, u odnosu na četničku pjesmu *Drma mi se na šubari cveće...* Povodom ove »dječje pjesmice« netko je na netu napisao: »sa levom stranom usta govorimo jedno a desnom suprotno, jer su rehabilitovani svi oni koji su verno služili fašizmu i bili stvarno fašisti«. Danas četnički vojvoda sjedi u Skupštini i poziva na vjersku i rasnu netrpeljivost, što je kažnjivo. Ja ipak slavim Dan Europe.

Grad na vodi

Drugo lice **SUBOTICE**

Vjerujem da ste se i vi ovih dana »razveselili« kad ste dobili »čestitku« od Javnog vodoprivrednog poduzeća *Vode Vojvodine*. Nije to bilo kakva čestitka, treba se i osobno potpisati kako biste ju primili. Glasi na svakog vlasnika, odnosno korisnika poljoprivrednog, šumskog ili građevinskog zemljišta. Oni koji su ju primili, a uglavnom svi jesu, oduševili su se, osobito oni koji žive u kućama i trebaju platiti za odvodnjavanje svoga dvorišta.

Ako netko nije znao, točna definicija odvodnjavanja glasi ovako: »Odvodnjavanje ili drenaža je prirodno ili umjetno odstranjivanje suvišne površinske ili podzemne vode s određene površine«. Eto i to smo naučili u teoriji. Ali u praksi? Pitam ja vas, a vjerujem da biste i vi meni postavili slično pitanje, što oni nama odvodnjavaju iz dvorišta? Koju vodu? Uredno plaćamo kanalizaciju, oni koji je imaju, plaćamo gradsku vodu, opet oni koji je imaju, plaćamo i to što dišemo (»vazdušarinu«), ali sad i da platimo odvodnjavanje nečega što nema i nikad nije bilo? Možda pogrešno razmišljam, ali nikako da ovome nađem smisao. Mogu shvatiti da ima gdje je potrebno odvodnjavanje, a priznat ćete da ni tamo nisu baš ažurni, ali onda tamo, gospodo, naplatite svoju uslugu nakon obavljanja. Naglašavam: nakon što nešto uradite, a ne unaprijed.

U odredbama Zakona o vodama stoji da se naknada smatra javnim prihodom (neporeznim) i prihod je vodoprivrednih poduzeća. Utvrđena naknada za odvodnjavanje se kreće u rasponu od nekoliko stotina dinara do nekoliko tisuća dinara u zavisnosti od osnovice za obračun i propisane stope, a građani su dužni platiti u roku od 15 dana od dostavljanja rješenja.

Primjer našeg »odvodnjavanja« se ovih dana vidio na subotičkim ulicama. Čim padne malo veća kiša, naš grad skoro kao Venecija, samo nam gondole fale. Mogli bi se naši gradski »oci«

pozabaviti i tim pitanjem kako i mi ne bismo dobili Beograd odnosno, Suboticu na vodi. Šahte na ulicama su nam tako čiste i prohodne da niti malo veću količinu kiše ne mogu progutati. Znam da to nije ništa novo, tako je već godinama, ali eto možda zato što ne plaćamo svi uredno odvodnjavanje ili...

Naplaćuju nama gdje nema podzemnih voda, a onamo gdje ima isto tako naplate, samo ljudi ipak sami moraju riješiti i vaditi vodu iz podruma ili još gore – svojih kuća. I onda nakon takvoga slučaja, šlag na tortu je kad još dobijete pozamašnu cifru za odvodnjavanje onoga što ste sami odradili.

Ma, bravo državo! Da si nam živa i zdrava, i nemoj plakati kad budemo odlazili.

Ž. V.

In memoriam

Josip Skenderović

Mom tati - mom anđelu
1955. – 2018.

Ne postoje riječi kojima bih iskazala bol i prazninu koju osjećam, ni dovoljno prolivenih suza koje teku kao rijeka u povodu smrti mog oca Jose Skenderovića. Ljubav između oca i kćerke je nešto neprocjenjivo i posebno, a on i ja smo uvijek imali neku posebnu vezu, neku povezanost jaču od svega, koju čak ni ove milje između nas nisu mogle promijeniti. Njegova ljubav me je vodila cijeli život i uvijek je bio moja podrška, i zato danas, iako puna boli, slavim očev život. Slavim sve dane provedene zajedno, sve uspomene... Njegov osmijeh, njegov duh i sjećanja će uvijek živjeti u nama. Njegovo veliko srce je uvijek mislilo na druge, čak i u posljednjim trenucima, a posebno na

svoje unučiće. Naučio me je boriti se kroz život, kao što se on znao boriti do posljednjeg daha. Uvijek je bio moja inspiracija, podrška i uvijek će to i biti. Jednu stvar mu samo zamjeram: što se brinuo što drugi misle i žao mi što nije više uživao u životu.

Njemu, kao i Bogu i majci, hvala za život, za neizmjernu ljubav, za bezbrižno djetinjstvo, za svu brigu, za svu podršku i razumijevanje, za sve, a najviše hvala što je bio baš moj tata.

kćerka Dijana

Obnova katedrale-bazilike u Subotici

Konačno rješenje za pukotinu?

Subotička katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske više od stoljeća ima pukotinu na čeonom dijelu fasade koja je zbog slijeganja temelja tornjeva iz godine u godinu sve veća. Prošle godine pokušalo se metodom utiskivanja megašipova u temelje zaustaviti ovaj proces, međutim radovi su doprinijeli povećanju pukotine za nekoliko centimetara.

Umjetna smola

Nakon pauze od više od pola godine radovi na obnovi subotičke katedrale, odnosno sanaciji pukotine, ponovno su započeli krajem ožujka, ali ovoga puta problem će se pokušati riješiti drugom metodom – tehnikom ubrizgavanja umjetne smole na bazi poliuretana.

Kako objašnjava član nadzorne grupe za ovu fazu radova i profesor s Građevinskog fakulteta u Subotici **Petar Santrač** riječ je o tehnologiji staroj 30-ak godina, a koja podrazumijeva utiskivanje umjetne smole u tlo kroz sustav cijevi. U subotičkom slučaju smola se ubrizgava na oko 90 mjesta po jednom tornju preko deset cijevi u jednom svežnju, a koji se završavaju na različitim dubinama te se kroz njih ubrizgava 18 do 20 litara pomenute tekućine. Santrač objašnjava i kako se ubrizgavanje provodi kroz dva vijenca, od kojih se jedan nalazi na metar i pol od tornjeva, gdje se prvo ubrizgava smola, dok je drugi uz sam zid. On navodi i da se smola, kada se utisne u tlo, ponaša kao pur pena te postaje tvrda kao beton, čime se povećava nosivost tla ispod katedrale i zaustavlja daljnja deformacija objekta.

Osim vidljivih pukotina, prof. Santrač kaže kako razilaženje tornjeva nije jedino pomjeranje na objektu, jer se tornjevi naginju i od broda crkve te dolazi do cijepanja veza između tornjeva i broda. Ovo objašnjava kao rezultat velikog opterećenja tla zbog kojega se javljaju konstantne spore viskozne deformacije. Iako sada stabilnost objekta nije ugrožena, Santrač kaže da se ne radi sada sanacija temelja, to ne bi bio slučaj i za sto godina.

Za ovu fazu radova zaduženi su stručnjaci iz Mađarske i Slovačke, a tajnik Subotičke biskupije vlč. **Mirko Štefković** kaže kako se radna grupa koju čine stručnjaci građevine, predstavnici Zavoda za zaštitu spomenika kulture, Subotičke biskupije i članovi Mađarskog nacionalnog vijeća sastaju redovito svakoga tjedna. Vlč. Štefković navodi i kako će se radovi na ovoj fazi okončati u predviđenom vremenu, do kraja lipnja.

Sanacija pročelja

Prije tehnike ubrizgavanja umjetne smole na bazi poliuretana stručnjaci su temelje subotičke katedrale-bazilike pokušali učvrstiti utiskivanjem 16 megašipova ispod tornjeva u obliku slova »L« koji bi obuhvatili dva vanjska ruba na kojima dolazi do naginjanja. Međutim, prof. Santrač kaže kako je problem nastao kada se s radovima stiglo do 13. megašipa, jer je reakcija tornjeva bila dramatična.

»Pri aktivaciji svakog šipa dolazilo je do pomjeranja od pola milimetra u nivou temeljne spojnice, što znači da je u tornju dolazilo do pomjeranja za 5 do 6 milimetara. Kod 13. šipa smo konstatali da je došlo do otvaranja pukotine za 4 centimetra, nakon čega smo stali s radovima«, kaže on i dodaje kako su tada radovi obustavljeni, ali i da je time ipak povećana nosivost temelja te da su se tornjevi namjestili u novo ravnotežno stanje što je rezultiralo povećanjem pukotine.

Kako najavljuje prof. Santrač, sljedeći korak u sanaciji katedrale-bazilike započet će čim faza ojačanja temelja bude završena. U planu je formiranje armiranog prstena oko tornjeva s unutrašnje strane te njihovo povezivanje s brodom crkve, kao i sanacija pročelja objekta, od Bogorodice do ulaznih vrata, odnosno dijela koji je zahvaćen pukotinom. Kako navodi, nakon ponovnog obzidavanja i žbukanja ovoga dijela, pukotina se više neće vidjeti, a bit će obnovljen i kip Bogorodice.

Cijena aktualnih radova na jačanju temelja tornjeva i sanaciji pukotine iznosi 48 milijuna dinara i u potpunosti ih financira Mađarsko nacionalno vijeće. Ovo tijelo financiralo je i dosadašnje faze obnove katedrale-bazilike prilikom kojih je za radove u unutarnjem i vanjskom dijelu izdvojeno 33 milijuna dinara, a financijski će podupirati i predviđenu daljnju sanaciju objekta.

J. Dulić Bako

Školovanje djece u obitelji Šarčević

Svjedočanstvo primjerom

Djeca ono što žive u obitelji, nadograđuju i u školi i u drugim aktivnostima. To su, rekla bih, temelji za cijeli život * Kod nas se pokazalo da su malobrojni razredi kompaktniji. Možda je slučaj s generacijom, ali sloga koju oni imaju u odjelu je nešto posebno

Upis djece u prve razrede osnovnih škola započeo je još 1. travnja i traje sve do 31. svibnja. Roditelji, odnosno staratelji djece imaju pravo na teritoriju Subotice upisati djecu i u hrvatske odjele, točnije da djeca nastavu pohađaju na hrvatskom nastavnom jeziku.

Svjedoci smo da je uopćeno mali broj djece, a osobito su malobrojni hrvatski odjeli. Što je to što muči roditelje hrvatske nacionalnosti? Zašto je tako teško odlučiti se i biti svoj? Oni koji ne žele upisati dijete u nastavu na hrvatskom jeziku uglavnom o tome ne žele niti govoriti. Stoga smo razgovarali s obitelji koja po mnogo čemu može biti primjer u našoj zajednici.

Obitelj **Šarčević** čine: tata **Miroslav**, mama **Mirjana** i **Marija** (6. razred), **Davida** (5. razred), **Kristina** (3. razred), **Filip** (predškolač) i **Valentina** (3 godine). Kada bi samo stala na ovoj rečenici, opravdala bih onu prijašnju da mogu biti primjer. Ali ima tu još puno toga, što zapravo nećemo u pravoj mjeri niti zapisati.

Četvrti puta u prvi razred

U današnje vrijeme imati petero djece je možda pojedincima nezamislivo. Možete zamisliti njihova jutra, kada svi kreću u školu, vrtić, posao, razvoženje djece, obveze, spremanje užine za školu... dalje neću... Organizacija je, rekla bih, presudna.

I u ovome upisnom roku posjetili su Osnovnu školu **Matko Vuković** kako bi upisali svoje četvrto dijete u školu. Filip je još kratko predškolač, a od jeseni ga čekaju neke druge brige, koje će dijeliti s još dvije sestre, Marijom i Kristinom i bratom Davidom. Također od jeseni i Valentina će nastaviti stopama starijih, te će krenuti u vrtić **Marija Petković Sunčica**, koji također radi na hrvatskom jeziku.

U razgovoru s njima doznali smo da su se oko upisa prvoga djeteta dvojili gdje je upisati iz razloga što im je škola od kuće udaljena 100 metara, no tu nema nastave na hrvatskom jeziku. Tada su donijeli odluku zbog koje se danas ne kaju.

»Bilo nam je bitno da ostane u društvu s prijateljima iz vrtića i da bude u ovome pozitivnom ozračju, među svojim. Kada smo prvo dijete upisali, sad više o tome niti ne razmišljamo, sada znamo da smo postupili ispravno i nije nam žao zbog toga«, kaže mama Mirjana.

 Kristina Šarčević u školskoj klupi

Po njihovim riječima drago im je da je svako dijete išlo kod druge učiteljice i da su imali priliku uvidjeti raznolikost u načinu rada, među učiteljicama, te je svaka od njih imala nešto posebno što je uspjela u njihovoj djeci otkriti. Inače, svo troje, koliko ih je do sada školskog uzrasta su odlični učenici, koji su već sada osvojili zapažene rezultate na raznim natjecanjima u školi iz matematike, engleskog, tehničkog...

Mirjana je naglasila kako je u hrvatskim odjelima izgrađeno posebno zajedništvo, kojeg nema u drugim odjelima.

»Mislim da roditelji iz drugih odjela to ne vide, ali nama je to jako bitno i važno. Oni su svi skupa, svi idu zajedno i na katolički vjeronauk, ali i na razne izvannastavne aktivnosti poput folklor, Muzičke škole, vjeronauka na župama... Djeca ono što žive

u obitelji, nadograđuju i u školi i u drugim aktivnostima. To su, rekla bih, temelji za cijeli život.«

Izdvajanje i brojnost

Puno je roditelja koji, iako su hrvatske nacionalnosti, imaju stav da ne žele djecu »izdvajati« iz društva. Po tome pitanju Miroslav Šarčević, otac obitelji, je rekao kako on misli da djeca nisu izdvojena, te da se oni igraju i s djecom iz srpskih odjela i da njima to ne predstavlja nikakav problem. Po njegovim riječima djeca dok idu u prvi ili drugi razred, dok još ne upoznaju sredinu, su možda zatvoreniji i više su s djecom iz odjela, ali kasnije se oni na odmorima svi skupa igraju. Pozitivan primjer imaju i sa susjedima, jer im djeca skupa idu u školu iako su oni u srpskim odjelima.

Mnogi roditelji koji ne žele upisati svoje dijete u hrvatske odjele navode kao razlog to da su ovi razredi malobrojni, na što je obitelj Šarčević odgovorila:

»Kod nas se pokazalo da su malobrojni razredi kompaktniji. Možda je slučaj s generacijom, ali sloga koju oni imaju u odjelu, to je nešto posebno. Imamo i primjer brojnih odjela gdje ih ima 14 ili 20 djece, pa bih rekla da već u ovim razredima nije takva sloga. Ne vidimo problem u tome, mislim da im se učiteljica može više posvetiti i raditi puno više s njima. Isto je kada dođu i u više razrede.«

Pomoć i podrška

Obitelji Šarčević, kao i svima drugima, znači i financijska pomoć Hrvatskog nacionalnog vijeća glede udžbenika. Zapravo, kako su rekli, donedavno nisu o tome niti razmišljali, jer nisu do sada nikada platili pozamašnu sumu koliko iznosi komplet udžbenika za jedan razred.

»Primjerice, ako vi morate platiti komplet knjiga za 6. razred oko 15 tisuća, a mi ćemo od jeseni imati četiri školarca, onda

to nije mala financijska pomoć. Nismo ni svjesni te prednosti«, kazali su.

Još jedna velika stvar koju su istaknuli su razna izvannastavna putovanja koja se organiziraju, a kojima se vesele i djeca i roditelji. Po riječima Mirjane, djeci je bitno da putuju, druže se i imaju priliku vidjeti nešto novo, a roditeljima je bitno da znaju gdje su im i s kim djeca, da su prisutni u našoj zajednici i da osjete da zajednica brine o njima. Također su naglasili da je program na svim putovanjima izuzetno kvalitetan i ono što je bitno da su cijene pristupačne, pa i roditelji koji nemaju mogućnosti za obiteljska putovanja mogu djecu poslati na ljetovanje.

Također su pohvalili i nastavni kadar koji radi u hrvatskim odjelima, za koji misle da je izuzetno jak i kvalitetan, što se na kraju vidi i po rezultatima s raznih natjecanja.

Kako ne bi bilo da su u hrvatskim odjelima samo med i mlijeko, pitali smo ih i ima li nešto negativno, nešto što im smeta, na što su oni rekli da je u njihovom slučaju udaljenost od škole problem broj jedan. Prijevoz koji ima organiziran njima ne odgovara. Iako je od prošle godine u školi bio ponuđen produženi boravak, od ove godine za treće razrede već nije osiguran, pa im to također predstavlja problem.

»Što rasporedi nisu usklađeni je također problem, jer netko uvijek mora čekati, ali to je razumljivo jer nemaju svi isti fond sati. Djeca su u različitim smjenama i tu je onda stalno vožanje. Istina da oni stariji idu sami u školu, ali uvijek imamo i mlađe. Tu se uzdamo u buduću školski centar kojim bi se naši problemi riješili«, kazala je Mirjana.

Za kraj smo ih pitali što bi poručili roditeljima koji se dvoje oko upisa u hrvatske odjele, na što su odgovorili kako nisu nikada nikoga nagovarali na taj korak i da smatraju da je to odluka pojedinca. No, ako njihov pozitivan primjer nekoga učvrsti u toj odluci da upiše svoje dijete u hrvatske odjele, bit će im drago. Priznat ćete da svjedočanstvo nekada vrijedi više od tisuću riječi.

Ž. V.

KUD Hrvata *Bodrog* u projektu Hrvatske matice iseljenika

Igračka u srcu na monoštorski način

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata Bodrog iz Monoštora dio je projekta Hrvatske matice iseljenika Igračka u srcu, pa će prikaz starih dječjih igara iz Monoštora vidjeti Hrvati diljem svijeta

KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora može se pohvaliti brojnom dječjom folklornom skupinom, a upravo ovi najmlađi članovi *Bodrogove* obitelji dio su projekta Hrvatske matice iseljenika *Igračka u srcu*. A s obzirom na njihov uzrast, jer neki od njih još nisu ni stasali za školu, dječje igre itekako im pristaju. Naravno, uz šokačku nošnju.

Razigrani mališani

Milica Šarković tek je stasala za školsku klupu i učenica je prvog razreda hrvatskog odjela. Pored školskih obveza stiže i na folklor.

»Volim folklor jer tu ima puno drugara i svašta učimo. Baš mi se sviđaju igre koje smo naučili, a najviše 'ide maca oko tebe', kaže Milica.

Godinu dana od Milice starija je **Ana Kusturin**, ali već ima dvogodišnji staž u folkloru.

»Ima nas na folkloru dvadesetak. Meni se od svih igara koje smo naučili sviđa 'ide maca oko tebe'. Volim i oblačiti šokačku nošnju, a u tome mi pomaže mama«, kaže Ana.

Marko Brdar također se može pohvaliti da je već dvije godine aktivan član *Bodrogove* dječje skupine. Bez razmišljanja odgovara da mu se najviše sviđa kada oblače šokačku nošnju.

»Najviše volim kad obučem prsluk i stavim šešir«, kaže Marko i dodaje da je sve dosadašnje nastupe odradio bez treme, a kada dobiju pljesak, što drugo nego se raduje.

Ako je suditi po razgovoru koji je vodio s nama, tremu nema ni sedmogodišnji **Mio Ivakić**. Objasnio nam je da voli folklor, da ga je prvim koracima naučila baka, a mama mu pomaže u oblačenju nošnje. **Anja Šeremešić** je također poželjela s nama podijeliti svoje dvogodišnje iskustvo u *Bodrogu*.

»Naučili smo 'vrapčiću, vrapčiću', 'ide maca oko tebe', 'erberečke', brojalice«, kaže Anja.

Među najmlađim *Bodrogovim* članovima je **Vanja Zetović**.

Promocija hrvatske kulture i tradicije

Hrvatska matica iseljenika, u suradnji s Hrvatskom školom – Boston (SAD) i Zakladom za hrvatske studije (Sydney, Australija) pokrenula je multimedijalni projekt *Igračka u srcu*, inspiriran hrvatskom tradicijskom kulturom. To je projekt međunarodne kulturne suradnje s hrvatskim školama, hrvatskim katoličkim misijama i drugim relevantnim institucijama izvan RH s ciljem poticanja i razvoja kreativnosti djece i mladih uz učenje i promociju hrvatske tradicijske kulture te njegovanje hrvatskoga jezika.

Podjednako uspješno barata i u pčelinjaku i na pozornici, a samo joj je šest godina. Iščekuje početak škole, ali kaže bit će i onda vremena i za pčele i za folklor. Ovo je samo dio najmlađe *Bodrogove* obitelji. Slične su i priče drugih mališana. A svi oni vrijedno su učili stare dječje igre iz Monoštora kako bi se što bolje predstavili u projektu čiji su dio.

Brojalice i »guščiće«

Međunarodni projekt *Igračka u srcu* projekt je Hrvatske matice iseljenika koja surađuje s Hrvatskom školom u Bostonu. Voditeljica dječje folklorne skupine *Bodroga* **Sonja Periškić**, koja je u pozitivnom smislu i krivac što su monoštorska djeca dio ove priče, pojašnjava da su u realizaciju uključene hrvatske škole i udruge kako iz Hrvatske tako i iz dijaspora.

»Cijela priča je zamišljena tako da djeca kroz igranje i dječje igre uče o svojoj tradicijskoj kulturi na jedan njima razumljiv i prihvatljiv način. To što smo mi postali dio projekta slučajnost je koja se dogodila tijekom jednog znanstvenog skupa u Hrvatskoj matici iseljenika. Dopredsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog* **Anita Đipanov-Marijanović** na tom skupu izložila je moj diplomski rad čija su tema upravo bile dječje igre iz Monoštora. Tema je zainteresirala uposlenike u Hrvatskoj matici iseljenika, koji su nas pozvali da se priključimo projektu. Naše sudjelovanje podrazumijeva video prikaz starih dječjih igara i izradu tradicionalnih igrara, što će raditi djeca u našoj školi«, kaže Periškić.

Njen diplomski rad koji je radila na Filozofskom fakultetu u Zagrebu bavi se dječjim igrama iz razdoblja XX. stoljeća.

»Uglavnom su se djeca igrala na sokaku. Po mom sudu djeca su se tada bolje razvijala i fizički i psihički i socijalno, jer su to bile grupne igre koje su razvijale komunikaciju, orijentaciju u prostoru. Sve ono što današnjoj djeci nedostaje. Upravo jedan od ciljeva mog istraživanja bio je da pokažem da je rani odgoj kroz igru važan za razvoj djece. Tako smo i okupili djecu u našem KUD-u i krenuli s oživljavanjem starih monoštorskih dječjih igara«, kaže Periškić.

A djeca u Monoštora nekada su se igrala brojalica, »guščiće«, »skače vrabac u kolo«, »ide maca oko tebe«, »erberečke... Neke od tih igara mališani su znali, ali za »guščiće« i »erberečke« i neke od brojalica prvi su puta čuli u *Bodrogu*. I ne samo da su čuli već su ih i naučili. A kako se to igraju monoštorska djeca, vidjet će se i dalje od Monoštora, jer će dječje igre iz Monoštora biti dio multimedijalne prezentacije koja će biti dostupna Hrvatima i njihovoj djeci, ma gdje živjeli.

Z. V.

Tjedan u Somboru

(Opet) o graničnom prijelazu

Granični prijelazi postali su čestom temom ovih pregleda tjednih dešavanja u Somboru i okolici. Uvijek se nađe nekakav razlog da se ta tema zgodno prokomentira. Ovoga puta (tko zna koji puta) stara-nova priča o graničnom prijelazu kod

Berega Bački Breg – Santovo (Hercegszántó). A ta stara priča stara je nekoliko desetljeća koliko traju (političke) želje i težnje da se taj postojeći prijelaz prekategoriizira i u granični prijelaz za teški teretni promet. Naslušali smo se mi u Somboru raznoraznih obećanja od političara sviju fela (i stranačkih boja), pa je onima neupućenim (a i onima koji vjeruju u sve što im serviraju oni što se slikaju u novinama i na televiziji) izgledalo da kamioni samo što nisu počeli tutnjati cestom od Berega do Sombora ili možda obilaznicom koju su isto tako obećavali neki od onih iz novina i s televizije. Svega toga skoro neće biti. Prijeleza barem još neko vrijeme, a obilaznice izgleda nikada. Ono prvo potvrdio je državni tajnik u Ministarstvu prometa i infrastrukture **Imre Kern**, a ovo drugo da se iščitati između redova. Kako o onome što neće biti ne vrijedi ni pričati, zadržat ćemo se kod graničnog prijelaza. Na konkretno pitanje potpisnice ovih redova kada se može očekivati otvaranje graničnog prijelaza kod Berega i za teretni promet Kern je rekao da se tek treba sjesti i razgovarati s mađarskom stranom, ali tih razgovora neće biti prije nego li se okonča formiranje nove mađarske vlade. Ako mene sjećanje dobro služi, a služi, tih razgovora bilo je i prijašnjih godina. I razgovora i obećanja. Posljednje smo čuli od ministrice prometa i infrastrukture **Zorane Mihajlović** rujna prošle godine. U Somboru.

I da ne bude sve tako crno, ipak se nešto radi. Ili točnije: radit će se ove jeseni. Europskim novcima financirat će se rekonstrukcija dionice ceste od Sombora do Bezdana. Dva kilometra kroz Sombor i još deset kilometara ceste Sombor – Bezdana. Za toliko ima novca. Ostatak ceste do Bezdana i dalje do Berega je na čekanju. Na novo proračunsko razdoblje Europske unije, jer planiranih novaca (za sada) za ove radove u domaćem proračunu nema. I možda je suvišno, ali moram reći (podsjetiti) da je uvjet svih uvjeta da se dio teretnog, pa i putničkog prometa preseli na prijelaz kod Berega postojanje pristojne ceste.

Z. V.

Zasadi jagoda, sve češće kulture u srijemskim atarima

Jagoda isplativija od ratarskih kultura

»Ova godina je idealna za jagode. Onaj tko ima vode u bunaru i tko ima mogućnost dovesti vodu do svake sadnice, nema razloga za brigu da će rod biti dobar * Ulaganje jest veliko, ali da nema dobiti, ne bismo se odlučili to raditi«, kaže Goran Žeravica

 Goran Žeravica, Dragan i Mihajlo Medić

Što u današnje vrijeme saditi ili sijati na plodnim srijemskim poljima, a da se to barem koliko-toliko isplati kako bi Srijemci od svog rada mogli živjeti? Prelazak s ratarske proizvodnje na voćarsku u Srijemu je postao evidentan. Posljednjih godina na srijemskim atarima sve češće se, pored standardnih zasada ratarskih kultura, mogu vidjeti i zasadi jagoda. Oni koji su se oprobali u njihovoj proizvodnji kažu da su isplativije od bilo kakvog ratarstva. Toplo vrijeme i visoke temperature pogodovale su zasadima jagoda ove godine i one su odlične kvalitete, a branje zasada trenutno je u punom jeku. Osim plasiranja plodova na domaće tržište, uzgajivači jagoda svoje proizvode plasiraju za rusko tržište, jer im je, kako kažu, otkup siguran, a cijena za sada dobra.

Motiv, dobra zarada

Da pokrenu proizvodnju jagoda, prošle godine odlučio se **Goran Žeravica** iz Šida. Želja mu je bila da svojom proizvodnjom ostvari dodatni prihod. S obzirom na velika ulaganja, odlučio je to učiniti zajedno sa svojim rođakom **Draganom Medićem**.

»Zasadili smo oko 38.000 sadnica na nešto više od jednog hektara. Odlučili smo se na taj korak iz razloga što smo unazad

nekoliko godina uočili da se na proizvodnji jagoda može lijepo zaraditi. Jagode su u sve većoj ekspanziji kod nas i još uvijek se mogu plasirati na strano, ali i na domaće tržište. Na ovim prostorima je njihova cijena manja, dok je za strano tržište mnogo bolja. No, prave kupce je uvijek teško naći. Ali, ako želiš dobru cijenu, moraš se dosta potruditi. Mi imamo jednog prijatelja u Šidu koji nam je pomogao da pronajdemo otkupljivača koji daje dobru cijenu za kvalitetan rod kakav je naš. Za sada smo zadovoljni i mislim da neće biti problema što se tiče dalje prodaje«, kaže Goran Žeravica.

Velika ulaganja

Svaki početak je težak. Ali ako postoji sloga u obitelji, dobra organizacija i svakodnevni rad, uspjeh je neminovan.

»Ulaganje je veliko, ali da nema dobiti ne bismo se odlučili to raditi. Za jednog običnog čovjeka koji se odluči za uzgoj jagoda, to je velika stavka. Iz tog razloga ja se nisam sam upustio u taj posao nego to radim sa svojim šogorom. Zemljište je u našem vlasništvu, što je velika prednost. Nakon ispitivanja ph vrijednosti zemljišta, koja su pokazala da je ono idealno za uzgoj jagoda, krenuli smo u proizvodnju. Sadnica jagode jest skupa, ali za to

smo dobili subvenciju od države, a u izgradnju bunara smo uložili svoja sredstva. Dosta vremena, truda i novca mora se uložiti kako bi sve bilo kako treba», navodi Žeravica.

Jagoda je rentabilna i već u prvoj godini ona vraća uloženo, dok se u drugoj godini može očekivati lijepa zarada.

»Kada smo počinjali proizvodnju, računali smo da ćemo nakon prve godine pokriti troškove ulaganja uz neku malu zaradu. Već druge godine očekujemo veći prihod i veću zaradu. Ova godina je idealna za jagode. Onaj tko ima dovoljno vode u bunaru i tko ima mogućnost dovesti vodu do svake sadnice, nema razloga za brigu

da rod neće biti dobar. Na našim prostorima nije bilo veće kiše, niti leda, tako da nije bilo potrebno dodavati gnojivo za dobar i kvalitetniji rod», kaže naš sugovornik.

Ovogodišnji plod jagoda na zemljištu obitelji Žeravica ocijenjen je od strane stručne savjetnice iz Beograda kao jedan od najboljih. Kako kaže naš sugovornik, bez stručne savjetnice ne bi uspjeli postići toliki uspjeh. A što se tiče cijene, one variraju i trenutno se kreću od 80 do 100 dinara za kilogram. Prve plodove odvoze u Beograd, a zatim se dalje izvoze u Rusiju. Proizvođači kažu da su za sada zadovoljni cijenom, kao i činjenicom što imaju sigurno tržište.

Jagode umjesto vinove loze

Zasadi jagoda nalaze se u Gibaračkoj planini, nadomak sela Gibarac gdje su se nekada pretežno gajile ratarske kulture i vinova loza.

»Nismo prvi u selu. Od prijatelja koji također ima ovdje zasade smo i vidjeli da jagoda dobro uspijeva na ovom podneblju. Ispostavilo se da je gibaračka zemlja pogodna za sve kulture, pa tako i za jagode«, ističe na kraju razgovora naš sugovornik.

Zadovoljni vlasnici, zadovoljni i radnici berači koje smo prilikom našeg dolaska zatekli u poslu branja. A posla će biti sve do kraja svibnja, jer jagoda je ove godine, na zadovoljstvo vlasnika zasada, rodila i više nego što se očekivalo.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Zahvalnost za gostoljubivost

Građani i čelnici šidske općine dobili su pohvale od predstavnika Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), kao i od predstavnika koji provode program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP), koji su prošloga tjedna posjetili Šid, da su

od početka migrantske krize pokazali ono najbolje u svojoj duši. Uz zahvalnost, stigla su i sredstva u iznosu od 72.064 dolara, koja su upotrijebljena za obnovu košarkaškog terena i izgradnju teretane na otvorenom u jednom od naselja u Šidu. Za projekt jačanja kapaciteta lokalnih zajednica za reagiranje na migrantsku krizu USAID je osigurao 1,3 milijuna dolara za deset lokalnih zajednica u Srbiji. Cilj projekta je jačanje lokalne otpornosti i zajedništva kroz poboljšanje javnih usluga i infrastrukture. Potporu je Europska unija pružila i prihvatnom centru u Adaševcima u kome je smješteno 260 osoba, kao i prihvatnom centru Principovac gdje boravi oko 130 migranata. Ona se sastoji u osiguravanju odgovarajućih uvjeta za njihov smještaj, ishranu, zdravstvenu njegu, zaštitu migranata, a posebno ranjivih kategorija kao što su žene i djeca. Sredstvima Europske unije postavljeno je i javno osvjjetljenje u OŠ *Branko Radičević* u Šidu, a pokušajom i učilima opremljena je i osnovna škola u Adaševcima nadomak Šida. Šidski Dom zdravlja također je dobio više vrijednih donacija od početka migrantske krize do danas. U okviru potpore Europske unije upravljanju migracijama u Srbiji, zamjenica šefa delegacije Europske unije u Srbiji **Mateja Nomčić Štamcar** posjetila je šidsku općinu 15. svibnja. Posjetima europskih delegacija i provedenim aktivnostima međunarodnih organizacija Šid je podržan kao grad na čijem teritoriju borave migranti. Odnosi migrantske populacije i lokalnog stanovništva se iz dana u dan unaprjeđuju, bivaju ozbiljniji i tolerantniji, a prema tvrdnjama iz Komesarijata za izbjeglice, migranti polako postaju dio stanovništva šidske općine i sve više ulaze u zakonski sistem Srbije. Evidentno je da je i nesuglasica i konflikata migranata na terenu sve manje. Zaključak cijele ove priče mogao bi biti da su Srijemci oduvijek bili tolerantni i mirni ljudi, domaćinski raspoloženi, unatoč svim tjeskobama i nedaćama koje imaju, a koje se u prvom redu odnose na nezaposlenost.

S. D.

Vinski turizam: Za početnike putokaz, za iskusne podsjetnik (8)

Željeno i stvarno stanje –

»TREBA« i »IMA«

Rad na jačanju se sastoji od malih isplativih poslova i rješenja u vinariji i to iz dana u dan. Iskristite mogućnosti na tržištu. Nema ih puno, a i to samo onda ako ste brži od konkurencije

Kako bismo ustanovili koliko smo se približili ostvarenju željenog cilja, stanje »treba« preispituje se i uspoređuje sa stanjem »ima« (realnim, stvarnim stanjem). Neke ciljeve i njihove dijelove preinačujemo tako što odstupanja rano prepoznamo i shodno tome poduzimaju se potvrdne i/ili korektivne a ponekad i suprotne, protumjere.

Uspoređivanje stanja »treba/ima« dobro je za uvid u pozitivna i negativna odstupanja od utemeljenih ciljeva i za odgovarajući plan korektivnih aktivnosti. To nas upućuje da se zapitamo: jesmo li na putu ka SMART (engleska riječ, znači pametan) cilju?

Dijelovi SMART-a su:

- S (specific) – specifičnosti, posebnosti (podrazumijevajući i vlastitu inicijativu i utjecaj)
- M (measurable) – mjerljivost (mjerljivi ciljevi se prije ostvaruju)
- A (attainable) – dostižnost
- R (realistic) – realističnost (realni ciljevi, moguće ih je ostvariti)
- T (timely) – vremenska realnost (odrediti rok – to olakšava postizanje cilja)

Uspoređivanje stanja »treba/ima«, SWOT analiza, portfolio i SMART služe ne samo realnom sagledavanju sadašnjosti vinarije i (potrebnih) korektivnih mjera, nego prije svega da u budućnosti brže i bolje reagiramo i funkcioniramo na tržištu.

Rukovođenje

Zbog pogrešnog stila rukovođenja mogu nastati brojni problemi i odstupanja od zacrtanog cilja. Stil rukovođenja ne od-

nosi se samo na rukovođenje zaposlenima u vinariji, nego i na ophođenje prema dobavljačima, poslovnim partnerima, kooperantima, inspekcijskim službama, državnim tijelima, strukovnim udrugama – prema svima s kojima se susrećemo tijekom rada (a i izvan njega), a posebno i prije svega prema gostima. Rukovođenje zahtijeva u razmišljanju usredotočenost na ljude, a uz to važan činitelj uspješnog rada su profesionalne vještine, znanja i kompetentnost. To ne znači samo da mijenjamo vlastite karakteristike po pitanju znanja, usavršavanja, aktivnosti i metodologije rada, nego i to da u svakoj situaciji odlučujemo pravilno. I da se ne zaboravi najbitnije: vinarija je »živ organizam« koji zahtijeva timski rad. Dobar rukovoditelj uvijek ima dobar tim, loš rukovoditelj je prinuđen da »sve radi sam«!

Osim toga, bitne osobine za dobro rukovođenje su: jaka svijest za odgovornost (odgovornost i za ljude) težnja za učinkom (orijentacija ka cilju i zadatku) pozitivna energija upornost i izdržljivost kreativnost i originalnost (traži i nalazi nova rješenja) samouvjerenost (zdrav osobni identitet: ja znam, ja mogu, ja hoću) prihvaćanje posljedica (i pozitivnih i negativnih) otpornost na stres sposobnost utjecaja na druge ljude pozitivan odnos prema drugima pozitivan odnos prema struci

Planiranje, organizacija, aktivnosti i kontrola su djelatnosti koje slijede jedna drugu, dijelovi su jednog neprestanog kružnog procesa. U ovim procesima preporučljivo je i to da razvijamo ponašanje vezano za gosta (ljudi i vremena se mijenjaju!). Optimalizacija ovih procesa vodi većem profitu. Ukoliko se profit povećava, automatski raste rejting i konkurentnost. Analiza novčanih i brojčanih pokazatelja (bilanca uspjeha, rentabilnost, likvidnost, financije, itd.) se podrazumijeva. Ali s pojmom produktivnost budimo izuzetno oprezni: za uspješnu vinariju nije presudan kvantitet nego kvaliteta!

Ključ uspjeha

I na koncu, jedan kratak rezime onih osnovnih principa za uspješan rad vinarije u turizmu, koji ne ovise samo od novčanih

ulaganja i financijske moći vlasnika.

Tražite i nađite, upravljajući se jakim stranama vinarije, stilski pravac svog projekta (ideje) i odabrane ciljne grupe. Skoncentrirajte se u potpunosti na ciljnu grupu. Rad na jačanju se sastoji od malih isplativih poslova i rješenja u vinariji i to iz dana u dan. Iskoristite mogućnosti na tržištu. Nema ih puno, a i to samo onda ako ste brži od konkurencije. Za gosta prepoznatljiva zamisao vodi k uspjehu. Dobro izabrana pozicija i profil za država goste i drži ih dalje od konkurencije. Dostignite SMART ciljeve i učite iz odstupanja od cilja. Odredite rok za postizanje cilja i od toga nemojte odstupiti zbog dnevnih problema. Neka svaka aktivnost i djelovanje u vinariji bude ugodno iznenađenje za gosta. Kontrola, prepoznavanje grešaka i brzo djelovanje je ključ uspjeha vinarije.

Atila Dunderski

Krivudava priča o Plazoviću

Što zna rijeka što je granica

Plazović ili Kídoš (Kígyós) naziv je to za bačku rijeku koja teče ne obazirući se na državne međe i na samo 15 kilometara svog toka graničnu liniju između Srbije i Mađarske prijeđe čak osam puta. I što je još zanimljivo ne obazire se ova rijeka ni na prepreke načinjene ljudskom rukom već teče tamo kamo je naumila, pa makar to bilo i kroz vrtove ili posred sela. Ili kroz ogradu od bodljikave žice koja razdvaja dvije države iako za ljetnih mjeseci zna skoro presušiti. Ima dana kada ova rijeka toliko nabuja da zaprijeti okolnim oranicama. Ne samo da zaprijeti već ih i poplavi.

A priča o Plazoviću, ili kako Mađari kažu Kígyós, što bi u prijevodu značilo zmijolika, počinje u Mađarskoj u kojoj Plazović i teče većim dijelom svojeg toka. Od ukupne dužine, koja je 129 kilometara, 92 su u Mađarskoj, a samo 37 kilometara u Srbiji. Protiče Plazović kroz Riđicu, atar Rastine, Berega, Koluta, a nadomak Monoštora ulijeva se u Veliki bački kanal. I tu se poslije 129 kilometara i priča o ovoj rijeci završava. Sama rijeka nekako je najznačajnija za mještane Riđice, a kako i ne bi kada većina njih do centra sela ili njiva u okolnim atarima ne može dok ne pregazi Plazović. Ne doslovno, već preko mosta. A u selu ih je čak devet. Drvenih, betonskih, pa i onih željezničkih. Širokih da preko njih može prijeći i traktor s prikolicom, ali i toliko uzanih da se preko njih osim pješice jedino još može biciklom. Dogodi se nekada da Riđičani tijekom jednog dana pređu i po nekoliko mostova, a da iz svog sela ni ne iskorače. A seoskom poštaru svaki dan se zavrti u glavi od brojanja koliko je puta prošao preko mosta. Sjećaju se stariji mještani Riđice kako je nekada Plazović bio čista rijeka koja je po povratku iz njiva bila kupaona na otvorenom. Sjećaju se stariji mještani i kako je rijeka bila bogata ribom, kako su u njoj naučili plivati, kako su na jednom od mostova imali prvi ljubavni sastanak... Reći će i da pamte poplavu s kraja 50-ih godina prošlog stoljeća. I da su nekada na Plazoviću u ataru Riđice radile tri vodenice potočare. I da se nekada riba iz Plazovića prodavala na tržnici u Baji. I tako dalje lijeno kroz ravnice, prema Monošturu, do zagrljaja Velikog bačkog kanala. Gdje se i završava ova priča o neobičnoj rijeci. Nedovršena je ostala priča o Plazoviću kao dijelu velikog sustava navodnjavanja, koji je zamišljen da vodom natapa 38.000 hektara oranica.

Z.V.

Ekumenski koncert zborova u Čereviću

ČEREVIĆ – Župa sv. Josipa u Čereviću, bila je u nedjelju, 13. svibnja, domaćin prvog Ekumenskog susreta zborova u tom selu. Na koncertu u župnoj crkvi nastupili su pravoslavni i katolički zborovi – muški pjevački zbor SPCO Čerević, Pravoslavni zbor sv. Roman – slatkopojac iz Petrovaradina i crkveni zbor Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca. S koncerta u Čereviću poslana je poruka kako su zajedništvo i sloga jedini put k ekumenizaciji. Da u svojoj župi organiziraju ovakve susrete, organizatore u župi Čerević potaknuo je Susret ekumenskih zborova koji se svake godine održava u Zemunu. Ideja je zbližavanje dviju crkava na kulturnom polju.

»Tu ideju nastavljamo i u Čereviću i vjerujemo da će prerasti u jednu lijepu tradiciju«, istaknuo je vlč. **Zdravko Čabrajac**, župnik u Čereviću.

Održavanje koncerta podržali su i predstavnici lokalne samouprave Beočin, koji su nazočili koncertu.

Zagrebački zborovi u Beogradu

BEOGRAD – Dječji zbor *Klinci s Ribnjaka* i Zbor mladih *Ex klinici* iz Zagreba, te njihovi gosti – **Alen Bjelinski**, pjevači **Davor Gobac** i **Ricardo Luque**, zbog *Čarolija* i **Leontina**, nastupili su u ponedjeljak u Beogradu. Koncert je održan u dvorani Dječjeg kulturnog centra u Beogradu, a u sklopu ciklusa koncerata *Djeca Hrvatske djece Europe*. Svrha ovoga projekta je povezivanje djece jezikom glazbe koji je razumljiv svima. Dirigentica i ravnateljica zbora *Klinci s Ribnjaka* je **Nensi Atanasov Premelč**.

Izložba Davora Gromilovića u Beogradu

BEOGRAD – U Galeriji Doma omladine u Beogradu do 1. lipnja traje izložba somborskog vizualnog umjetnika **Davora Gromilovića**. Beogradskoj publici Gromilović prikazuje serijal crteža *Untold Tales* (Neispričane priče), koji su rađeni olovkom u boji. Osim slikarstvom i crtežom, Gromilović se bavi i oslikavanjem murala, ilustracijama, grafikama...

Do sada je imao 16 samostalnih i više od 60 grupnih izložbi. Njegova djela se nalaze u raznim privatnim i umjetničkim kolekcijama, a radovi su mu objavljeni u knjigama, časopisima i fanzinima iz cijelog svijeta.

Z. V.

Ivan Mesek izlaže u Subotici

SUBOTICA – U okviru *Noći muzeja*, sutra (subota, 19. svibnja) u Galeriji *dr. Vinko Perčić* u Subotici bit će otvorena izložba multimedijalnog umjetnika iz Varaždina **Ivana Meseka**. Umjetnik će se predstaviti fotografijama, prostornim intervencijama i video radovima. Postav se može pogledati od 17 sati.

SKUD Ivan Goran Kovačić u Somboru

SOMBOR – SKUD *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba gostovat će sutra i u nedjelju (19. i 20. svibnja) u Somboru. Gosti iz Zagreba će

u subotu prirediti cjelovečernji, dvosatni, koncert u Hrvatskom domu u Somboru. Uz goste nastupit će i domaćini, članovi folklorne skupine HKUD-a *Vladimir Nazor*. Početak koncerta je u 20 sati, a cijena ulaznice je 100 dinara. Narednog dana, u nedjelju, gosti iz Hrvatske priredit će u Karmelićanskoj crkvi koncert marijanskih hodočasničkih pjesama *O, mila majko nebeska*. Početak je u 19.30 sati.

SKUD *Ivan Goran Kovačić* utemeljen je 1948. godine u okviru Sveučilišta u Zagrebu. Ima 80 članova, a članovi su studenti. Gostovali su u većini europskih zemalja, SAD-u, Kini, Kanadi, Brazilu, Venezueli, Peruu, Novom Zelandu, Australiji i Izraelu. Gostovanje u Somboru bit će njihov prvi nastup u Vojvodini i Srbiji.

Z. V.

Večer Miroljuba u Somboru

SOMBOR – U povodu obilježavanja 20. obljetnice izlaženja *Miroljuba*, lista HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora, u srijedu, 23. svibnja, u Hrvatskom domu bit će priređena *Večer Miroljuba*. Početak je u 20 sati. Bit će prezentirano tiskano izdanje, svi raniji brojevi u digitaliziranoj obliku i prigodan broj *Miroljuba* tiskan u povodu obilježavanja obljetnice. Na druženje s *Miroljubom* pozvani su svi oni koji su radili i dali svoj prinos na pokretanju i životu lista, urednici, tehnički urednici, članovi redakcije i čitatelji.

Z. V.

Dan hrvatske kuhinje na festivalu Food Planet

NOVI SAD – Na festivalu *Food Planet* koji se održava na Trgu slobode u Novom Sadu, u idući petak, 25. svibnja, dan je posvećen kuhinji Hrvatske. Posjetitelji će se moći upoznati s gastronomskim specijalitetima Hrvatske, kao što su to imali prilike učiniti i s nacionalnim specijalitetima drugih država na festivalu koji traje od 11. svibnja do 3. lipnja. Nacionalni dan kuhinje Hrvatske započinje u 18 sati obraćanjem veleposlanika Hrvatske u Beogradu **Gordana Bakote**, a nastavlja se besplatnom degustacijom specijaliteta iz ove zemlje.

M. T.

Lira naiva 2018. u Maloj Bosni

MALA BOSNA – Hrvatska čitaonica u suradnji s Katoličkim društvom *Ivan Antunović* priređuje šesnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* 2018. Ovaj cjelodnevni susret svake se godine odvija u drugom mjestu, a ove godine će to biti Mala Bosna. Pjesnička večer će biti održana u Vjeronaučnoj dvorani župe Presvetog Trojstva (Subotička bb) s početkom u 17 sati, gdje će se publici predstaviti pjesnici iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Nova nada – Lira naiva 2018.* za koju je izbor uradila profesorica hrvatskog jezika **Ana Gaković**.

Gošća pjesnikinja ove je godine **Ljiljana Crnić** iz Beograda, dobitnica Zlatne značke Kulturno-prosvjetne zajednice Srbije 2015. godine za očuvanje materinskog jezika naroda i nacionalnih manjina Srbije.

Najnovija knjiga o povijesti podunavskih Hrvata predstavljena i u Budimpešti

Raditi zajednički prema Europi

Knjiga *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije* višeg znanstvenog suradnika Hrvatskog instituta za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje **Robertu Skenderovića** predstavljena je prošloga tjedna u najprestižnijoj ustanovi za povijest u Mađarskoj. Predstavljena je, naime, u Istraživačkom centru humanističkih znanosti Mađarske akademije znanosti (ICHZ MAZ). Knjiga je objavljena u sunakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i HIP PPSSB-a. Moderator promocije bili su ravnatelj Instituta za povijest MAZ-a i glavni ravnatelj ICHZ-a MAZ-a **Pál Fodor** i viši znanstveni suradnik IP MAZ-a **Krisztián Csapár-Degovics**. O knjizi su, uz autora, govorili i viši znanstveni suradnik IP MAZ-a **Dinko Šokčević** i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Prijevod na mađarski

Dinko Šokčević se u svojem izlaganju, među ostalim, osvrnuo na političke prilike u Hrvatskoj i Mađarskoj na koncu 20. stoljeća, istaknuvši da Hrvati u Mađarskoj imaju veliku zaslugu u boljim hrvatsko-mađarskim odnosima. Istaknuo je kako je potreban drugi tom ove knjige koji bi se ticao povijesti poslije 1918. godine, a napomenuo je i kako knjigu treba prevesti na mađarski.

Robert Skenderović je izrazio zahvalnost suradnicima IP MAZ-a za organiziranje promocije. Mađarske povjesničare svrstao je u sam vrh povijesnih istraživanja u Europi zbog, kako je rekao, njihovog metodološkog pristupa, rada u arhivima i rezultatima. Osvrnuo se na svoju suradnju s akademikom **Istvánom Györgyom Tóthom** i Šokčevićem. Potom je u glavnim crtama predstavio svoju knjigu. Uz poslovicu *Habent sua fata libelli* (Knjige imaju svoju sudbinu) predao je akademskoj zajednici svoju knjigu na mišljenje.

Povijesna cjelina

Fodor se zahvalio Skenderoviću što visoko cijeni MAZ i mađarsku historiografiju:

»Dobro bi bilo da se u Europi tako misli o nama. Moramo se boriti da steknemo znanstveno priznanje u svijetu.«

Iznio je stav mađarske historiografije glede Austro-Ugarske:

»Mi mislimo da ovo nije bila tamnica naroda.«

Govorio je i o fokusu mađarske historiografije:

»Mi smo skloni u ovom dijelu Europe usredotočiti se na državu. Sve vezujemo za jaku državu.«

Pokazao je, međutim, razumijevanje za povijest naroda bez države:

»Ako postoji kulturna elita koja se ne odvajava od naroda, postižu se čudesi.«

Kao konkretan primjer naveo je Židove. Završio je izlaganje s napomenom da knjigu vrijedi prevesti na mađarski.

Žigmanov je istaknuo kako je ovo najvrjednija knjiga koju je ZKVH objavio u posljednjih deset godina, ne samo kada je riječ o obuhvatu teme, nego i načinu na koji je urađena, budući da daje nove spoznaje do kojih je autor došao čitajući periodiku i arhivsku građu. Time je, kako je rekao, stavljena točka kada je u pitanju povijesna cjelina.

Tijekom promocije nekoliko je puta dotaknuto pitanje novca. Fodor je rekao kako u raspodjeli novca za EU projekte nema europske solidarnosti, ali je podsjetio da je to pojava s kojom se suočava i Austrija. Protiv toga, kaže, treba institucionalno ustati. Predložio je stvaranje mađarsko-hrvatske znanstvene elite od koje bi obje zemlje profitirale.

Skenderović je u odgovoru na pohvale izrazio svoje zadovoljstvo što njegova knjiga otvara mogućnost produbljivanja suradnje između mađarskih i hrvatskih povjesničara i složio se da treba raditi zajednički prema Europi.

V. Nimčević

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca predstavljen na *Klifestu* u Zagrebu

Vjerodostojan promotor kulturnih vrednota

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, čiji je 13. svezak izašao iz tiska u nakladi Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, predstavljen je prošloga tjedna u Zagrebu, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, u sklopu festivala povijesti *Klifest*. *Leksikon* je predstavljen u okviru predstavljanja Hrvatske matice iseljenika na ovoj znanstvenoj manifestaciji.

Sinteza različitih spoznaja

Ravnatelj HMI-ja profesor **Mijo Marić** je tim povodom na promociji kazao:

»U europskome smo tjednu kada se tradicionalno na današnji dan slavi mir i jedinstvo u Europi u spomen na godišnjicu povijesne Schumanove deklaracije. Kada nam je doktor **Damir Agičić** ponudio da se Hrvatska matica iseljenika uključi u *Klifest* na Dan Europe 9. svibnja – nismo slučajno za ovu svečanu promociju odabrali leksikonski nakladnički projekt Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, koje ove godine obilježava dva desetljeća uspješnog djelovanja. Odlučili smo se za *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* jer ga odlikuje vrsna znanstvena akribija, čiji leksikografski sustav informacija ne počiva samo na spoznajama koje su stekle institucionalnu ili javnu legitimaciju, već sintetizira različite spoznaje općedruštvenog i stručno-znanstvenoga propitivanja civilizacijskih dosegova vojvođanskih Hrvata.«

Čestitavši na izvrsnosti HAD-u kao udruzi intelektualaca iz Vojvodine koja je privukla stručnjake iz cijele regije što punih 16 godina sustavno objelodanjuju ovu knjižnu seriju, Mijo Marić je naglasio: »Ovaj je *Leksikon* vjerodostojan promotor kulturnih vrednota hrvatskoga naroda iz multietničkog mozaika Vojvodine, koji kao autohtona manjinska zajednica stoljećima živi u dijelovima Srijema, Bačke i Banata unutar današnjih državnih granica Republike Srbije. Njegov će sadržaj, sadržaj svih svezaka, ostati trajno ubaštinjen u cjelokupnu bogatu kulturnu riznicu hrvatskoga naroda u matičnoj zemlji. Zaključno, nakladnički projekt *Leksikona*, svaki njegov svezak, afirmacija je suvremenog hrvatskog zajedništva otvorenoga za dijalog s domicilnim kulturama hrvatskih zajednica koje žive izvan Republike Hrvatske«.

Slaven Bačić, Tomislav Žigmanović i Mario Bara

Mala, ali vrijedna grana

Glavni urednik **Slaven Bačić** kazao je da se *Leksikon* konceptski nije odrekao imena Bunjevaca i Šokaca, imajući na umu da je to »mala, ali vrijedna grana« na rubu hrvatskog etnikuma, te da obuhvaća njihovu kulturu bez obzira na političke granice. Uredništvo se odlučilo na skromniji naslov leksikona, premda sadrži i značajan broj općih enciklopedijskih članaka koji su kontekstualizirani u odnosu na bačke Hrvate, kazao je Bačić.

Trinaesti svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, na 162 stranice donosi 180 natuknica koji su djelo 57 autora, dok je u izradi svih dosadašnjih svezaka, čiji je rad započeo 2002. godine, sudjelovalo 159 autora koji su proizveli 1654 leksikonskih članaka.

Najsveobuhvatniji projekt

Sociolog dr. sc. **Mario Bara**, član Uredništva *Leksikona* iz Zagreba, u svome je izlaganju istaknuo da *Leksikon* predstavlja do sada najsveobuhvatniji znanstveni i stručni interdisciplinarni projekt koji se ostvaruje u prilično nepovoljnim okolnostima za hrvatsku manjinu u Srbiji – ne samo u političkom smislu nego i po pitanju profesionalnog okvira u kojem se *Leksikon* kreira.

»U tom smislu svaka manifestacija poput ove današnje i medijski prostor koji se otvara za *Leksikon* znači mnogo na praktičnoj i simboličkoj razini. Za pripadnike hrvatskog naroda

koji žive izvan domovine to znači prije svega da nisu zaboravljeni i prepušteni sebi. Sadržaj *Leksikona* svjedoči o višestoljetnoj nazočnosti Hrvata unutar panonskoga kulturnog areala o čemu govori bogato naslijeđe od graditeljstva, toponima, jezične baštine, tradicijskih vještina, običaja, umjetnosti i dr.», kazao je Bara.

Leksikon je, kako navodi, povezao veliki broj ljudi različitih profila koji imaju široka znanja.

»Dobar je to primjer prekogranične suradnje većeg broja suradnika iz više zemalja, ponajviše iz Vojvodine, tj. Srbije, Hrvatske i Mađarske. Naravno, prostora za suradnju sa znanstvenim, obrazovnim i državnim institucijama uvijek ima i poželjne su«, kazao je Bara.

Usustavljeno znanje

Izvršni urednik **Tomislav Žigmanov** kazao je kako kulturu bačkih Hrvata karakteriziraju dugotrajuci ruralni procesi, od predturskih vremena, a u posljednje vrijeme djeluje četrdesetak kulturnih institucija i niz pojedinaca. Kultura bačkih Hrvata, koji su u Srbiji predmet vrlo grubog nijekanja, ostala je uvelike nepoznata među autohtonim Hrvatima kao i onima s kojima oni žive, kazao je Žigmanov, naglasivši da je ona snažno zavičajno i lokalno određena.

Rad na *Leksikonu* u značajnoj mjeri je usustavio to znanje te ga

učinio prisutnim u široj javnosti. Naime, prateći rad na *Leksikonu* pojavio se veliki broj zasebnih znanstvenih radova, više od deset znanstvenih zbornika kao i prva stalna znanstvena publikacija *Godišnjak za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kazao je Žigmanov. Sve je to povećalo cjelovitost slike o bačkim Hrvatima, njihovu kulturnu i političku zrelost, te vidljivost u ukupnom životu, kazao je.

Zbornik se financira sredstvima dobivenim na javnim natjecanjima, a rad počiva na volonterskom pristupu pa cijeli trošak trinaestog sveska, primjerice, iznosi ne više od dvije i pol tisuće eura, rečeno je.

Važni u bilateralnim odnosima

Predstavljanju su nazočili predstavnici Vlade RH i Hrvatskog sabora, a savjetnica Predsjednice **Renata Margaretić Urlić** podržala je rad na *Leksikonu*, istaknuvši da je pitanje bačkih Hrvata jedno od najvažnijih pitanja u odnosima Hrvatske sa Srbijom. Hrvatska teži da Hrvati u Srbiji dostignu položaj koji u Hrvatskoj imaju Srbi, kazala je.

Izaslanica predsjednice Republike naglasila je da Hrvatska njeguje konstruktivan odnos, izbjegava političke konfliktne i u prvi plan stavlja poboljšanje egzistencijalnih pitanja i unaprjeđenje općeg položaja Hrvata u Srbiji.

R. P. / Hina

.....
Na *Klifestu* proglašena i najbolja povijesna knjiga u prošloj godini

Strukovna nagrada za Roberta Skenderovića

Nagradom *Mirjana Gross* za najbolju knjigu iz povijesti tiskanu u 2017. godini, na ovogodišnjem *Klifestu* nagrađen je dr. sc. **Robert Skenderović** za djelo *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*. Riječ je o jednoj od nagrada Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti i Društva za hrvatsku povijesnicu koje nose imena po hrvatskim istaknutim povjesničarima.

Nagrade su uručene u finalu ovogodišnjega *Klifesta*.

Nagrađena je knjiga kruna Skenderovićeva višegodišnjeg znanstveno-istraživačkog rada o povijesti podunavskih Hrvata.

»Skenderovićeva je knjiga zapravo pionirski pokušaj da se svestrano i detaljno istraži povijest podunavskih Hrvata, Bunjevaca i Šokaca, koji već nekoliko stoljeća žive u području između Dunava i Tise, odnosno Titela na jugu i Budimpešte na sjeveru. Riječ je o složenoj višestoljetnoj problematici koju je autor vrlo uspješno svladao zadržavajući se na ključnim trenucima i važnim procesima koji su bitno utjecali na demografski, društveni, gospodarski, kulturni i politički život podunavskih Hrvata. Dokazao je da su naselja hrvatskih zajednica na tom prostoru međusobno komunicirala te da su postojale brojne veze

koje su povezivale podunavske Hrvate jedne s drugima, ali i s Hrvatima u matici. Knjiga nesumnjivo predstavlja vrlo važan prinos našem poznavanju povijesti podunavskih Hrvata, zanemarenog dijela hrvatske nacije. Za očekivati je da će pružiti poticaj da se istraži i njihova povijest u dvadesetom stoljeću, napose u posljednjim desetljećima kada su podunavski Hrvati doživjeli brojne teške trenutke, uključujući i opasnost od raseljavanja i odnarođivanja«, navodi se u obrazloženju nagrade.

Nagrađena je knjiga objavljena u nakladi ZKVH-a i Hrvatskog instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje. Knjiga je predstavljena na ovogodišnjem *Klifestu*, a uz autora, na predstavljanju su sudjelovali dr. sc. **Mario Bara** i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

D. B. P.

U Subotici otvorena izložba s prošlogodišnje kolonije Stipan Šabić

Dragocjeno mjesto likovnih susretanja

S namjerom da sačuva sjećanje na subotičkog pedagoga i likovnog umjetnika **Stipana Šabića** (1928.-2003.), Hrvatska likovna udruga **Croart** iz Subotice od 2011. organizira međunarodnu umjetničku koloniju koja nosi njegovo ime. Prošle je godine održan sedmi saziv te kolonije a nastala djela mogu se pogledati na izložbi koja je do 28. srpnja otvorena u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Izloženo je 26 slika 13 umjetnika iz Srbije, Hrvatske, BiH, Mađarske, Rumunjske i Austrije. U pitanju su djela različite tematike, stilskih pristupa, te tehnika realizacije.

Kako je istaknuto u povodu otvorenja izložbe, umjetnička kolonija **Stipan Šabić** postala je prepoznatljivo i dragocjeno mjesto susretanja stvaralaca. Time je, kako je otvarajući izložbu ocijenio akademski slikar i kustos Suвременe galerije Subotica **Miroslav Jovančić**, opravdala i jednu od svrha svojega postojanja – čuvanje spomena na Stipana Šabića. Jovančić je dodao i kako nam u današnje vrijeme, kada smo pretrpani obvezama, nedostaje

upravo više ovakvih susretanja i komunikacije.

Predsjednik **Croart**-a **Josip Horvat** zahvalio je svima koji su pomogli organizaciju lanske kolonije te najavio kako će ovogodišnji saziv biti održan u drugoj polovici kolovoza, također na Paliću. U programu otvorenja sudjelovali su Tamburaški ansambl HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pod ravnanjem **Mire Temunović** i recitator **Luka Ješić**.

D. B. P.

Hrvatske udruge i ustanove sutra u Noći muzeja

Izložbe, ples i pjesma

U nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja*, koja se održava sutra (subota, 19. svibnja) i ove će godine sudjelovati nekoliko udruga i ustanova iz hrvatske zajednice.

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici moći će se pogledati aktualna izložba radova grafičkog dizajnera **Darka Vukovića** naslovljena *Što smo vam to napravili?*. Posjetitelji će također moći pogledati i po sniženim cijenama kupiti publikacije u nakladi Zavoda, a uposlenici će upoznati posjetitelje s radom i postignućima ove ustanove tijekom prvog desetljeća postojanja. Prostorije Zavoda će biti otvorene od 17 do 24 sata.

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice priređuje u svečanoj dvorani izložbu slika članova Likovnog odjela Centra, a predstaviti će se i članovi drugih sekcija. Od 19 do 19.45 sati u dvorištu će biti priređen nastup folkloraca Centra, a od 21 do 21.45 sati, također u dvorištu, publiku očekuje nastup pjevačke skupine tradicijskih pjesma.

HLU **Croart** iz Subotice predstaviti će se aktualnom izložbom slika s prošlogodišnje kolonije **Stipan Šabić** koja je postavljena u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD **Matija Gubec** iz Tavankuta, sudjeluju također u *Noći muzeja*. U 19 sati u spomenutoj Galeriji bit će otvorena izložba fotografija *Devedeset godina tavankutske Dužijance (1928-2018.)* nakon čega će uslijediti nastup članova folklornog odjela **Gupca**. Potom će biti organizirano razgledanje postava slika od slame u tavankutskom župskom dvoru kao i mjesne crkve Srca Isusova.

Na Etnosalašu **Balažević** će biti održana demonstracija *šlinganja*, a posjet će biti moguć do ponoći.

Noć muzeja je inače jedna od najposjećenijih godišnjih manifestacija u oblasti kulture, a održava se petnaesti puta. Tema ovogodišnje *Noći muzeja*, koja će biti održana u više od 50 mjesta u Srbiji od 17 do 01 sat, je *Pobjede i pobjednici*.

D. B. P.

Crtani film *Gusztáv*, Mađarska televizija:

Gubitnik iz sive gomile

Kada bismo sada, ili bilo kada, napravili anketu među ljudima s ovih prostora s hipotetičkim pitanjem »što biste izdvojili kao reprezent mađarske umjetnosti novijeg doba?«, vjerojatno bi mnogima, nakon kraćeg razmišljanja, na um pale scene dijaloga između Pelikán úra i Virág elvtársa iz *Krunskog svjedoka Pétera Bacsóa*; skloniji književnosti možda bi se dvoumili između *Béle Hamvasa* ili *Imrea Kertésza*, a ljubitelji glazbe (rocka poglavito) na temelju osobnih simpatija opredjeljivali bi se za *Omegu*, *LGT* ili *Republik*. U svakom slučaju, vjerujem da bi *Gusztáv* u nekom zamišljenom »hijerarhijskom nizu umjetničkih vrijednosti« kod većine dobio tek neko sedmo-osmo mjesto, mjesto koje samo po sebi označava prosječnost, odnosno kako se to još uobičajeno kaže: »zlatnu sredinu«. I tko god bi tako naštelovao vlastitu skalu, ne bi pogriješio. Ne stoga što *Gusztáv* svojim kvalitetama ne zaslužuje više, nego stoga što osrednjost, kao nešto viša vrijednost od ništavnosti, oslikava samu suštinu njegovog lika.

Na televizijske ekrane bivše SFRJ, baš kao i u slučaju *A je to*, *Gusztáv* je stigao početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća posredstvom tadašnje Televizije Zagreb i, baš kao i češki dvojac šepRTLja, služio je za popunu programske sheme (uglavnom kada nije bilo dovoljno reklama, eh kako krasna vremena) da bi nedugo zatim svoje mjesto izborio i u udarnom terminu onoga doba za crtiće – u 19.15! Navikloj uglavnom na svjetski popularne likove iz produkcijskog studija *Warner Bros* publici, i odrasloj a napose dječjoj, prvi susret s njim vjerojatno je djelovao razočaravajuće, pa možda i odbijajuće. Čelav i sredovječan, odjeven od glave do pete u »umjetničko sivo« (baš kao i Alan Ford u crno) *Gusztáv* se savršeno uklopio u sivilo svakodnevice koja ga okružuje sa svih strana, od stana, preko ulice do radnog mjesta. I obratno. A to baš, bar u početku, i nije bila najbolja preporuka za zabavu nakon eksplozivne dinamike što su iz sekunde u sekundu proizvodili američki humanizirani likovi.

Zabava je, međutim, i to ona usporena, *Gusztávu* poslužila samo kao forma kroz koju su autori – **József Nepp**, prije svega, a zatim i **Attila Dargay** i **Marcell Jankovics** – kirurški precizno profilirali lik vječitoga gubitnika pojedinca u svakodnevnom srazu sa Sustavom. Tako je *Gusztáv* u svakoj od 120 epizoda, koliko ih je u nekoliko valova snimljeno na Mađarskoj televiziji od 1964. do 1977., u svoj lik sublimirao »Stilske vježbe životnih situacija« iz kojih redovito izlazi kao poražena strana, bez obzira je li riječ o muškobanjastoj krupnoj supruzi (koja svojim psihofizičkim osobinama neodoljivo podsjeća na Šefovu ženu u *Alanu Fordu*), gomili manje vrijednih ljudi i od njega samoga ili pak strašnom Direktoriju tijekom čije se ruke *Gusztávova* glava na neobjašnjiv način transformira u glavu magarca, vola i sličnih dvo ili četvero- nožnih stvorenja.

Gusztávov život, siv i dosadan, po riječima njegovog duhovnog oca Józsefa Neppa (rođenog 1934., a umrlog prošle godine), preslika je mađarske svakodnevice šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća. U razgovoru za časopis *Filmkultúra* Nepp je prije dvanaest godina rekao kako je životna filozofija u njegovoj obitelji (ali i većine ljudi toga doba u toj državi, prim. a.) bila posve jednostavna: završiti školu i zaposliti se (nedostižni san većine mladih danas). Sve ostalo, a to je bilo sve samo ne izobilje i avantura, već će nekako doći. Neppov rodni Csepel (simbol teško-industrijske Budimpešte i Mađarske općenito) sjajno je *Gusztávu* poslužio kao podloga za građenje osnova priče: živi u dosadnom braku, radi birokratski posao u nedefiniranom *Impexu* (nešto poput Čvarkova, Torbice i Boškića, samo puno produktivnije) i okružen je bezličnim tipovima. U razmjerno rijetkim tekstovima objavljenim na ovim prostorima *Gusztáva* (**Miljenko Jergović** ili **Predrag Ž. Vajagić**, recimo) redovito dovode u vezu s likovima **Franza Kafke**, Jozefa K. i Gregora Samse u prvom redu. Pa ipak, koliko god te usporedbe bile utemeljene (a jesu), njegovi osobni neuspjesi su zapravo savršena satirična tragedija jednog vremena i društva, a u širem kontekstu i civilizacije općenito. Zvučat će možda pretenciozno Neppove riječi da je, još dok je bio student na Višoj školi primijenjenih umjetnosti u Budimpešti, maštao o tome da stvori bolje (crtane) filmove od **Walta Disneya**. Ali, iako ni izbliza nije stekao takvu popularnost kao autor Mikija i likova oko njega, Nepp je za života mogao biti zadovoljan bar zbog dvije stvari: *Gusztáv* je svoju popularnost, preko Jugoslavije a kasnije i Zapadne Europe i Novog Zelanda, uspio probiti i kroz »željeznu zavjesu« ondašnjeg Istočnoga bloka i, što je još važnije, svojom je dubokom filozofijom svakodnevice trajno uspio pridobiti publiku koja i od zabave traži umjetnost. Jedan od načina na koji je to uspio svakako je i njegov univerzalni »jezik« u kom se tek na momente, i to vrlo rijetko, daju nazrijeti konture mađarskoga. Konkretnu satisfakciju autori *Gusztáva* dobili su 1982. u vidu nagrade *Srebrna muha* (Ezüst légy), a bilo koju od epizoda u bilo koje vrijeme možete, naravno, pogledati na youtubeu ili pak na tri dvd-ja u kojima je napravljen izbor od 51 epizode ovog sjajnog crtića.

Zlatko Romić

Srebrni jubilej karmelićanke

s. Ljiljane Prelić

Na svečanoj misi 29. travnja, u prisutnosti nadbiskupa đakovačko-osječkog **Dure Hranića** i nadbiskupa u miru **Marina Srakića**, te svećenika ove nadbiskupije, s. **Marija Ljiljana** od Duha Svetoga (Prelić), priorica samostana karmelićanki u Đakovačkoj Breznici, proslavila je svoj srebrni redovnički jubilej. Na kraju mise mons. Hranić čestitao je s. Ljiljani. Iako je želja slavljenice bila proslaviti ovaj jubilej u okviru zajednice, nadbiskupi su, kako je istaknuo Hranić, željeli svojim dolaskom iskazati očinsku brigu i ljubav kako prema priorici, tako i prema cijeloj zajednici karmelićanki. Nakon homilije, s. M. Ljiljana obnovila je svoje redovničke zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti.

Sestra M. Ljiljana od Duha Svetoga (Prelić) podrijetlom je iz Sonte. Rođena je 1971. godine u Apatinu od oca **Antuna** i majke **Kate** (r. Mihaljev). Djetinjstvo provodi u Sonti, gdje pohađa i osmogodišnju školu. Po povratku s jednog hodočašća mladih u Rim, upoznaje se sa zajednicom karmelićanki u Kloštru Ivaniću. Otada počinje njeno pismeno druženje sa sestrama. Povremeno posjećuje Karmel u Kloštru, a osobito novoosnovani Karmel u Šarengradu. Završava srednju medicinsku školu u Somboru, te nakon jednogodišnjeg rada u struci, 1991., ulazi u Karmel sv. Josipa u Šarengradu. Pred samo zatvaranje klauzure, 5. listopada 1991. godine, za vrijeme Domovinskog rata kao prognanica napušta Šaregrad i sa zajednicom odlazi u Ilok, odakle s konvojem izlazi 17. listopada 1991. godine. Kroz mjesec i pol dana s cijelom zajednicom boravi kod Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu. Zbog sigurnosti, nastavlja zajedno sa svim sestrama put prema Zagrebu, gdje ih velikodušno primaju oci karmelićani u Remetama. Redovničko odijelo prima 2. veljače 1992., te započinje novicijat. Dana 25. travnja 1993. polaže svoje privremene zavjete na tri godine, a 27. travnja 1996. svečane zavjete. Kad su stvoreni uvjeti za povratak u matičnu biskupiju, s cijelom zajednicom dolazi 2001. u samostan u Breznici Đakovačkoj, koji je još bio u izgradnji. Na redovitim izborima za vodstvo zajednice 2013. izabrana je za prioricu samostana na tri godine, a isto tako i na sljedećim redovitim izborima 2016. godine.

M. Tucakov

Susret mladih Subotičke biskupije

Nešto više od stotinu mladih Subotičke biskupije i ove godine okupilo su se u drevnome Baču, a susret je održan u subotu, 12. svibnja. Kako nalaže dugogodišnja tradicija, cjelodnevni program započeo je u franjevačkom samostanu u Baču. Tijekom dana mladi su imali predavanje na kom je govorio vlč. **Dražen Dulić** koji je zadužen za pastoral mladih ove biskupi-

je. Slijedio je rad u skupinama, slobodno vrijeme koje se po tradiciji provodi na tvrđavi u Baču, plenum i vrhunac dana je sveta misa. Zajedničko euharistijsko slavlje predvodio je tamošnji župnik vlč. **Josip Štefković**, a služeno je u crkvi sv. Pavla apostola. Tema ovogodišnjeg susreta je bila *Vjera u katoličkoj obitelji*.

Ž.V.

Hrvatsko društvo katoličkih novinara u srijedu, 16. svibnja, proslavilo je Svjetski dan sredstava društvene komunikacije i dodijelilo nagrade za životno djelo, kao i brojnim katoličkim tiskanim i radijskim medijima. Među brojnim nagradama priznanje je dodijeljeno i *Radio Mariji Srbije* za 15 godina emitiranja.

Ž. V.

U svetištu u Doroslomu

U Biskupijskom svetištu *Marije Pomoćnice* u Doroslomu u subotu, 19. svibnja, održava se hodočašće vjernika s programom na hrvatskom jeziku, a povodom nadolazećeg blagdana Duhova. Program počinje u 15 sati, nakon čega je križni put i krunica. U 18 sati započinje koncelebrirana sveta misa, nakon koje je procesija. U nedjelju, 20. svibnja, na blagdan Duhova, u istom svetištu održava se tradicionalno hodočašće Roma, koje počinje molitvom krunice kod izvora u 10.30 sati, a nastavlja se misom na hrvatskom jeziku koja započinje kod vanjskog oltara u 11 sati. Na blagdan Marije, Majke Crkve, 21. svibnja održava se hodočašće šokačkih župa, koje započinje prilikom za ispovijed u 8.30, a nastavlja se križnim putem u 9 i svetom misom u 10 sati. U 11 sati započinje molitva krunice kod svetog bunara.

M. T.

Hodočašće kod sv. Antuna pustinjaka

Godišnja hodočasnička misa na prostoru crkvice sv. Antuna Pustinjaka u šumi Guvnište kod Bača bit će slavljena na drugi dan Duhova, 21. svibnja. Misno slavlje počinje u 10 sati, a koncelebrirat će svećenici Bačkog dekanata. Više informacija možete dobiti od preč. **Josipa Štefkovića**, župa sv. Pavla u Baču, Ulica JNA 3, Bač; tel. 021/770-093.

M. T.

Susret mladih Srijemske biskupije

Ured za mlade u sklopu Biskupijskog pastoralnog centra Srijemske biskupije organizira u subotu, 26. svibnja, susret mladih Srijemske biskupije u župi sv. Ane u Maradiku. Tema susreta je *Vi ste svjetlo svijeta* (Mt 5,14). Prijave za sudjelovanje primaju se kod župnika u župama Srijemske biskupije.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Silazak Duha Svetog

Rađanje Crkve

Dolaskom Duha Svetog rađa se jedna nova stvarnost, rađa se Crkva kao živa zajednica. Isus je pripremio, a sad Duh dolazi da je vodi i prati svojim darovima. Dan silaska Duha na učenike predstavlja rođendan Crkve, jer na taj se dan rađa novi Izrael, tj. novi narod Božji, narod posljednjih vremena. »Svojim dolaskom, a on ne prestaje dolaziti, Duh Sveti uvodi svijet u, posljednja vremena, u vrijeme Crkve, u Kraljevstvo već baštinjeno, ali još nedovršeno...« (KKC 732). Duh je tako djelovao u Crkvi od samog njenog nastanka, pa sve do naših dana.

U prvim stoljećima svog postojanja ona je bila izložena strašnim progonima, ali je i tada širila radosnu vijest Isusovog uskrsnuća zahvaljujući djelovanju Duha Svetog, koji je ispunio vjernike da svjedoče evanđelje, pa i po cijenu vlastitog života. Upravo su mučenici najveći znakovi djelovanja Duha u Crkvi.

Kršćanska poruka proširila se po svim kontinentima i među svim narodima, jer je Duh Sveti djelovao po tolikim misionarima i najvjestiteljima evanđelja. Nažalost, kroz povijest članovi Crkve nisu uvijek vjerno slijedili Duha, pa su ljudske slabosti izlazile na površinu. Ali, Duh ni tada nije napuštao svoju Crkvu nego je uvijek iznova obnavljao i pročišćavao različitim pokretima obnove. On je djelovao kroz tolike crkvene redove i njihove utemeljitelje, poput sv. Benedikta, sv. Franje Asiškog, sv. Dominika ili sv. Ignacija Lojolskog, koji su neumorno radili na obraćenju i duhovnoj obnovi Crkve. Toliki pape, biskupi, svećenici, obični vjernici svojim su svetim životom pokazivali da je Duh Sveti uvijek prisutan u Crkvi i nikad je ne napušta.

Danas, u modernom vremenu, kada se ljudi sve više okreću materijalnom i ovozemaljskom, ne znači da je Duh napustio Crkvu. Mi ga samo uvijek ne prepoznavamo, ali on djeluje i danas u tolikim vjernicima koji nastoje živjeti i svjedočiti svoju vjeru. Jedan od najsvejetlijih primjera djelovanja Duha Svetog u moderno doba je sv. Majka Terezija, koja je cijeli svoj život posvetila najsirišim i odbačenima. Duh i danas djeluje po njenim sestrama i tolikim drugim redovnicima, redovnicama, svećenicima i vjernicima laicima. On vodi našeg papu **Franju** u njegovoj brizi za Crkvu, te djeluje u svima koji se trude svojim životom nasljedovati Krista.

Zagreb – Samobor

Učenci hrvatskih odjela Politehničke srednje škole u Subotici proteklog vikenda, od 11. do 13. svibnja, boravili su u Zagrebu i Samoboru. Studijski posjet koji je bio izuzetno bogat i lijepo organiziran okupio je 40 srednjoškolaca koji će imati što pamtiti u ovoj školskoj godini.

Odmah po dolasku u Zagreb imali su organiziran ručak na Bundecku, gdje su ih primili predstavnici Grada Zagreba. Uslijedio je posjet Srednjoj strukovnoj školi u Samoboru, gdje ih je ravnatelj škole upoznao sa školom i skupa s njima obišao Samobor.

Tijekom ova tri dana, osim već spomenute strukovne škole, učenci Politehničke srednje škole iz Subotice, obišli su Hrvatsko narodno kazalište, Gornji grad, Katarinin trg, Trg svetog Marka. Posjetili su Kamenita vrata, kulu Lotrščak, Muzej grada Zagreba, palaču *Balbi*, dvorište Muzeja Meštrović, Grič, Radićevu ulicu, Dolac, Kaptol i Trg bana Jelačića. Obišli su i posjetili Gradski nogometni klub *Dinamo*, te stadion *Maksimir*. Pogledali su i predstavu u Satiričnom kazalištu *Kerempuh*. Nedjelja je bila rezervirana za Muzej prekinutih veza, posjet Muzejsko-memorijalnom centru *Dražen Petrović* i Tehničkom muzeju *Nikola Tesla*. Vjerovali ili ne, sve ovo su obišli zahvaljujući ljudima dobre volje i to u samo tri dana. Naime, organizator ovoga posjeta je profesor **Sanjin Ivašić**, koji je skupa s ljudima iz Zageba odabrao što bi se sve trebalo vidjeti. Po njegovim riječima, ovaj posjet financijski su pomogli Grad Zagreb koji je osigurao sve ulaznice i pokrio kompletan program. Zagrebačka župani-

ja je pokrila troškove smještaja, dok je Studentski centar u subotu priredio ručak. Hrvatsko nacionalno vijeće je organiziralo prijevoz i financiralo zdravstveno osiguranje, te dio troškova za put, a dio su sufinancirali roditelji učenika. Ovu suradnju, po riječima Ivašića, započeo je njegov prethodnik, profesor hrvatskog jezika **Vladan Čutura**, te je ovo bio nastavak suradnje. Učenike Politehničke srednje škole vodili su, osim Sanjina Ivašića, i profesorice **Ivana Sekulić**, **Sanja Horak** i **Čaba Korhec**, psiholog, dok je u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća bila **Margareta Uršal**, dopredsjednica Odbora za obrazovanje.

Tijekom boravka u Samoboru razgovaralo se i o budućoj suradnji ove dvije srednje škole, a da su učenici uživali u ovome vikendu i druženju s prijateljima nije potrebno niti spominjati.

Ž. V.

Republička smotra recitatora

Danas i sutra se u Valjevu održava jubilara 50. Republička smotra recitatora *Pjesniče naroda mog* na kojoj sudjeluju i dva recitatora na hrvatskom jeziku. U kategoriji srednjeg uzrasta natjecat će se **Ivan Huska**, recitator Zavoda za kulturu vođanskih Hrvata dok će među srednjoškolcima nastupiti **Katarina Piuković** kao predstavnica UBH *Dužijanica*. Ponosni smo na naše recitatore i želimo im uspješan nastup.

B. I.

RECEPT NA TACNI

Proletna pita

Na tržnicu stiže sve više svježih zeleniša i ne bi trebalo odolijevati im. Kod mene se sve vrti oko zelene salate, mladog kupusa, poriluka i špinata. Pravo proljeće na trpezi, pa su mi takvi i recepti. Ovog tjedna predlažem upravo jedan takav zeleniš udružen s malo tijesta i eto ideje za odličan doručak. A ukoliko su vam ukućani potrebni za neku jutarnju akciju, te ih želite ranije razbuditi, samo natempirajte da pita zamiriše kad treba i svi će garantirano izaći iz kreveta.

Vrijeme je da prijedemo na recepturu kako bi vam sve bilo jasno.

Potrebno: 250 g brašna / 120 g maslaca / 1 žumanjak / 1/2 praška za pecivo / 1/2 žličice soli / 3 žlice vode / 1 poriluk / svežanj špinata / 200 g svježeg sira / pola kiselog vrhnja / 2 jaja / 1 bjelanjak (snijeg)

Postupak: Umijesiti tijesto od brašna, maslaca, žumanjka, praška za pecivo, soli i vode. Umiješano tijesto umotati u prozirn foliju i ostaviti u hladnjaku da stoji 1-2 sata. U međuvremenu napraviti nadjev tako što ćete prvo blanširati špinat i narezati ga na kockice. Poriluk usitniti, te pirjati oko 15 minuta da omekša. Napraviti snijeg od bjelanjaka koji je ostao od izrade tijesta. Nakon toga u posudi umutiti jaja, sir, vrhnje, dodati sol i papar, špinat i poriluk i na kraju snijeg od bjelanjaka. U tepsiji koju ste prethodno zamastili razvući prstima tijesto, te na njega staviti nadjev i peći na 180°C 40 minuta.

Dodatak: Uz ovu zelenu pitu odlično ide kefir, najbolje domaći.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (112)

Život i kazalište – između formalnosti i žudnje

Nakon četrdeset godina privrženosti središnjoj hrvatskoj nacionalnoj kazališnoj kući, a dva tjedna prije odlaska u mirovinu, preminuo je **Petar Šarčević** (Subotica, 1935. – Zagreb, 2001.), istaknuti kazališni i televizijski redatelj, pedagog i dugogodišnji direktor zagrebačke Drame HNK, čovjek koji bez sumnje spada među osobnosti što su sudbinski prijelomno pridonijele presudnom oblikovanju kazališne scene u Hrvata – nakon završenog Pravnog fakulteta i Kazališne akademije u Zagrebu – do 1998. kada potpisuje svoju posljednju dramsku režiju u HNK [**G. Senečić**, *Neobičan čovjek*] postavio je na velikoj sceni i komornim pozornicama – više desetaka dramskih i opernih predstava. U matičnom kazalištu bio je i direktorom Drame u tri mandata, najdulje u povijesti te kuće nakon **Josipa Bacha**: dva od 1970. do 1978., a treći od 1986. do 1989. godine. U redateljskom pak iskušavanju i odmjeravanju s tekstem, kako uočava dugogodišnja bliska suradnica **Snježana Banović**, najviše su ga privlačile američke drame šezdesetih te hrvatska moderna i suvremena drama.

Tijekom rada na sceni bio je prepoznavan i priznat glede brižnog i redovitog pomlađivanja ansambla, pri tom angažirajući najveća hrvatska redateljska imena ili općeuvažene autoritete, za njihove »lidere na sceni« koji će uvijek naći dovoljno potrebne hrabrosti beskompromisno se i otvoreno suočiti s »nikada dostatnim« organizacijskim, umjetničkim i drugim poteškoćama

ma što bez prestanka prate djelovanje ovog kazališta. O tome akademik **Nikola Batušić** piše s jakim razlogom jer je po njegovoj ocjeni »Petar Šarčević ostavio jasan i neizbrisiv trag na čitavom nacionalnom teatarskom prostoru ne samo u zamračenom gledalištu već i u kazališnom ravnateljstvu«.

Bez zadržke zaokupljen neiscrpnom magijom kazališta i scene »pasionirani se kazalištarac« Petar Šarčević ne opire kadgod su ga, uz zagrebačka, svojom scenskom moći, mogla i uspijevala privući zamračena gledališta i drugih kulturnih središta Hrvatske ili bivše države: osobito njegove rodne Subotice (gdje je režirao dvadesetak predstava u hrvatskoj i mađarskoj drami), nadalje Virovitice, Rijeke, Sarajeva, Mostara, Varaždina..., a iznad svega Osijeka i tamošnjeg HNK [Snježana Banović, *Vijenac* 206].

Petar Šarčević

KAZALIŠTARAC ENCIKLOPEDIJSKE ŠIRINE

Već u vrijeme studija Petar Šarčević se isprve na stranicama književnog časopisa *Rukovet*, a kasnije i drugih glasila – pokazao beskompromisnim kazališnim kritičarom i najzvučnijih imena scene. Nakon što je u Zagrebu diplomirao na Pravnom fakultetu i Akademiji dramske umjetnosti, stalni je redatelj Drame i Opere zagrebačkoga HNK, a također i ravnatelj Drame (1970. – 78. i 1986. – 89.). Šarčević je bio uvjeren: bez književnosti visokih umjetničkih vrijednosti pisane za kazalište ne može, niti će biti pozornosti vrijednog scenskog djela. I premda skrupulozno odan dramskomu predlošku, u svojim postavkama se odlikuje čistoćom i preciznošću vlastite redateljske zamisli. Istaknuo se režijama hrvatske drame (**M. Grgić**, *Mali trg*; **I. Raos**, *Autodafe moga oca* i *Dvije kristalne čaše*; **M. Feldman**, *Vožnja*; **M. Krleža**, *Leda* i *Galicija*; **M. Begović**, *Bez trećega*). Režirao je djela suvremenih američkih autora (**A. Miller**, *Slučaj u Vichyju* i *Vještice iz Salema*; **J. Osborne** – **A. Creighton**, *Epitaf za Georgea Dillona*), a u stranom repertoaru značajna je i njegova režija *Krvave svadbe* **F. Garcíe Lorce**. Uspješno je režirao

operne predstave (**B. Smetana**, *Prodana nevjesta*; **J. C. Pepusch** – **F. Austin**, *Prosjaka opera*; **G. Verdi**, *Krabuljni ples*; **J. Gotovac**, *Ero s onoga svijeta*). Od 1960. kontinuirano je djelovao i na televiziji kao scenarist i redatelj, realiziravši oko 150 emisija različitih žanrova (serije *Bački Hrvati*, *Hrvatsko glumište*, *Antologija hrvatske drame*). Od 1995. predavao je opernu glumu na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

KONGRES U BEOGRADU – VID KULTURNE DIPLOMACIJE

Svjetski kongres Međunarodne federacije za kazališna istraživanja, koji će biti održan od 9. do 13. srpnja u Beogradu uz sudjelovanje oko 1.000 teoretičara i praktičara kazališne umjetnosti iz 54 zemlje svijeta, predstavlja, prema ocjeni premijerke **Ane Brnabić**, vid kulturne diplomacije na koju je Srbija zaboravila. Brnabićeva, koja se prihvatila pokroviteljstva Svjetskog kongresa, čestitala je organizatorima skupa što je Beograd pobijedio u finalnom krugu Shanghai i dobio rijetku priliku da bude domaćin Svjetskog kongresa koji se održava svake četvrtne godine.

Duhovska uspomena

Ova fotografija je snimljena na blagdan Duhova 1944. u Sonti. Na poledini fotografije nevještim rukopisom piše: »Duhovska uspomena, Eva Dikicina, Eva Dološova i Kata Kokina« (nama slijeva na desno). Na fotografiji su zabilježeni samo nadimci njihovih obitelji, a nose prezimena: **Eva Matin (Dikicina, 1929. – 2002.)**, **Eva Tolorić (Dološova, 1929. – 2003.)** i **Kata Kuruc (Kokina, 1930. – 2004.)**. Ovo su vrlo mlade djevojke u uzrastu od četrnaest i petnaest godina. Dotjerale su se u svečana ruha.

Na sebi imaju košulje (košuljce) od rebrastog pamučnog platna koje se zove *srvijan*. *Košuljac* je mogao biti ukrašen vezom u raznim bojama i perlama (pulama) u boji zlata ili srebra. Preko njega su odjenule prslučice (fros Luke) od svile ili kašmira. Oni su opervaženi zlatnom ukrasnom trakom koja se zove *port*. *Fros luk* je u to vrijeme bio hit. Na njima su i svečane suknje od tanjeg ili debljeg kašmira (delina ili kašmarina). Pripasale su kecelje koje su obično bile od atlas svile u raznim bojama na koje su utisnute (namolovane) šare ili cvjetovi u bojama koje su odskakale od boje pozadine (grumta) i opšivene finim, kupovnim čipkama. Takva pregača se zvala *molovani pregač*. Obule su svečane sandale. Naime, Šokica je uz svečanu nošnju, a naročito u crkvu, uvijek nosila cipele, sandale ili papučice. *Ljope*, ručno pletena obuća se nosila na igranku, u korzo, u kino i manje svečanije koje su bile svakidašnja obuća. Trend nošenja *ljopa* uz svečanu odjeću je započeo samoinicijativno sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Najsvečanije ruho, *pulanku*, Šokice iz Sonte su nosile samo u crkvu i drugi dan na Duhove (Dove), kada su vodile *kraljice*. Inače, i druga svečana odjeća koja se nosila u crkvu nerado je nošena na igranku i korzo. Ako se i nosila, onda se jako pazilo da se u takvom ruhu ne preznoji. Za igranku, šetnju i kino se po mogućnosti oblačilo drugo ruho.

Prve dvije djevojke (s lijeve na desnu) su kosu zagladile preko glave, a na potiljku su je uplele u viticu i savile u elipsastu punđu (kukulj od uva do uva). Treća djevojka Kata Kokina još nije stekla »status« djevojke i shodno tome nosi *pletenice*. Začešljanu kosu, također preko glave, je uplela u dvije vitice, podigla ih na tjeme i sastavila. Ona je još »divojčica«. Ima ili će te godine napuniti tek četrnaest godina.

U to vrijeme se nije mogla zamisliti ženska osoba bez minduša, pa tako i ove mlade djevojke imaju u ušima minduše (bočice). Rupice za njih su izbušene nekoliko tjedana nakon rođenja, jer se smatralo da tada bol prolazi najbrže. Najcjenjeniji *bočici* su bili od zlata. Njih je rijetko tko nosio, samo oni najimućniji (mogućniji). Srebrne su nosili skoro svi, jer su bili dostupniji po cijeni. Obično kad je djevojka ostvarila svoju prvu zaradu od oca je dobila dopuštenje da sebi kupi minduše od srebra ili zlata koje su bile daleko cjenjenije od onih koje je dobila na početku života. Danas nam izgleda čudno da otac ili glava obitelji raspoređuje sinovljevu ili kćerkinu zaradu. U to vrijeme je to bilo sasvim u redu. Zarade svih članova obitelji su išle u zajednički obiteljski budžet. »Na jednu rpu«. O trošenju istoga je krajnju dozvolu davao otac uz konzultaciju s majkom i naravno svim članovima obitelji.

Ove djevojke, kao i njihove sumještanke, su navikle raditi sve kućne i poljske poslove. Međusobno su se natjecale tko će uraditi više, brže i bolje. Bože ti sačuvaj da se proglasi djevojka ili momak

ljenčinom. Toga se daleko zaobilazilo kad bi došlo vrijeme udaje i ženidbe. Ove djevojke su rano ustajale, oko pet sati izjutra i prvo što su radile, ako nije bilo snahe u kući, čistile su na ulici metlom od korova koji se u Sonti zove *metlinje*. Zatim su izvlačile vodu iz bunara i pomagale ocu i majci napojiti i nahraniti stoku i perad. Nakon toga su pomagale majci u pripremi doručka i spremanju hrane i vode za rad na njivi ako su bili poljski radovi u tijeku. Ako je bila zima, čistile su snijeg s ostalim ukućanima, donosile ogrjev i čistile peći i štednjake. Uz majku su zimi učile prvo presti, zatim štrikati, heklati, tkati, vesti, peći kruh i kolače, mijesiti sve vrste tijesta i kuhati.

Djevojke u Sonti su se trudile da je kofa u kojoj je voda za piće uvijek puna. Ako se ispraznila, one su hitro prije svih ukućana žurile na bunar po vodu. Također, bila je čast pomagati ocu i ostalim starijim članovima obitelji pri umivanju. Neke su čak držale u rukama posudu (drvenu zdjelu) s vodom i ručnikom prebačenim na podlaktici dok se otac umiva. Kad je otac ili dida prezaio konje i sjedao na sjedalo u kolima, djevojka ili djevojke iz obitelji su sjedale naprijed uz kočijaša. One su bile očeva dika uz sina koji je također sjedio uz njega.

Ljubav između mladih je bila prikrivena od drugih očiju. Bilo je čak sramota da se čuje da djevojka ima momka, jer što će biti ako je momak ostavi. Događalo se ipak da su se djevojke u svom burnom mladenačkom razvoju i zaboravile. Bilo je i onih koje su zanijele »prije reda«. To je bila velika trauma ne samo za djevojku već i sramota za cijelu obitelj. Najgore je slijedilo ako »krivac« nije htio djevojku oženiti. Ona je bila obilježena za cijeli život. Njeno dijete je bilo kopile, dijete drugoga reda. Osramoćena djevojka se mogla udati samo za udovca ili čovjeka s tjelesnim nedostatkom. Zato su se majke i ovih djevojaka smatrale odgovornim osobama za njihov odgoj i krijepost.

Za mlade djevojke su to bila, možemo slobodno reći u svezi ljubavi, teška vremena. Ovako udešene u prvim danima mladosti, izmame nam blagonaklon i nježan osmijeh, a kako su proživjele i mladost i život znaju samo one.

Ruža Silađev

Izlet za nagrađene knjigoljupce

Dana 9. svibnja sijalo je sunce i bio je prekrasan dan! A znate li zašto? Zato što su toga dana dobitnici nagradnog izleta u kvizu za poticanje čitanja Gradske knjižnice Subotica *Čitam i skitam* putovali u Novi Sad. Brojali su se dani koliko još puta treba spavati do polaska na ovu avanturu... a bila je prava avantura. Pun autobus djece koja se uglavnom ne poznaju, a ipak ih nešto veže – ljubav prema knjizi i čitanju. Veoma brzo su se sklopila prijateljstva i izlet je bio više nego uspješan. Iz Gradske knjižnice Subotica su se potrudili da program bude interesantan. Hoće li vam biti dovoljno ako kažem da su u Novom Sadu posjetili Gradsku knjižnicu, da su tamo imali druženje s čuvenim **Banetom Rosićem**, bili su i u Dunavskom parku, zatim na keju, ali i u fantastičnom Prirodnjačkom muzeju. Naravno, osvježili su se sladoledom, a uspjeli su se i na Petrovaradinsku tvrđavu, koja je simbol ovog grada... Ma, ne mogu vam sve ni ispričati. Stoga pogledajte fotografije s ovoga izleta.

Trebam li vas podsjetiti da su sudionici ovog izleta osvojili nagrade i zato jer su čitali djela iz naklade *Hrvatske riječi*!

B. I.

Subotica: Dječje kazalište, 22. svibnja
u 10 sati – za subotičku publiku
u 11 sati – za djecu iz vrtića i nastave na hrvatskom jeziku

Monoštor: Dom kulture u 19 sati.

Vrtićanci u knjižnici

Tko se boji vuka još? Znete li ovu pjesmu? Ili još bolje: znate li priču o tri prašćića? Ma, svi je znamo, a odlično je znaju i djeca iz vrtića **Marija Petković Sunčica** što su nam i pokazali prošlog tjedna kada su posjetili Dječji odjel Gradske knjižnice Subotica. Obje skupine ovog vrtića, svaka u svom terminu, 11. svibnja skupa s knjižničarkom **Bernadi-com Ivanković** ispričali su priču o tri prašćića za koju su sami napravili lutke koje su potom odnijeli sa sobom u vrtić. Vjerujem da će još puno puta igrati ovu krasnu predstavu. Ovom prigodom djeca iz starije skupine obnovila su svoje članstvo na Dječjem odjelu dok je »malima« ovo bio prvi posjet knjižnici te su postali njeni novi članovi. Sada i oni mogu posuđivati knjige iz knjižnice. Bravo za naše drugare. Lijepo je družiti se s knjigom još od malih nogu.

B. I.

Tavankučani u Đakovu

Osnovna škola **Matija Gubec** iz Tavankute sudjelovala je na Sajmu poljoprivrede, obrtništva i gospodarstva u Đakovu **Expo zlatne ruke**. U razdoblju od 4. do 5. svibnja predstavnicima škole, ravnateljica **Stanislava Stantić Prčić**, nastavnik **Miroslav Stipić**, učiteljica i voditeljica učeničke zadruge **Zorica**

Sloboda, učenice **Valentina Stanišić** i **Ana Vajhand**, članice slamarske sekcije boravili su u Đakovu. U sklopu **Sajma** škola je imala postavljen školski štand na kojem su bili izloženi radovi školske zadruge. Kao dio predstavljanja ove škole održana je i radionica na kojoj je prikazano kako se slama koristi za izradu čestitki, nakita i slika s ciljem čuvanja narodne tradicije kraja.

I. D.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prsluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Prodaje se stan na Radijalju od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suteronom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta BK-ING Pr., Kelebija, Topola br. 7, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: DOGRADNJA POLJOPRIVREDNE ZGRADE, ŠTALE ZA KRAVE zaveden pod brojem IV-08/I-501-128/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 43073 KO Donji grad, Ulica Ivana Mažuranića br. 15, Mirgeš (46.064155°, 19.528546°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima javnog informiranja u skladu s člankom 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 23. 5. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

MTB Jednota, Šid

Uspjeh kao glavna motivacija

Biciklistički klub *Jednota* iz Šida je relativno mlad klub koji se prevashodno orijentirao na MTB (mountain bike) biciklizam. Nastao je kao odgovor na sve veću ekspanziju planinskog biciklizma u Šidu. Postoji već osam godina, a poznat je po tome što u svakoj godini napravi vrhunske rezultate, o kojima se priča u Srbiji i zemljama u okruženju. Klub trenutno ima 20 registriranih članova, uglavnom mlađe kategorije. Ono što posebice izdvaja ovaj sportski klub od drugih jest što veliki akcent stavljaju na rad s osobama s invaliditetom.

Ambiciozni planovi

Planinski biciklizam inače je jedan od skupljih sportova, ali isto tako je i prilično zahtjevan, jer iziskuje veliki psihički i tjelesni napor. Unatoč tome, u Šidu je svake godine sve veći broj djece koji se priključuju ovom biciklističkom klubu.

»Ako se svakodnevno ne trenira, ne mogu se postići vrhunski rezultati. Ovaj sport zahtijeva puno rada i odricanja, ali kad taj rad bude nagrađen na natjecanjima, onda dobijamo dodatnu motivaciju i ništa nam ne bude teško. Treniramo na NG *Jednota*, ali i na obližnjem izletištu Lipovača, na Fruškoj gori. Pored nogometnog igrališta nalaze se staze gdje se održavaju i kupovi Srbije, a možda jednoga dana tu organiziramo i državno prvenstvo«, kaže menadžer kluba **Mihajlo Radovanović**.

A da bi netko bio uspješan biciklist iz šidskog biciklističkog kluba poručuju da je najprije potrebna jaka volja, zatim podrška najbližih, a onda slijede naporni svakodnevni treninzi, kako u ljetnom, tako i u zimskom razdoblju. Vrlo je važno imati i odgovarajuću opremu i naravno dobar i kvalitetan bicikl, koji je, kako kaže Radovanović, teško naći u Srbiji.

Rad s osobama s invaliditetom

Osim prestižnih nagrada osvojenih izvan zemlje, redovito osvajaju odličja i nagrade na brojnim državnim prvenstvima i natjecanjima u gotovo svim gradovima Srbije.

»Na Olimpijadi u Turskoj smo imali jako dobar rezultat nakon čega su mnogi u Srbiji saznali za nas i naše uspjehe. Naše dvije natjecateljke su unazad dvije godine bile proglašene za sportašice godine Općine Šid, na čega smo

posebno ponosni kao i na činjenicu što se u našem klubu već tri godine intenzivno radi s osobama s invaliditetom. Do sada smo sudjelovali na brojnim utrkama i europskim kupovima i u toj kategoriji kao što je recimo europski kup u Beogradu 2014. godine. Trener našeg kluba **Slobodan Radovanović** danas je izbornik Srbije za rad s osobama s invaliditetom. Rad s njima u ovom sportu je iznimno važan jer oni postaju svjesni da postoji netko tko vjeruje u njih i tko će ih podržavati u njihovom radu«.

Suradnja s Hrvatskom

MTB *Jednota* ima veoma uspješnu suradnju sa sportskim klubovima iz Hrvatske. Najviše surađuju s Biciklističkim klubom *Sokol* iz Vinkovaca, a često sudjeluju na utrkama u Slavonskom Brodu i Osijeku. Do kraja mjeseca sudjelovat će na utrci koja će biti održana u Osijeku.

»Nadamo se dobrim rezultatima unatoč tome što nas tamo očekuje jaka konkurencija. Članovi klubova iz Hrvatske često su gosti i kod nas. Zajedno treniramo na Fruškoj gori. Suradnja s njima nam puno znači, a utoliko više, jer i naš prijateljski klub iz Vinkovaca također radi s osobama s invaliditetom. Razmjenjujemo mišljenja i iskustva kako bismo još više unaprijedili naš rad«, kaže Mihajlo Radovanović.

Emilija Đaćanin trenira za MTB *Jednota* već pet godina.

»Članica sam reprezentacije i moj najveći uspjeh do sada je osvojeno drugo mjesto na Olimpijadi mladih u Turskoj. Na utrkama u Mađarskoj i Italiji na kojima smo sudjelovali prošle godine, također sam postigla dobre rezultate.«

U kategoriji kadetkinja **Marija Tancik** više puta je osvajala prvo mjesto.

»Biciklizmom se bavim skoro tri godine i ostvarujem dobre rezultate. Naporno je uskladiti sve obveze ali kada se ovaj sport voli, onda nije teško. Važno je sve dobro isplanirati i onda se sve stigne.«

»Treniram već pet godina za MTB *Jednota*. Najveći uspjeh postigla sam na mojoj prvoj međunarodnoj utrci, na Olimpijadi mladih u Turskoj gdje sam osvojila treće mjesto«, kaže **Tamara Radovanović**.

»Cilj mi je da sudjelujem na utrci C1 u Osijeku. Nadam se da ćemo uspjeti sakupiti bodove za neko buduće europsko prvenstvo.«

S. Darabašić

Rukomet žene DRLS Skupina Srijem – Bačka

U finišu prigrilile fenjer

SRIJEMSKA MITROVICA – U zaostaloj utakmici iz 9. kola, odigranoj u Srijemskoj Mitrovici protiv ekipe *Srijema*, ŽRK *Sonta* je katastrofalno poražena rezultatom 41:5 (22:4). Sončanke su ovim porazom, zbog lošijeg odnosa danih i primljenih pogodaka, na koncu prvenstva preuzele fenjer od ekipe ŽRK-a *Rusin* iz Ruskog Krstura. Vratarku Mitrovčanki u četiri navrata svladala je **S. Kalanj** i jedanput **Zorovičeva**. Iza mladih, po rezonima većine navijača za drugu ligu premladih Sončanki, ostala je jedna rezultatski vrlo neuspješna sezona, ali i sezona u kojoj su, po riječima trenera **Mihaljeva**, udareni temelji nove ekipe, koja će, ukoliko ostane na okupu, kroz nekoliko godina imati puno značajniju ulogu u drugoligaškoj konkurenciji.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Nastavak crne serije

SUBOTICA – Četvrti poraz u nizu, ovoga puta rezultatom 0:1 (0:0) *Bačka 1901* je zabilježila u 26. kolu na svojem travnjaku od ekipe *Radničkog* iz Nove Pazove. Iako su tijekom cijele utakmice bili bolji takmac, Subotičani su, bez obzira na veći broj vrlo izglednih prigoda, zbog loše završnice travnjak napustili pognutih glava. Istinski tragičar bio je **Tumbas**. Iako je bio najveća opasnost po obranu *Radničkog*, zadavao im je probleme tijekom svih 90 minuta, nije iskoristio nekoliko idealnih prigoda u prvom poluvremenu. U nastavku *Bačka* je i dalje diktirala igru. U 66. minuti u kaznenom prostoru gostiju oboren je **Manojlović**, pa je dosuđen penal za Subotičane. Udarac Tumbasa s bijele točke vratari gostiju je obranio, a po nepisanom pravilu kazna je uslijedila u vidu pogotka gostiju tri minute prije kraja utakmice. U narednom kolu *Bačka 1901* će gostovati u Šidu, kod fenjeraša *Radničkog*.

Vojvođanska liga Sjever

Poraz u goleadu

SRPSKI MILETIĆ – Na gostovanju u Srpskom Miletiju *Tavankut* je u 26. kolu usprkos dobroj i efikasnoj igri zabilježio poraz. U pravoj goleadu domaći *Zadugar* je pobjedom od 6:4 (3:1) osigurao zlata vrijedne bodove u bespoštednoj borbi za opstanak. U obostrano otvorenoj igri domaćini su u prvom poluvremenu tri puta zatresli mrežu Tavankučana, uvjerljivu prednost umanjio je svojim prvim zgoditkom **Bedeković** u 37. minuti. U nastavku se igralo još efikasnije, svaki takmac je protivničku mrežu tresao još po tri puta. Zgoditke za Tavankučane zabili su pričuva **Sloboda** u 72. i 78., te **Bedeković** u 83. minuti. U narednom kolu *Tavankut* će gostovati u Gložanu, kod susjeda na ljestvici *Budućnosti*.

Poraz u finišu

TURIJA – Na gostovanju u Turiji kod fenjeraša *Mladosti* nogometaši *Radničkog* su rezultatom 3:1 (1:0) prepustili bodove protivniku. Domaćini su od prve minute krenuli beskompromisno, jer

im je u borbi za opstanak igrala samo pobjeda. U prednost su došli već u početnim minutama susreta, što je pomalo zbunilo pomlađenu postavu Somboraca. Nogometaši *Mladosti* su do odmora stvorili još nekoliko poluprilika, a uspjeli su i sačuvati svoju mrežu, iako su Somborci sve opasnije napadali. U nastavku *Radnički* preuzima inicijativu, ali bez prave prigode, sve do poravnjanja u 65. minuti. Poslije kornera visoko je skočio Žeželj i s pet metara sigurno zakucao loptu u mrežu. Domaćini nakon poravnjanja kreću na sve ili ništa, a inicijativu su okončali zgoditcima u 80. i 85. minuti. U narednom kolu *Radnički* će gostovati u susjednom Apatinu gdje će ga dočekati jedan od najozbiljnijih kandidata za ispadanje, *Mladost Apa*.

PFL Sombor

Nepun sat za petardu

STANIŠIĆ – Za nepunih sat vremena igre lider *Stanišić* je ekipu ŽAK-a isprašio s čistih 5:0 (3:0). Somborci su na utakmicu doputovali sa svega deset nogometaša sposobnih za igru, pa je od starta bilo upitno koliko će lopti završiti u njihovoj mreži. Susret je obilježila neravnompravna borba na travnjaku, izlasci igrača zbog stvarnih ili hinjenih ozljeda, a kako ŽAK u 55. minuti ostaje sa šest nogometaša u igri, sucu **Martinoviću** je preostalo samo da odsvira kraj. Somborski crno-bijeli su meč počeli s manjkom igrača pa je **Damir Bogunović** strijelac četiri zgoditka. Upisao se još i **Dalibor Jovanović**. U narednom kolu ŽAK će gostovati u Tovariševu, kod petoplasirane *Vojvodine*.

MFL Sombor 1. razred

Lider prejak za Monoštorce

MONOŠTOR – *Dunav* je u 20. kolu ugostio lidera, ekipu *Radnički 1918* iz Ratkova. Iako su Monoštorci pružili snažan otpor, gosti su igrom i zalaganjem pokazali zbog čega zauzimaju prvu poziciju na ljestvici s velikom bodovnom prednošću. Krajnji rezultat ove utakmice od 0:2 promovirao je Ratkovčane u šampiona prvenstva, a Monoštorce svrstao u skupinu najugroženijih ekipa na dnu ljestvice. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Aleksa Šantiću, kod istoimene ekipe. Ukoliko se žele osigurati od ispadanja, s ovog gostovanja Monoštorci se moraju vratiti neporaženi.

Očekivani poraz

KLJAJIĆEVO – Nogometaši *Dinama 1923* trebali su gostovati u Kljajićevu, međutim, zbog prometne nezgode i teškoga stanja dvojice svojih suigrača noć prije utakmice na ovo gostovanje nisu ni otputovali. Stoga će, pretpostavlja se, utakmica biti registrirana službenim rezultatom u korist domaćina. U narednom kolu *Dinama 1923* će ugostiti ekipu *Partizana* iz Kupusine.

MFL Sombor 2. razred

Efikasno u Sonti

SONTA – Sončanski *Dinamo* je u 17. kolu na svojem travnjaku u vrlo neizvjesnoj utakmici protiv *Sporta* iz Bezdana na koncu spasavao bod i rezultatom 3:3 (2:2) podijelio plen s gostima. Sonča-

ni su u prednost došli već u 10. minuti pogotkom **Vučičevića**, a gosti poravnavaju nakon nesporazuma u obrani *Dinama* svega tri minute kasnije. Novu prednost domaćinima donosi **Tetkov** u 22. minuti realizacijom opravdano dosuđenog penala. Gosti još jedanput poravnavaju pet minuta prije odlaska na odmor. U nastavku Sončani pojačavaju tempo, a vižljasti Tetkov svojim driblinzima dovodi gostujuću obranu do očajja, a suigrače upošljava s puno vrlo uporabljivih lopti, međutim, opet se pokazalo da je Sončanima realizacija veliki problem. U 71. minuti gosti prvi put dolaze u prednost. Strijelac prva dva zgoditka zabio je i treći na isti način. Bijegom iz neuspjelo postavljenog zaleđa izbi-ja pred vratara i sigurno ga svladava u situaciji 1 na 1. Na koncu, pravda je zadovoljena zgoditkom Vučićevića u 79. minuti. U narednom kolu Sončani će dočekati ekipu *Panonije* iz Lalića.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred Svatom po bod

SILBAŠ – Na gostovanju u Silbašu, kod susjeda na ljestvici *Naše zvezde*, nogometaši *Tvrđave* su borbenom igrom osigurali rezultat 1:1 i u Bač se vratili s pola plijena. U narednom kolu će na svojem travnjaku dočekati pretposljednji, ekipu *Borca* iz Vizića.

Opstanak sve dalji

PLAVNA – Očekivanim porazom od 0:2 na svojem travnjaku od trećeplasiranog *Neština Sloga* je sebe dovela u gotovo bezizlaznu situaciju. Plavanci su ostali čvrsto prikovani za dno ljestvice, s dva boda zaostatka iza *Borca* iz Vizića. Ukoliko bi željeli opstati u ovom rangu natjecanja, igrači *Sloge* bi morali u preostala dva kola ostvariti stopostotni učinak, uz uvjet da susjed na ljestvici bar u jednom kiksa i zabilježi poraz, što je gotovo nemoguća misija.

Ivan Andrašić

Stolnoteniski turnir

SOMBOR – **Kristijan Tomasović** pobjednik je stolnoteniskog turnira 9. Memorijal *Stipan Bakić*. Tomasoviću je ovo četvrti puta da osvaja ovaj *Nazorov* turnir. On je u finalu svladao **Igora Grubora**. Finale je bilo uzbudljivo nadmetanje, a prevagnulo je iskustvo Tomasovića. Prema ocjeni pročelnika sportske sekcije **Pavla Matarića** ovo je bilo najbolje finale do sada odigrano na ovom memorijalu. Na turniru, koji je organizirala sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor*, sudjelovalo je 19 stolnotenisača amatera iz Sombora, Gradine, Stapara, Prigrevica, Bezdana, Berega i Subotice. Turnir je igran na četiri stola u dva dobijena seta.

Z.V.

POGLED S TRIBINA

Prvak

Kiksevima *Rijeke* u Vinkovcima (Cibalia 0:0) i *Hajduka* u Splitu (Osijek 1:1) *Dinamo* je i prije susreta protiv *Rudeša* (0:1) već osigurao naslov prvaka 1. HNL. I onda kada su svi očekivali da će modri, sada već posve rasterećeni briga od neizvjesnog raspjeta, zabilježiti pobjedu i kako dolikuje potvrditi šampionski naslov, dogodio se novi tuš. Dojučerašnji fenjeraš ubilježio je još jednu veliku pobjedu (nedavno je bio bolji i od *Hajduka*) i *Dinamo* je, pomalo s gorčinom, slavio povratak velikog pokala u svoje vitrine.

Upravo je ovo 35. kolo najvjernije dočaralo cijeli tijek ovog pomalo neobičnog i do posljednjeg kola posve neizvjesnog prvenstva Hrvatske. Novi prvak *Dinamo* do sada je upisao pomalo nevjerojatnih sedam poraza i isto toliko neodlučenih susreta,

što je za najjaču i najbogatiju hrvatsku momčad zbilja nezamislivo. Ali posve istinito. No, tko za to više mari. Pamti se samo rezultat, sve ostalo će se brzo zaboraviti.

Trenutačno drugoplasirana *Rijeka* i trećeplasirani *Hajduk* u posljednjem ligaškom kolu će ovoga vikenda odlučivati o konačnoj poziciji, jer bi Splitsani u slučaju pobjede na Rujevici mogli završiti kao drugi. Ali i jedni i drugi će sigurno još dugo pamtit i ovo prvenstvo i prokockanu veliku šansu za osvajanje naslova prvaka pored ovako nesigurnog *Dinama*. Ne događa se to baš tako često. Ali sami su krivi sa svoji brojnim kiksevima i gubicima bodova u duelima gdje su ih morali unaprijed upisati.

Branitelj naslova *Rijeka* izgubila je prvenstvo nanizavši čak 10 poraza (4 remija), dok *Hajduk* mora žaliti za brojnim neodlučnim duelima (9) i posebice domaćim kiksevima.

Četvrtoplasirani *Osijek*, sukladno svojim igračkim potencijalom, solidno je odigrao još jedno prvenstvo, a plasman u Europi je trenutačni maksimum kluba koji se do prije nekoliko godina borio za goli prvoligaški život.

Posljednje kolo ipak neće ostati bez rezultatske neizvjesnosti, jer će *Istra 1961* protiv *Rudeša* i *Cibalia* kontra *Lokomotive* tražiti posljednju slamčicu spasa za ostanak među hrvatskom klupskom elitom.

Obje momčadi su bodovno izjednačene (26), a trenutnom fenjerašu iz Pule nužna je pobjeda i kiks rivala iz Vinkovaca da bi izbjegli izravno ispadanje. Pretposljednjeplasirani klub će se u doigravanju s drugoplasiranom momčadi iz 2. HNL boriti za mjesto u 1. HNL.

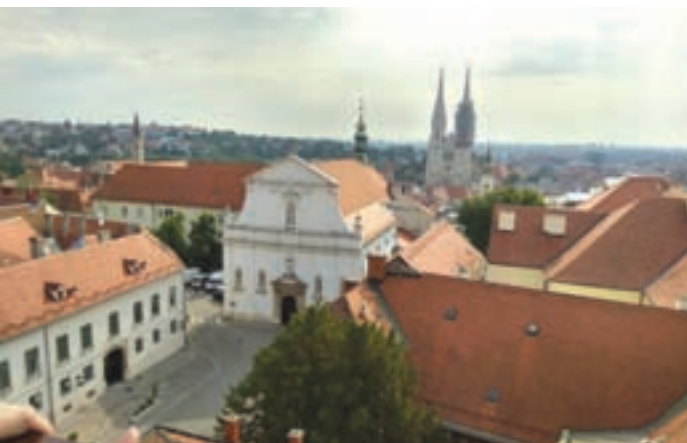
Eto, *Dinamo* je unatoč svemu izborio svoj 19. naslov i slijedi mu sigurna ozbiljnija rekonstrukcija momčadi želi li ostvariti najvažniji cilj: mjesto u ligama jednog od dva europska klupska natjecanja.

Hoće li hrvatski prvak uspjeti, znat ćemo koncem predstojećeg ljeta.

D.P.

U NEKOLIKO SLIKA

Studijski posjet Zagreb-Samobor

Iz Ivković šora

ODORANO

piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi. Ja jeto skupljam rabrost da se već jedared krenem kod zubara, bole me zubi ko sam vrak a ne smim se krenit nikako. Kad sam bio deranac sam se ustravio, a i sad kad se sitim ne smim pa bog. Iđe mi, jevo, moj pajdaš Pere pa ću valjdar malo zaboravit na zube i proće me, samo da mi ne krene divanit o politici jel će me još više bolit. Gledao sam niki dan skupštinu, al vrlo kratko vrime. Nisam mogao dalje, ta to je kugod da šuster rešava o medicini, kovač o kulturi, sve naopako... Nema nikog da je metnut na to misto a da mu je to struka jal nauka, sve po partijskim ključu, a narod ko narod: dočeka izbore pa glasa, i onda kuka da nije dobro. Nikad više neću gledat televiziju pa gotovo! Sto puta sam to kazo, al sad kraj i šlus. Ne da neću gledat već ću je dat ovima što viču šorom »Starooo gvožđe, akubulatori, perje....«. Taman sam dočekao Peru, ova moja skuvala kafu i mi počeli srkat kadli štogod zagrmu, božem prosti ko Sveti Ilija, tutnja Ivković šorom, sve nam bliže i bliže. Periša baš nagnio šolju pa se siroma trgo i prolio po sebi, po novim radnim odilu što ga je kadgod još za oni lipi vrimenta dobio od fabrike. Doduše, nije rđavo, baš dosta fajnsko samo što mu na leđi napisano »Zorka Klotild« pa ga ne mož nosit za svetac. Neg tek ondak naišla nika grdosija pored salaša, a vuče još dosad neviđenu mašinu, niku skalameriju ko zna za čeg služi. Periša mi se sav nakostrešio ko moj Roko kad skuplja jaja po guvnu pa se poplaši što je uvaćen. »Pa jel ovaj svit normalan, pa šta je ovo? Ta vidi ovo, komšo moj, ovaj ni ne tira po drumu već ga skroz objašio pa gazi kuruze s obadvi strane koliki je širok.« Doduše, to što gaze kuruze s obadvi strane ni mi ni žao, ta ovi sad novokomponovani paori su uzorali već do samog flastera; mislim da bi i flaster uzorali samo da njim nije žao plugova. Ne mož čovik bit ciguran jel to tako triba jel je taj s tim traktorčinom od par sto iljada eura taki siroma da mu i bankina triba. Oćel se već kogod sitit tim stat na kraj? Ako neće, oni će du izgustirat i taku mašinu što neće stat ni u šor. »Oće, kako da neće. Moj komšo, mi ni u svojoj avliji nećemo smit zapovidat. Kako su krenili, oteće nam i avliju. Ta mani se tog divana već, jevo lipo mi oćo cukur. Već jel se ti spremaš na čitanje pisama kod nas u crkvu? Biće 'Lira najiva' baš u našim selu.« »O, falim te, Bože! Bar se i nas kogod sitio da štogod bude. Dosad nam samo ukidaje. Kad bude, ti javi. Ićemo, da šta ćemo. Doduše, već je nama dvojci odavno ispivano, al eto triba oćić«, veli mi moj Periša i skupi njegovu bluzu »Zorka Klotild«. Krene se njegovim salašu, a i ja sam se malkoc opuštio i pristo se vaćat za obraz. Doduše, dokle ne znam. Obično kad dođe noć krene kljuvat. Šta se čovik rodi brez zubiju pa mu narastu? Ta dobro bi mu bilo i brez nji. Možem ja kukat koliko oću, al moraću krenit. Tribaće naćet šunku a ja nisam vridan glabat. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bač Ivin štodir

U očin će, ne u Evropu

piše: Ivan Andrašić

Skupilo se bač-Ive ofanj jada na srcu. Pri nekoliko dana poštaš dono cilu kamaru cidulja. Sve nake što triba koišta poplaćat. Ostavijo ji nastalu, veli vidiće kvečeri ka će i šta će, za dana mora još koišta posvršavat o njegovoga posla. I tako gazde samo zovu, ka će, pa ka će. Nadnice se moru zaslužiti, makar bile sve manje i manje. Eto, niki dan dobijo za prošli misec, mogo bi krišćat ka vidijo koliko. Nikada se ni više naradijo, a manje zaradijo. Za vrime prošli gazda zno za dva miseca zaslužiti koliko zo vi za tri. Samo šta će, mora ćutiti i raditi, jal vaki mator nikomu više ne triba za posov, a država kaže balav si za penziju, moraćeš raditi još nekoliko godina. Sapi se, sapi, pa mu sve izgleda jadno. Misli se, ka poplaća sve što tribalo već davno bit poplaćano, teško će štogoda ostat zotu kamaru prid njim. Samo se boji da jednoga dana neće stat ezekvirat. Malo se stresao, ne zna zašto se sitijo divana o pokojnoga dide i pokojnoga dade vazdan pripovidali kako niki njevi, što se za dram priokrenili pa potli velikoga rata ošli pod ne što zadobili i oma došli na vlast. Kako mu divanili, nisu to ni bili prava čeljad, neg najveća krpež, većinom loke, ždere i muktaroši. Sirotinja neiskazana, al samo donikle. Šćim se latili vlasti i stali raditi kako rekli za državu, za dram se otripali. Dok trepneš, napravili nove, velike kuće, pa ji oma i napunili. A svakaka čuda radili. Oni se pitali komu će se koliko obaveza odrizati, ko će, di i kad na kuluk. Ako kogod ni mogo podmiriti noliko koliko mu odrizali, oma bi mu ezekvirali šta vidu najvridnijega u dvoru jal u štale. Ezekvirano većinom dali u državu, a ako bi jim se štogoda baš jako dopalo, znalo to svršiti i u njevi štala jal dvorova. Ako nisi podmirijo obaveze, a ni ti se imalo šta ezekvirati, oma ti tirali u rešt. Bilo tude i ćuški i pljuski, a bome i ćupanja brkova, što najviše bolilo. Puno stariji čeljadi ji gledalo popriko doklegod bili živi. Bač Iva, što već davno ni, digo se izta astala i naljo njemu polučak dudovače. Veli, slađe će rućat. U tomu Taksa bisno zalaje i zatrće se na vraca. Proletijo kroz gank ko da ga svi vragovi ganju. Oma zno da ide kum Tuna. Poštaš prošo, kuršmita u selu već davno više nemu, a Taksa tako bisno znade lajat još samo na nji. Taksu otiro u stražnji dvor, pa istom onda otvorijo vraca. Kum Tuna unišo, pa oma u kujnu zastal. Bač Iva i njemu naljo polučak, ni ništa ni pito. Znade da nikada neće odbiti ponudito. »Ja ti došo javiti da se ne cigraš sovim što triba poplaćati, na konferencije nam rekli da će se za koji misec it dužnicima ezekvirati koišta, ko velu, to radi cila Evropa, pa ako nećemo i mi, nećedu nas ni primiti. A pravo da ti kažem, ne bi voljijo da baš moj kum dojde na red. Vada bi propo u zemlju o sramote«, veli kum Tuna i istrese polučak. Oma sam sebe naljo i drugi. »E, moj kume i ja bi u tu vašu Evropu, al svi mi zajedno, vaki kaki smo, prija ćemo u očin, neg u Evropu«, veli Bač Iva, pa se dugačko zagledao u njega. Ne zna ni zašto, samo je duboko izdanijo i lagano pogladijo brkove.

NARODNE POSLOVICE

- Bolje je zdravom u sirotinji, nego li bogatom u bolesti.
- Gdje ima ljubavi, nijedno zlo ne šteti. Gdje nema ljubavi, nijedno dobro ne koristi.
- Rđavoj ptici i perje smeta.
- Igra medo u susjedstvu, doći će i na naša vrata.

VICEVI, ŠALE...

Pričaju dva prijatelja i jedan kaže:

– E, prijatelju, pokvario mi se bojler.

Ovaj ga pita:

– Kada, prijatelju?

A na to mu odgovara:

– Nije kada nego bojler!

– Doktore, jeste li baš sigurni da je mom mužu nužna operacija? Znaite, veliki su to troškovi..., pita pacijentova žena liječnika.

– A mislite li da će Vam sprovod biti jeftiniji?

– Ma ne ne, ali ne bih voljela platiti i jedno i drugo.

Obilazi Tito jednu tvrtku i pita radnika koliko čeličnih vijaka proizvede na dan.

– Pet, druže Tito – odgovori radnik.

– Samo pet?! Pa ja bi ih napravio bar trideset.

– Biste Vi, druže Tito. Vi ste bravar, a ja sam diplomirani ekonomist.

DJEČJI BISERI

- Volim jetrice i druge unutrašnjice.
- To je moj život kad sam bio mali.
- Pubertet je život sastavljen od gluposti.
- Moj hobi je da kvarim televizor.

FOTO KUTAK

Ikebana

PETAK 18.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:01 Vijesti
10:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:26 Spone ljubavi, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:54 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:05 Kum 2, američki film
23:29 Dnevnik 3
00:02 Hrvatska za 5
00:52 Nijemi svjedok
01:44 Velečasni Brown
02:29 Don Matteo
03:35 Klinika Schwarzwald
04:20 Skica za portret
04:22 Dr. Oz
05:03 Kod nas doma
05:48 Spone ljubavi, telenovela

05:21 Kompozicija 3
05:52 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:07 Školski sat: Muziciranje
09:40 Životinja
superosjetila: Zvuk, dokumentarna serija
10:34 U drugom svijetu, serija za mlade
11:01 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:25 McLeodove kćeri
12:12 Schuhbeckova škola bavorske kuhinje: Sir, dokumentarna serija
12:43 Svijet vrtlara
13:17 Toplinski udar, njemački film
14:53 Istina ili mit: Sunce nije dovoljno, treba nam dodatni vitamin D
15:01 Zrakoplovi s kraja svijeta, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik

16:43 Idemo na zapad s Goranom Milićem
17:24 U istom loncu
18:06 Stipe u gostima
18:45 Vlak dinosaura
19:14 POPROCK.HR
20:05 Inspektor Montalbano
21:54 Ray Donovan
22:49 Rocky 5, američki film
00:30 Stipe u gostima
01:06 7 kutija, paragvajsko-španjolski film
02:47 Noćni glazbeni program

SUBOTA 19.5.2018.

06:50 Klasika mundi: Život koji volim - pijanist Menahem Pressler, glazbeno-dokumentarni film
07:40 Prerija časti, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:13 Svijet aplikacija
13:43 Duhovni izazovi
14:17 Prizma, multinacionalni magazin
15:04 Sigurno u prometu
15:36 Zdrav život
16:01 Bajkovita Hrvatska:
16:07 Bonton:
16:15 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:17 Manjinski mozaik: Čuvar baštine - 2. dio
17:41 Lijepom našom: Vukovar
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Savršeno ubojstvo, američki film
21:55 Dnevnik 3
22:28 Red 2, američki film
00:24 Egzorcist, američki film
02:21 Prerija časti, američki film
04:02 Skica za portret
04:17 Manjinski mozaik: Čuvar baštine - 2. dio
04:32 Normalan život
05:22 Veterani mira
06:07 Prizma

05:58 Regionalni dnevnik
06:39 Džepni djedica
07:05 Juhuhu
08:57 Čudesne pustolovine

Julesa Vernea, crtana serija
09:27 Životinja
superosjetila: Njuh, dokumentarna serija
10:23 Lidijina kuhinja
10:49 Cesarica - hit godine
10:57 Meghan Markle - prvih sto dana, dokumentarni film
11:46 Vrtlarica: Ljepota hortenzija
12:20 Špica, riva, korzo
13:00 Kokice
13:55 Cesarica - hit godine
14:04 Inspektor Montalbano
16:00 Regionalni dnevnik
16:29 Smogovci, serija
17:00 Magazin nogometne LP
17:27 Road to the 2018 FIFA World Cup Russia
17:55 Vaterpolo, PH - finale: Mladost - Jug, prijenos 2. utakmice
19:17 Cesarica - hit godine
19:22 Vlak dinosaura
20:05 Plavi planet
21:00 Ronaldo, dokumentarni film
22:31 U tami, serija
23:26 Telenovela, serija
23:49 Imitacije aristokracije
00:10 Opaki par
00:31 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 20.5.2018.

07:15 Između neba i zemlje, američki film
09:38 Biblija
09:48 Portret Crkve i mjesta
09:58 Vinkovci: Duhovi - Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Klapka pjesma - od konobe do svjetske kulturne baštine, dokumentarna serija
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ljubav se vraća u igru, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tri muškarca Melite Žganjer, serija
20:45 Sjeverozapadni vjetar: Između legende i stvarnosti - SUDBINA
21:45 Hrana - slasna znanost: Hrana na umu, dokumentarni film
22:40 Dnevnik 3

23:20 Između neba i zemlje, američki film
01:40 Nedjeljom u dva
02:35 Skica za portret
02:45 Dom Hemingway, britanski film
04:15 Žene sa šestog kata, francuski film
05:55 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Ružno pače u čudesnim pričama
10:15 Životinja i ljubav
11:20 Luka i prijatelji
12:15 Umorstva u Midsomeru
14:00 Najdraža jela Mary Berry: Začinski vrt, dokumentarna serija
14:30 Najdraža jela Mary Berry: Tržnica, dokumentarna serija
15:00 Indeks
15:35 Road to the 2018 FIFA World Cup Russia
16:05 Magazin nogometne EL
17:00 Karate - Croatia cup, snimka
17:45 Stolni tenis - finale lige prvakinja: Dr. Časl - Bursa, reportaža
17:55 Košarka, PH - polufinale
19:50 Glazbeni spotovi
20:05 Jane Eyre, serija
21:00 Klopka za inspektora Callahana, američki film
23:05 Graham Norton i gosti
23:55 Foo Fighters - Sonic Highways, glazbeno-dokumentarna serija
01:45 Opaki par
02:15 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 21.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi,
13:15 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:05 Iz nesigurnosti u neizvjesnost, dok. film
21:00 Gledali ste: Duga mračna noć
21:02 Duga mračna noć, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:06 Velečasni Brown
00:56 Don Matteo
01:46 Klinika Schwarzwald
02:31 Skica za portret
02:36 Labirint
03:01 Treća dob
03:26 Dr. Oz
04:11 Dobar dan, Hrvatska
05:01 Kod nas doma
05:46 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Životinja i ljubav, dokumentarna serija
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:05 Indeks
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
12:50 Svijet vrtlara
13:25 Glas iz prošlosti, njemački film
15:00 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Tajni život zooškoga vrta
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Jedne noći u Istanbulu, britanski film
22:40 Doktorica Foster
23:35 Ludnica u Clevelandu
23:55 Leteći mačevi zmajevih vrata, kineski film
01:50 Noćni glazbeni program

UTORAK 22.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti

08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Klinika Schwarzwald
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu: Ivica Kostelić
 21:00 Snovi o budućnosti: Glazba budućnosti, dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Nijemi svjedok
 00:16 Velečasni Brown
 01:01 Don Matteo
 01:56 Klinika Schwarzwald
 02:41 Skica za portret
 02:56 Glas domovine
 03:21 Dr. Oz
 04:06 Koktel-bar
 04:56 Kod nas doma
 05:41 Spone ljubavi

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Kućni ljubimci - divlji u srcu, dokumentarna serija
 10:30 U drugom svijetu, serija za mlade

11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Skrovita mjesta, američki film
 15:00 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkoga vrta
 17:35 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, kratki dokumentarni film
 17:55 Vaterpolo, PH - finale; Jug - Mladost, prijenos 2. utakmice
 19:17 Glazbeni spotovi
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Koktel-bar
 21:00 Divovski val, norveški film
 22:45 Mučke
 00:00 Ludnica u Clevelandu
 00:20 Kako napredovati u karijeri, američki film
 01:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 23.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Klinika Schwarzwald
 11:10 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska

15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7/39
 20:05 Mijenjam svijet: Indijski slon, dokumentarni film
 20:55 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Umag/Brtonigla, dokumentarna serija
 21:25 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Nijemi svjedok
 00:16 Velečasni Brown
 01:06 Don Matteo
 01:56 Klinika Schwarzwald
 02:41 Skica za portret
 02:56 Eko zona
 03:21 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 03:46 Pola ure kulture
 04:16 Dr. Oz
 05:01 Kod nas doma
 05:46 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Kućni ljubimci - divlji u srcu, dokumentarna serija
 10:30 U drugom svijetu, serija
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Ružno pače i fotograf, američki film
 15:00 Kirgisko zlato

- bogatstvo iz šume, dokumentarni film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkoga vrta
 17:35 U istom loncu
 18:35 Nogometni kup Hrvatske - emisija
 18:55 Nogometni kup Hrvatske - finale, prijenos
 20:55 Nogometni kup Hrvatske - emisija
 21:15 Košarka, PH - finale, prijenos
 23:15 Mučke
 00:30 POPROCK.HR
 01:00 Ludnica u Clevelandu
 01:20 Tajna Ragnaroka, norveški film
 02:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 24.5.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Klinika Schwarzwald
 11:10 Sedam ruku kreča
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Sigurno u prometu
 14:25 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 20:55 Ona riječ na A, serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Sigurna kuća, serija

00:11 Velečasni Brown
 00:56 Don Matteo
 01:51 Klinika Schwarzwald
 02:36 Skica za portret
 03:05 Sedam ruku kreča
 03:35 Dr. Oz
 04:20 Žene, povjerljivo!
 05:10 Kod nas doma
 05:55 Spone ljubavi

05:20 A forum
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji, animirana serija
 07:01 Juhuhu
 09:01 Školski sat
 09:31 Kućni tigrovi
 10:31 U drugom svijetu, serija za mlade
 11:06 Pozitivno
 11:36 McLeodove kćeri
 12:21 Gastronomski užici s Alexom i Mattom
 12:51 Svijet vrtlara
 13:26 Dama s kamelijama, britansko-američki film
 15:03 Riga, nepoznata balitička ljepotica, dokumentarni film
 16:01 Regionalni dnevnik
 16:46 Tajni život zoološkoga vrta
 17:31 Cesarica - hit godine
 17:36 U istom loncu
 18:26 Stipe u gostima
 19:03 Vlak dinosaura
 19:31 POPROCK.HR
 20:06 Žene, povjerljivo!
 21:01 Anka, hrvatski film
 22:36 Ludnica u Clevelandu
 22:56 Stipe u gostima
 23:31 U banani, britanski film
 01:11 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Istraživanje RUTE

Jedna od aktivnosti kojom se bavimo jest i osmišljavanje biciklističkih ruta i organiziranje grupnih vožnji. Dugo nismo organizirali ništa, a mnogi tereni po kojima smo vozili do sad su se promijenili, pa je bilo krajnje vrijeme da neke od njih provjerimo.

Za ovaj krug nam je bila potrebna kraća tura, koja je u blizini grada, da nije previše zahtjevna i da u njoj bude ono što može prikazati Sombor u lijepom svjetlu. Još neki od parametara za navedenu turu su bili da traje oko dva sata i da ima neko zgodno mjesto za pauzu, po mogućstvu neki ugostiteljski objekt u vidu salaša ili neki drugi ambijent uklopljen u prirodu. Sa svim ovim parametrima bacili smo se u razmišljanje. Ideja je postojala, ali je trebalo to sve istestirati.

Super okolnosti

U gradu koji nema rijeku je često moguće čuti kako nam fali rijeka i kako je to jedan veliki nedostatak za to mjesto. Ja se ipak ne bih složila s tim, bar kada je u pitanju Sombor. Naravno, bilo bi sjajno da uz sve što ima grad imamo i obalu Dunava, recimo koja prolazi kroz njega. Ali Veliki bački kanal nikada ne bih mijenjala ni za dvije rječne obale. Obožavam ga i daje nam mnogo. Uz sva veslanja o kojima smo počeli pisati u prethodnom broju, tu su brojna kupališta, staze za trčanje, šetnje, mjesta za prava uživanja i prostor za sve što vam padne na pamet za provesti vrijeme uz zelenu obalu kanala. E pa baš na toj kanalskoj obali se zaustavila naša potraga za dobrom rutom koja odgovara na sve te parametre.

Start, putanja, pauza

Naši gosti za koje osmišljavamo ovu rutu će biti smješteni u centru grada, pa nam je to bila i polazna točka. Imamo sreću što je taj dio grada spojen s kanalskom obalom, biciklističkom stazom, tako da nećemo morati brinuti o vozačima automobila i prometu općenito tog dana. Dakle, krećemo iz centra ka kanalu putem koji zovemo Apatinski put. Bit će sjajan ugođaj za vožnju jer staza prolazi ispod drvoreda i ovo će biti pravi način da se naši gosti još jednom uvjere zašto Sombor ima status zelengrada. U ovo doba je divno voziti ovom stazom. Staza nas vodi točno do mosta na Velikom bačkom kanalu i mi bismo da skrenemo na lijevu stranu putem koji vodi do

tromeđe. Tromeđa je skoro dobila i kupalište, pa će biti prilika da pokažemo i što ima novog na našoj obali. S te strane kanalske obale imamo vožnju nešto manju od 5 kilometara i završavamo na Staparskom putu, malo prije mosta. Kada prijeđemo most, dionicu nastavljamo na putu koji vodi za Čičove, ali i do prevodnice na Tromeđi. Tada smo već s druge strane obale kanala koja će nas odvesti do Bukovca, gdje ćemo hlad i pauzu potražiti u hladu dudova, na domaćem salašu. Nakon pauze, plan je da goste vratimo u smještaj na odmor, mi se osvježimo, da bismo dan završili razgovorima o biciklizmu, o Somboru, o daljim akcijama i osmislili nešto na što ćemo pozvati i vas i vaše bicikliste. Budite spremni.

Ukoliko smo vas zainteresirali za sudjelovanje u nekoj od naših organiziranih tura, potražite aktivnosti pod nazivom *Ciklo COOLTura* na internetu i dođite okretati pedale zajedno, jer nas okretanje sprječava da ne padnemo.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

GASTRO
MANIFESTACIJA

CROZ KUHINJE VOJVODINE

u Petrovaradinu

Sudjeluju

HKC „Bunjevačko kolo“ - Subotica

Udruga gastronoma trogirske rivijere - Trogir (RH)

PŠD „Hrvatski sokol“ – Vinkovci (RH)

HKPD „Jelačić“ Petrovaradin

Subota, 19. 05. 2018. od 17 sati

Dobrovoljno vatrogasno društvo (ul. Pavla Jurišića Šturma 2)

